Mü'minlerin Annesi Hz. Âişe radiyallâhu anhâ'nın Yaşamından İnciler

Bu Kitap;

es-Seyyid Süleyman en-Nedvî'nin *es-Sîretu Ümmi'l-Mü'minîn Âişe radiyallâhu anhâ* Adlı Eserinin Muhtasarıdır.

© Burhan Yayıncılık Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti.

© Burhan İlmî Araştırmalar Merkezi

Mü'minlerin Annesi Âişe radiyallâhu anhâ'nın Yaşamından İnciler

Özgün Adı:

ed-Dürrü's-Semîn min Sîreti's-Seyyideti 'Âişe Ummu'l-Mü'minîn radiyallâhu anhâ

Telif:

es-Seyyid Süleyman en-Nedvî

Yayına Hazırlık:

Burhan İlmi Araştırmalar Merkezi

Ümmülkura Yayınevi:
ISBN: 978-975-6415-
2012 İstanbul
kapak: filmevi
baskı-cilt: step ajans matbaacılık ltd. şti.
Göztepe mah. Bosna cad. No:11 Mahmutbey Bağcılar-İstanbul
Tel: 0212 446 88 46
stepajans@gmail.com
matbaa sertifika no:12266

yayıncı:
Burhan Yayıncılık Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti.
Talatpaşa cad. No:233/1
Gültepe-Kağıthane/İstanbul
Tel: 0212 324 97 10
burhanbey@hotmail.com.tr

Her Hakkı Mahfuzdur

P.K. 123 Levent
İSTANBUL
Tel/Faks:
+90 212 324 97 10
www.ummulkura.com.tr

الدر الثمين من سيرة السيدة عائشة أم المؤمنين رضي الله عنها

تأليف
السيد سليمان الندوي

دار أم القرى

Mü'minlerin Annesi Hz. Âişe *radiyallâhu anhâ*'nın Yaşamından İnciler

Hazırlayan

Meberra İnceleme ve Araştırmalar Merkezi

ümmülkura
Bilginin Işığında

İÇİNDEKİLER

İçindekiler 5
Giriş 9
İsim, Künye Ve Neseb 9
Seyyide Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* Künyesi 10
Baba Tarafından Nesebi 12
Anne Tarafından Nesebi 12
Doğumu 14
Çocukluğu 15

BİRİNCİ BÖLÜM

Bereketli Bir İzdivac

Seyyide Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* Mehri 20
Ümmü'l-Müminin Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* Evlilik Tarihi 25
Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Medine'ye Hicreti 26
Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Ümmü'l-Müminin Âişe *radiyallâhu anhâ* İle Zifafı 27
Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Ümmü'l-Müminin Âişe *radiyallâhu anhâ* İle Nikahlanması Ve Zifafta Bulunması İlgili Önemli Ayrıcalıklar 29

İKİNCİ BÖLÜM

Âişe *radiyallâhu anhâ* Nübüvvet Okulunda

Ders Ve İlim Talebi 32

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'ın Çok Evliliğinin Bazı Hikmetleri 35

Ebû Bekir'in *radiyallâhu anhâ*, Çocuklarını Eğitmedeki Kararlılığı 35

Ümmü'l-Müminin Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* Zorlandığı Her Meselede Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* Danışması 37

Ev İşleri 39

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Hayber Fethinden Sonra Eşlerine Atiyye Takdir Etmesi 40

Ömer'in *radiyallâhu anhâ*, Kendi Döneminde Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Eşleri İçin Atiyyeleri Artırması 50

Eşler Arası İlişkiler Ve İslam'ın Kadına Bakışı : Bir Doğu Ve Batı Kıyaslaması 53

Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Nezdindeki Konumu 55

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'ın, Âişe *radiyallâhu anhâ*'ya Sevgi Duymasının Sebebi 56

Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* Nazarında Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'ın Konumu 58

Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e Gösterdiği Kıskançlıklarına Örnekler 62

Zevcelerine Karşı Davranışı 66

Canayakınlığı Ve Samimiyeti 68

Yemek Arkadaşlığı 71

Yol Arkadaşlığı 72

Nazlı Davranması 74

Hatice'yi *radiyallâhu anhâ* Kıskanması ve Cilveli Davranması ... 75

Ev İşlerini Yerine Getirmesi 77
İtaatkarlığı Ve Hükümlere Tabi Olması 79
Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*,
Onu Cömert Bir Şekilde Yetiştirmesi 80
Evlilik Yaşamı 81
Evde Nübüvvet Görevini Yerine Getirmesi 84

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kuma Ve Akrabalarıyla İlişkileri

Kuma Ve Akrabalarıyla İlişkileri 87
Bazı Zayıf Rivayetler Hakkında Uyarılar 99
Seyyide Âişe-i Sıddıka'nın *radiyallâhu anhâ*, Seyyide
Fatımatu'z-Zehra *radiyallâhu anhâ* İle
Olan Sağlam İlişkileri 103

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Âişe *radiyallâhu anhâ* Sebebiyle Nazil Olan Ayetler

Birincisi: İfk (İftira) Hadisesi 108
Münafıkların İfk Hadisesinin Ardındaki Hedefleri 122
Müsteşrik (Oryantalist) William Mayer'in
İfk Hadisesine Yaklaşımı 124
İkincisi: Teyemmümün Meşru Kılınması 125

BEŞİNCİ BÖLÜM

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Ve
Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* Vefatları

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Vefatında
Müminlerin Annesi Âişe *radiyallâhu anhâ* 128

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Hastalandığında Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* Evinde Kalmak İstemesinin Sebebi 129
Ümmü'l-Müminin Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* Rüyası 132
Ümmü'l-Müminin Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* Vefatı 134
Sonuç 138

GİRİŞ

İSİM, KÜNYE VE NESEBİ

İsmi, bilindiği üzere Âişe[1], lakabı Sıddıka'dır.[2] Kendisine; Ümmü'l-Mü'minin diye hitab edilir ve Ümmü Abdillah künyesiyle bilinirdi, bazen kendisine Humeyra[3] lakabıyla da hitap edi-

(1) Âişe: Ayş kelimesinden türemiş bir isimdir. Bkz: İbn Manzur, *Lisânu'l Arab* (6/321)

(2) Bu lafız, bir çok Teracim (Biyografi) ve Hadis kitaplarında zikredilmiştir. Ahmed Müsned'de (26086), Mesruk'tan: "Sıddıka binti Sıddık bana tahdis etti ki" şeklinde varid olmuştur.

(3) Humeyra; Ehl-i Hicaz lügatında; kumrallık, derisi kırmızıya çalan demektir ki bu durum onlar arasında nadirdir. Bkz: Lisanu'l-Arab: (4/208)
Sözlükte ise; pürüzsüz güzellik, demektir. Fakat, muhaddisler nazarında Humeyra lakabı sabit değildir. Nitekim hadis alimleri mevduat kitaplarında "Dininizin yarısını şu Humeyra'dan alın" hadisinin sabit olmadığını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla Humeyra lafzının geçtiği ve Nesai'nin Kübrasında (Kitabı işretin nisa; 8951) rivayet ettiği "Habeşliler oynayarak mescide girdiler de bana dedi ki: Ey Humeyra onları izlemek hoşuna gidiyor mu" hadisinden başka sahih bir hadis yoktur. Hafız İbn Hacer de Fethul Bari'de (2/444) şöyle der:İisnadı sahihtir. Bunun dışında Humeyra lafzının geçtiği başka sahih bir hadis görmedim.
Zerkeşi de el-İcabe'de (s:115) şöyle der: "Şeyhimiz Hafız İmaduddin İbn Kesir'e bunu sorduğumda şöyle dedi: Şeyhimiz Hafızu'd-dünya İbnu'l-Haccac el-Mizzi şöyle derdi: Humeyra'nın geçtiği her hadis batıldır. Ancak Sünen-i Nesai'nin Kitab's-savm'ında geçen hadis hariçtir. Ben de derimki: Nesai'de başka bir hadis daha bulunmaktadır, dedikten sonra Sünen-i Kübra hadisini nakletti ve: İsnadı sahihtir, dedi."
Ben derim ki: "Dininizin yarısını Hümeyra'dan alın" hadisini Molla Ali el-Kari 'el-Masnu fi marifeti'l-mevdu' (1,121/98, Th: Abdulfettah Ebû Gudde: Mektebe Rüşd, Riyad, 1404), Acluni 'Keşfü'l-hafa' (1198, 1/499), İbn Kesir "Tuhfetü't-talib' (1/165: Darı Hira, Mekke)de zikretmişlerdir.
"Ya Hümeyra, çamur yeme..." hadisini, Acluni 'Keşfü'l-hafa' (1/450, M. Risale), İbn Kayyım el-Cevziyye 'el-menarü'l-münif' (1/60) de nakletmişlerdir. Ayrıca bir kısım başka mevzu ve vahi rivayetler için de bu kitaba bakılabilir.

lirdi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona çoğunlukla Sıddık'ın kızı anlamına gelen "Binti's-Sıddık" şeklinde seslenirdi.(4)

Seyyide Âişe *radiyallâhu anhâ*'nın Künyesi

Bilindiği üzere Araplar, künye kullanmayı bir şeref, fazilet ve iftihar alameti kabul ederler. Âişe ise (r.anha) zürriyeti ve çocuğu olmayan biriydi. Buna rağmen o, bundan dolayı hiç üzülmedi, hüzne kapılmadı ve hayatı boyunca da şikayet etmedi. Arapların eşrafı, çocuklarının isimlerini kendilerine künye olarak alır ve onları asıl isimleriyle değil de künyeleriyle çağırırlardı. Bundan dolayı Âişe *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem*: Bütün arkadaşlarımın (kumalarımın) künyesi var, demiş, Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona: "O zaman sen de oğlun Abdullah ile (yani, kız kardeşinin oğlu ile) künyelen, buyurmuş, o da Ümmü Abdillah diye künyelenmiştir." (5) Bu künye İbnü'l Arabi'ye sorunlu gelmiş ve şu rivayette bulunmuştur; Âişe *radiyallâhu anhâ* bir düşük yapmış Resululah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona Abdullah adını vermiş ve bu sebeple kendisine Ümmü Abdillah denmiştir.(6) Ancak bu rivayet vahi olup senedi de son derece zayıftır. Hadislerin de belirlediği üzere sahih ve sabit olan doğum yapmadığıdır.(7)

---

(4) İbn Mace, Babu't-tevakki alel amel (4198)de tahric etmiş Elbani de Hasen olduğunu söylemiştir. Tirmizî,Kitabu't-tefsir: (3175)de rivayet etmiş Elbani bunun Sahih olduğunu söylemiştir. Ahmed Müsned: (6/159:25302.hadis) ve (6/205:25746.hadis), Müsned-i Ebû Bekir el-Humeydi: 1/132:247.hadis. D. K.İlmiye, Th: Habiburrahman el-Azami), Müsned-i Ebû Ya'la: (8/6:4507.hadis, Darı Memun, Th: Hüseyin Selim Esed), Beyhaki, Şuabu'l-İman: 1/477:762. hadis, D. K. İlmiye).

(5) Sünen-i Ebi Davud, Kitabu'l-Edeb: (4970.hadis)

(6) Şerhü'z-Zürkani ale'l-Mevahib: (3/269)

(7) İmam Ahmed'in (6/156:25222.hadis) rivayetine göre Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle demiştir: "Ya Resulellah, Benim dışımdaki bütün hanımlarının künyesi var. Bunun üzerine Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona: Sen de Ümmü Abdillah olarak künyelen, buyurdu. Vefat edinceye kadar kendisine Ümmü Abdillah denildi ve hiç doğum yapmadı."

Buradaki Abdullah ile, kız kardeşinin oğlu olan İslami dönemde hicret sonrası ilk dünyaya gelen Abdullah b. Zübeyr kastedilmektedir. Yahudiler: Onları erkek çocukları yokken yakaladık dedikleri zaman Abdullah doğduğunda sahabeler tekbir getirmişti. O doğunca Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onu odasına koydu sonra bir hurma getirerek onu emip çiğnedikten sonra çocuğun ağzına koydu ve damağına sürdü. Böylece çocuğun karnına giden ilk şey Resululah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* ağzının suyudur.(8) Abdullah Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* himayesinde yetişmiş olup kendisine karşı çok sevgisi vardı. O da annesinden daha fazla Âişe'yi *radiyallâhu anhâ* severdi. Aynı zamanda Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* himayesinde daha başka yetimler de vardı ki, onları koruyup gözetirdi.

Abdurrahman b. el-Kasım, babasından rivayet ettiğine göre o şöyle demiştir: Âişe *radiyallâhu anhâ*, bana ve yetim olan iki kardeşime evinde yumuşak davranır ve mallarımızın zekatını verirdi.(9) Ensardan olan bir kız çocuğunu yetiştirmesi ve onu evlendirmesi ile alakalı kısa hadis kitaplarında mezkurdur. Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle anlatır: Odamda Ensardan bir cariye vardı ve kendisini evlendirmiştim. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* düğün günü geldiğinde oyun (eğlence) işitmeyince şöyle buyurdu: " Ey Âişe, bu mahalle Ensarlılarındır, onlar şöyle şöyle şeyleri severler."(10)

Ümmül-Müminin Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* okulundan başarıyla yetişmiş olan yüce şahsiyetler vardır. Onları evinde eğitmiş ve Allah ve Resulünün kendisine öğrettiği şeylerden onlara da öğretmiş ve neticede İslamı savunan bir topluluk ve alimler ye-

(8) Hakim: el-Müstedrek: (3/632:6330.hadis)
(9) Malik, Muvatta: (1/251:89. Hadis)
(10) İmam Ahmed. Müsned: (6/269: 26356. Hadis. İbn Hibban, Sahih: (13/185, 5875. Hadis). Heysemi, Mevaridu'z-Zem'an: (1/494:2016. Hadis). Taberani, Evsat: (5/352:5527. Hadis) Şuayb el-Arnaud Sahih olduğunu söylemişir.

tişmiştir. Esma binti Abdirrahman b. Ebi Bekir Sıddık,[11] Urve b. Zubeyr,[12] Amra binti Abdirrahman el-Ensariyye[13] onlardandır. Tabiin neslinden ise Kasım b. Muhammed ve Mesruk gibi bir çok kimse vardır.[14]

Baba Tarafından Nesebi

Âişe binti Ebi Bekir es-Sıddîk b. Kuhafe b. Osman b. Amır b. Ömer b. Ka'b. Sa'd b. Teym b. Murre b. Ka'b b. Lüey b. Fihr b. Malik'tir.

Babasının ismi Abdullah, künyesi Ebû Bekir olup es-Sıddîk lakabıyla meşhur olmuştur. Annesi de Ümmü Ruman'dır.

Anne Tarafından Nesebi

Ümmü Ruman binti Amır b. Uveymir b. Abdişems b. Attab b. Uzeyne b. Sebi' b. Vehban b. Haris b. Ğanem b. Malik b. Kinane'dir.

Nesebi, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'ın nesebi ile yedinci dedede, anne tarafından ise on bir ya da on ikinci dedede buluşur.

Babası Ebû Bekir es-Sıddîk *radiyallâhu anhâ* Hicri on üçüncü senede vefat etmiştir. Annesi Ümmü Ruman'ın vefatı hakkında ihtilaf edilmiştir. Hicretin beşinci veya altıncı senesinde[15] Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* hayattayken vefat ettiği söyenmiştir.

Ancak bu doğru değildir. Çünkü sahih rivayetler, onun Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ*'ın hilafeti zamanında hayatta olduğunu

(11) İbnu'l-Esir, Üsdü'l Ğabe.
(12) İbn Hacer, et-Tehzib: (22/180)
(13) Müslim: (1/557: 813. Hadis)
(14) İbn Hacer, el-İsabe fi Temyizi's-Sahabe: (8/20)
(15) Bkz: İbn Esîr, *Üsdü'l-Ğabe*, (5/583). İbn Sa'd Tabakatu'l-Kübra'sında(8/276, D. Sadr) der ki: "Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* döneminde Medine'de Hicri altıncı senede Zilhicce ayında vefat etmiştir." Bkz: el-İsabe: (8/208)

ispat etmektedir, nitekim ifk hadisesiyle ilgili varid olan hadisler arasında ismi geçmektedir. Hicretin dokuzuncu senesi olan Tahyir[16] hadisesinin vaki olduğu sene hayatta olduğu sahih rivayetler arasında varittir.

İmam Buhârî, *Sahîh*'inde Mesruk'un ondan rivayetini muttasıl isnad ile[17] nakletmiş ve Tarihi Sağir'inde Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* döneminde vefat edenleri zikrederek birinci kavle itirazda bulunmuş[18] Hafız İbn Hacer de bunu teyid etmiş ve *Tehzibu't-Tehzib*[19] kitabında ikna eden deliller ve derin araştırmasıyla ispat ederek Buhârî'nin söylemiş olduğu doğruya ulaşmıştır.

---

(16) Tahyir hadisesi için bkz: Buhârî; Kitabu'l-Mezalim ve'l-Ğasb:(2468), Kitabu Tefsiri'l-Kur'an: (4786). Müslim, Kitabı Talak: (1475). Sünen-i Tirmizî, Kitabı Tefsir: (3204)

(17) İmam Buhârî Sahihinde, Kitabı Tefsir: (Nur suresi: 4751. Hadis), Kitabı eh - disi enbiya: (3388.hadis), Kitabı Meğazi: (4143. Hadis). İmam Ahmed, Müsned: (6/367: 27115. Hadis). İbn Hibban: (16/22: 7103. Hadis). Taberani, el-Kebir: (23/122); kendi senediyle Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* annesi Ümmü Ruman yoluyka Mesruk'tan şöyle rivayette bulunmuştur:"Âişe'ye iftirada bulunulunca o bayılıp yere düştü."

(18) Buhârî derki: Ali b. Zeyd, Kasm b. Muhammed'den şöyle dediğini naketmi - tir: Ümmü Ruman Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* zamanında vefat etmiştir; bu sözün araştırılması gerekir (fihi nazar). Mesruk hadisini isnad etti. (Bkz:et-Tarihu's-Sağir:(1/38)

(19) Hafız İbn Hacer el-Askalani, Ümmü Ruman'ın ismi ve nesebini zikrettikten sonra şöyle devam eder: Onun dört ya da beşinci senede vefat ettiği söylenmiştir... Vakıdi ve Zübeyr b. Bekkar ise altıncı senede zilhicce ayında vefat etmiştir, derler. Buhârî Sahihinde; Mesruk'tan, Ümmü Ruman bana tahdis etti, diyerek hadisin bir kısmını nakletmiş, Hatib de: Bu Garib bir hadistir...Mesruk Ümmü Ruman'a yetişmemiştir, çünkü o Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* zamanında vefat etmişti. Ayrıca Mesruk, bu rivayeti ondan mürsel olarak rivayet etmiştir.Devamla şöyle der: Buhârî ise bu hadisi, Mesruk'tan görünce rivayet etmiş... ve kendisine herhangi bir illet de zahir olmamıştı. Ben derimki-Diyen İbn Hacer'dir-: Halbuki Buhârî: O (Ümmü Ruman) Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* zamanında vefat etti, diyen kimsenin yanılmış olduğunu ve Mesruk'un: "Ümmü Ruman bana tahdis etti ki" sözünün, Tahyir hadisinin de delalet ettiği gibi sahih olduğunu açık bir şeklde ifade etmiştir. Tahyir ise dokuzuncu senededir..., 'Tehzibu't-Tehzib'den kısaltarak: (12/95-494) İbn Hacer.

DOĞUMU

Ümmü Ruman, Sıddık ile *radiyallâhu anhâ* evlenmeden önce cahiliye dönemindeAbdullah b. el-Haris el-Ezdi ile evlenmiş, o ölünce Ebû Bekir Sıddık *radiyallâhu anhâ* onunla evlenmiştir. Ondan iki çocuğu Âişe ile Abdurrahman dünyaya gelmiştir. Siyer ve teracim kitapları bize Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* doğumu hakkında kesin bir bilgi vermemektedir. Fakat bazı siyer ve tarih yazarları İbn Sa'd'ın Tabakat'taki[20] şu sözünü nakletmişlerdir: Onun doğumu nübüvvetin dördüncü senesinin başındadır. Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* onunla nübüvvetin onuncu senesi Şevval ayında altı yaşında iken evlenmiştir. Bu doğru değildir, çünkü nübüvvetin dördüncü senesinin başında doğduğu farzedilecek olursa o zaman nübüvvetin onuncu senesinde altı değil yedi yaşında olması gerekir.

Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* yaşı ile alakalı farklı bir kaç durum vardır:

1-Hicretten üç sene önce altı yaşındayken evlenmiştir.

2-Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, hicretin birinci senesi Şevval ayında onunla dokuz yaşındayken zifafta bulunmuştur.

3-Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* on birinci senenin Şevval ayında vefat ettiğinde o, on sekiz yaşındaydı.

Buna göre ve bu hakikatler ışığında Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* doğumu ile ilgili en sahih olan tarih, Hicret öncesi dokuzuncu senenin Şevval ayı (m: Temmuz,614 senesi) olup bu da bisetin beşinci senesinin sonu demektir.

Daha sonraki tarihi olaylara girmeden önce dikkat çekilmesi gereken önemli bir husus vardır, o da şudur: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, peygamberlik hayatının on üç yılını Mekke'de, on

(20) Bkz: Tabakat: (8/79)

yılını da Medine'de geçirmiştir. Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* doğumu ise bi'setten dört sene önce ve beşinci senesine girmiş oluyor. Bu da gösteriyor ki, hiçbir müslüman aile, Ebû Bekir Sıddık'ın *radiyallâhu anhâ* ailesinin İslam davetinin yayılması yolunda gösterdiği gayret ve fedakarlık hususunda ulaştığı seviyeye gelememiştir.

İşte onun evi; şeref, saadet, izzet ve vakarın en ileri düzeyini kuşatan mubarek bir mekandı. Çünkü bu mubarek evde İslamın nuru parlamıştı. Bu sebeple de Âişe *radiyallâhu anhâ*, kulağını hiçbir şirk ve küfür sesinin çınlatmadığı mutlulardan olmuştur.

Kendisi şöyle der: "Ben kendimi bildim bileli annemi ve babamı din üzerinde gördüm."(21)

Vail Ebû 'l-Ka'yes'in hanımı onu emzirmiştir. Süt amcası olan Eflah – Vail'in kardeşi – bazen kendisini ziyarete gelir, Âişe de *radiyallâhu anhâ* Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* izniyle kendisine müsade ederdi. Âişe şöyle anlatır: "Ebû 'l-Ka'yes'in kardeşi, Âişe'nin süt amcası Eflah, hicab ayetinin nüzulundan sonra gelmiş ve kendisini ziyaret etmek için izin istemiştir. Âişe der ki: Ben de izin vermedim. Daha sonra Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* gelince yaptığımı kendisine haber verdim, bunun üzerine ona izin vermemi bana emretti."(22) Ayrıca süt kardeşi de zaman zaman kendisini ziyarete gelirdi.(23)

ÇOCUKLUĞU

Dahilerin dehası tırnaklarının büyümeye başladığı günden, söz ve fiillerinden açıkca belli olur. Alınlarında mutluluk alamet-

(21) Buhârî, (No: 476, 2298, 3906, 6079). İmam Ahmed, *Müsned* (6/198, 25667)
(22) Buhârî, (No: 5103); Müslim, (No: 1445); Ahmed, *Müsned*, (6/177-25482). İmam Mâlik, *Muvattâ* (No: 1279); Darimi, *Sünen* (No: 2248)
(23) Buhârî,(No: 251); Müslim, (No: 320); Nesâî, *Sünen* (No: 227). Onun (süt kardeşinin) tayini hakkındaki ihtilaf için bkz: *Fethu'l-Bârî, (*1/396)

leri ve yücelik izleri belirir. Bu durum onların geleceklerinin parlak olacağını ve ileride büyük işler yapacaklarını haber verir.

Ümmü'l-Müminin Âişe *radiyallâhu anhâ* de bu dahilerden biriydi. O, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* her gün ziyaret ettiği ve şüphesiz tarihin seyrini değiştiren Nebevi Hicretin başladığı evde yetişmiştir. Anne ve babasını namaz kılarken, Kur'an okurken, İslam dini ile ilgili hadiseleri konuşurken ve şahsiyeti üzerinde son derece etkili olan Allah Resulünü görüyordu.

Âişe'den *radiyallâhu anhâ* şöyle bir rivayet gelmiştir: "Ben kendimi bildim bileli annemi ve babamı din üzerinde gördüm. Gün geçmezdi ki gündüzün iki tarafında sabah akşam Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bize gelmesin. Sonra Ebû Bekir'in aklına mescid yapmak geldi ve evin avlusuna bir mescid yaptı. Orada namaz kılıp Kur'an okuyordu. Müşriklerin kadınları ve çocukları da toplanarak şaşırıyorlar ve ona bakıyorlardı. Ebû Bekir ise çok ağlayan birisiydi, Kur'an okuduğu zaman göz yaşlarına sahip olamazdı.(24)

Âişe *radiyallâhu anhâ* derki: "Biz öğlenin aşırı sıcağında Ebû Bekir'in *radiyallâhu anhâ* evinde otururken birisi Ebû Bekir'e şöyle seslendi: İşte Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yüzü örtülü bir halde, bize hiç bu vakitte gelmemişti. Bunun üzerine Ebû Bekir şöyle dedi: Anam babam ona feda olsun, vallahi bu vakitte onu buraya ancak önemli bir iş getirmiştir. Âişe *radiyallâhu anhâ* derki: Derken Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* geldi ve girmek için izin istedi, izin verilince girdi ve Ebû Bekir'e şöyle dedi: Yanındakileri çıkar, Bunun üzerine Ebû Bekir de şöyle dedi: Onlar ancak senin ailendir, babam sana feda olsun ya Resulellah! Buyurdu ki: (Mekke'den) çıkmak için bana izin verildi. Bunun üzerine Ebû Bekir şöyle dedi: Anam babam sana feda olsun ya Resulellah, birlikte mi? Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: Evet, buyurdu. Ebû

(24) Buhârî, Kitabu's-salat, Babu'l-mescid: (476)

Bekir *radiyallâhu anhâ* hemen şöyle dedi: Anam babam sana feda olsun ya Resulellah, şu iki bineğimden birisini buyur al. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: Parasını vermek şartıyla, buyurdu. Âişe *radiyallâhu anhâ* der ki: En güzel şekilde her ikisine de yiyecek ve içecek hazırladık ve yolluklarını bir torbaya koyduk. Esma binti Ebi Bekir belindeki kuşağı çözerek torbanın ağzını iyice bağladı. Bundan dolayı kendisine, iki kuşak sahibi manasında "Zatu'n-nitakayn' denmiştir. Devamla der ki: Sonra Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile Ebû Bekir Sevr dağında bulunan Hira mağarasına gittiler. Üç gece orada kaldık Yanlarında Abdullah b. Ebi Bekir geceliyordu. O, çoban Amir ile değişmeli olarak yanlarına gelerek hazırlanan erzakla beraber, burada kaldıkları süre içinde kendilerine Mekkelilerin haberini getirecekti. Akşamları mağaraya gelen Abdullah, sabah erkenden yine buradan ayrılacak ve bu süre içinde de Ebû Bekir'in azatlı kölesi Amir b. Füheyre, koyunlarıyla birlikte gelip onları orada otlatmaya başlayacaktı. (25)

Özellikle de yüksek derece ve makamı çocukluğundan beri hareket ve davranışlarından seziliyordu. Bilindiği üzere çocuk her ne kadar saadet ve şerefin en ileri seviyesine ulaşmış olsa da fıtratına uygun hareket eder, o da yaşının küçüklüğünden dolayı oynamayı severdi. Âişe *radiyallâhu anhâ* oynamayı çok sever, bundan dolayı diğer mahallelerden arkadaşları yanına gelirdi ve o da onlarla oynardı. Ancak o, çocukluğuna ve yaşının küçüklüğüne rağmen Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* karşı edebini muhafaza etmeyi hiç bir zaman ihmal etmedi. Çoğu kere arkadaşlarıyla beraber oyuna daldığı halde, çocuklara karşı çok şefkatli, merhametli ve muhabbetli olan Allah Resulü *sallallâhu aleyhi ve*

(25) Buhârî, Kitabı fedaili's-sahabe, Babı hicreti'n-Nebi: (3692). Bütün bunlardan hareketle, Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* davetin ve büyük hadiselerin meşakkatini yüklenen bir evde yetişmesi onun şahsiyetinde, islamı ve yaşamı anlamasında tesirinin olduğu anlaşılmiş oldu.

sellem Âişe'nin onlarla oynamasına müsade ederdi.

Âişe *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanında kızlarla oynadığını söyler. Şöyle anlatır: "Onlar Rasûlullah'tan çekinirlerdi, Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* onları bana gönderirdi. "(26)

Birgün kızların yanında kumaş parçasından yapılmış iki kanatlı bir at gördü de: Ey Âişe, bu nedir? Diye sordu, o da: At, dedi. Peki üzerindeki nedir? Diye sorunca, o: İki tane kanattır, dedi. Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem*: İki kanatlı at, öyle mi!!? Dedi. Bunun üzerine Âişe irticalen: Süleyman'ın kanatları olan bir atının olduğunu duymadın mı ?! şeklinde cevap verince Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bu ikna edici anlık cevab karşısında gülümsedi.(27) İşte bu bir gösterge olacaksa eğer onun cevap vermedeki engin hızına, keskin zekasına ve hadiseleri hemen kavramasına gösterge olur.

Her dönemde çocukların durumu aynıdır. Hiç birşeye aldırmazlar ve kendilerini de hiç birşey bağlamaz. Yedi-sekiz yaşına kadar başka şeyler ilgilerini çekmez. Seyyide Âişe *radiyallâhu anhâ* ise bu noktada diğerlerinden çok farklıydı. Onu, çocukluğunda yaşadıklarını ezberleyip hafızasına yerleştirerek Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* hadislerinden kavrayabildiklerini iyice fıkhettikten sonra onları rivayet edip yine onlardan çocuklukta yaşadığı hadiselerden hikmet ve maslahatlar çıkarırken müşahede etmekteyiz. Öyleki oyun oynarken Allah'ın kitabından bir ayet

(26) Buhârî, Kitabı Edeb: (6130). Müslim, Babı fadli Âişe: (2440), lafız Müslim'e aittir.

(27) Süneni Ebi Davud, Babun filla'bi bil benat: (4932). Bu vakıa, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* TEbû k veya Hayber gazasndan dönerken meydana gelmiştir. TEbû k savaşı dokuz, Hayber ise hicretin yedinci senesinde vuku bulmuştur. Bu duruma göre Âişe *radiyallâhu anhâ* o zaman on üç ya da on beş yaşındadır. Bunu Beyhaki, Sünen-i Kübra'da (10/219) tahric etmiş, Şeyh Elbani de sahih kabul etmiştir.

kulağına deyse daha sonra onu hatırlardı. Kendisi şöyle anlatır. "Ben oyun oynayan bir çocukken Mekke'de Muhammed'e *sallallâhu aleyhi ve sellem* şu ayet nazil olmuştu: Bilakis kıyamet nlaa vadedilen asıl saattir ve o saat daha belalı ve daha acıdır. (28)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Medine'ye hicret ettiği zaman Âişe *radiyallâhu anhâ* henüz sekiz yaşını aşmamıştı ama Nebevi hicret ile igili hadiselerin ve onunla alakalı cüzi konuların esrarını güzelce hıfzedip anlıyordu. Daha önce de yaptığı gibi bu hadiseleri bir düzen içerisinde hıfzetme noktasında hiçbir sahabe ona yaklaşamazdı.(29)

(28) Kamer suresi: (46. Ayet). Buhârî, Tefsiri suretil Kamer: (4876), Babı Telifil Kur'an: (4993)

(29) Bu konuda Buhârî, Müslim ve diğer hadis kiaplarının hicretle ilgili bölümlerine bakılabilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BEREKETLİ BİR İZDİVAC

Ümmü'l-Müminin Seyyide Hatice binti Huveylid *radiyallâhu anhâ* Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşlerinin ilki ve kendisine en sevimli olanıydı. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yirmi beş, o ise kırk yaşlarında iken evlenmişler ve altmış yaşında vefat edinceye kadar yaklaşık yirmi beş sene mutlu bir hayat yaşamışlardır. Bisetten sonra onuncu senede yani hicretten üç sene önce Ramazan ayında vefat etmiştir. Allah Resulü *sallallâhu aleyhi ve sellem* o zaman elli yaşında idi.

Seyyide Hatice *radiyallâhu anhâ* ilk iman eden ve yeryüzünde ilk müslüman olandı. Hem geniş zamanlarda hem de sıkıntılı zamanlarda ne güzel bir dost idi. Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* ilk çocukluk yıllarında yaşayamadığı annelik şefkatini kendisine bolca yaşattı ve Nebevi davetin, açık olsun gizli olsun gözüpek ve tedbirli bir şekilde gönüllere yerleşen bir devrim olması için çabalarken, onun şefkati hemen kendisine yetişiyordu. O vefat ettiğinde kendisine üzüldüğü gibi bir başkasına üzüldüğü ve onu andığı gibi bir başkasını andığı bilinmemektedir. Öyleki yalnızlığın verdiği sıkıntılar sebebiyle çok zorluklar yaşamış olan Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, eşine bu kadar üzülmesi ashabını da üzmüş ve onlara ağır gelmişti. Bunun üzerine Osman b. Maz'un'un *radiyallâhu anhâ*[30] eşi Havle binti Hakim

(30) Sahabenin ileri gelenlerindendir, Hicri ikinci senede vefat etmiştir.

(R. Anha) Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* gelerek şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü, evlenmeyecek misin? Rasûlullah da: Kimle? buyurdu. O da dediki: İstersen bekar istersen dul. Rasûlullah da buyurdu ki: Bekar olan kim? dul olan kim? O da şöyle dedi: Dul olan Sevde binti Zem'a'dır. Bekar olansa, mahlukatın sana en sevimli olanının kızı Âişe binti Ebi(31) Bekir'dir. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: Benim için ona söyle, buyurdu. O da Ebû Bekir'e giderek durumu kendisine anlattı. – Cahiliye döneminde insanlar, kardeş gibi olanlar birbirlerinin kızlarıyla evlenmezler ve bunu kardeşinin kızı gibi görerek evlilik engeli olarak zannederlerdi – Bunun üzerine Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ*: Bu mümkün müdür? O, onun ancak kardeşinin kızıdır? Der. Havle hemen Rasûlullah'a gelerek durumu anlatır. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: Git ona de ki:

(31) Müsteşrik ve Hıristiyan araştırmacı ve yazarların Ebû Bekir Sıddık'ın künyesi ile ilgili olarak ağına düştükleri dalalet ve cehaletin en çirkinlerinden birisi de şu sözleridir: "Bekr, kelimesi Arap dilinde bekar olanlara kullanılır. Âişe de Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, bekar olarak kendisi ile evlendiği tek kişidir. Bundan dolayı babası 'Ebû Bekir' diye künyelenmiştir." Düşman olanların bu hakikatlere muttali olmamasında şaşılacak bir şey yoktur. Ancak insanı asıl endişe ve üzüntüye sevkeden şey, müslüman kardeşlerimizin de bu gerçekten habersiz olmalarıdır. İşte bunlardan birisi yazar Emir Ali; "Hayat-ı Muhammed' adlı kitabının on dördüncü bölümünde aynı hataya düşmüş ve Sıddık'ın *radiyallâhu anhâ* Ebû Bekir künyesini almasının sebebinde müsteşrikleri taklid etmiştir. Halbuki künye edinmek Araplar nezdinde bir şeref ve iftihar vesilesidir. Onlara künyeleriyle hitap etmek kendilerini büyük görmek ve saygı duymak demektir. Kabilelerin ileri gelenleri ve liderleri ancak künye ile tanınırdı. Örneğin; Ebû Süfyan, Ebû Leheb, Ebû Cehil gibi. Hepimiz onları künyeleriyle tanırız, kaç tanemiz onların gerçek isimlerini bilmektedir? İşte Ebû Bekir'in *radiyallâhu anhâ* durumu da böyledir. Sonra o, Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* doğumundan sonra bu künyeyi almış da değildir. Hatta bu onun İslam'dan önceki künyesidir.

Ayrıca bekarlara kullanılan 'ba'nın fethasıyla olan 'Bekir' kelimesi değil, 'ba'nın kesrası ile olan 'Bikr' kelimesidir. Bekir kelimesi ise Zeyd ve Amr gibi Arapça özel isimlerin en meşhurlarındandır. Ben-u Bekir b. Vail kabilesi Araplarda en meşhur kabilelerdendir. Dolayısıyla bunun Bikr kelimesiyle kesinlikle alakası yoktur.

O dinde kardeşidir, o (Âişe) bana helaldir.(32) Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* ise bunu öğrenince kabul eder.

Bundan önce Âişe Cübeyr b. Mutim b. Adiy ile nişanlıydı. Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* kendisine müraccat edilmeden nişanı bozması üzerine zor durumda kalmış ve gencin babasıyla bir araya gelmişti. Bunun üzerine babası, hanımına yönelerek: Ne diyorsun? Diye ona sorar –o zaman Cübeyr ailesi henüz İslama boyun eğmemişti – O da bunun üzerine şöyle der: Ey İbn Ebi Kuhafe, belki de sen, o eğer kızınla evlenirse arkadaşımızın – üzerinde bulunduğun dine girmesini – istiyorsun! (33)

Âişe *radiyallâhu anhâ* henüz çocuktu ve kendisinden annesinin razı olmadığı bir takım davranışlar meydana geliyordu, bu yüzden onu cezalandırıyordu. Bu durumu Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* görüyor ve üzülerek annesine şöyle diyordu: Ey Ümmü Ruman, Âişe'ye iyi davran ve onun hakkında beni de gözet."(34)

Bir defasında Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Ebû Bekir'in evine girmiş, Âişe'yi örtülü halde Ebû Bekir'in kapısında çok içli bir şekilde ağlarken bulmuş, kendisine sorduğunda o da annesini şikayet etmiş ve onu özlediğini söylediğinde Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*in gözleri yaşarmış ve hemen Ümmü Ruman'ın yanına giderek ona şöyle demiştir: "Ey Ümmü Ruman, ben sana Âişe hakkında beni gözet diye tavsiyede bulunmamış mıydım? O da dediki: Ya Resulellah, o Sıddık'a bizimle ilgili şeyler söylüyor ve onu bize karşı öfkelendiriyor. Bunun üzerine buyurdu ki: Öyle yapsa da."(35)

Hadislerde, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* rüyasında

(32) İmam Buhârî bunu (No: 5081)'de muhtasar olarak rivayet etmiştir. İmam Ahmed, Müsned: (6/210:25810. Hadis).
(33) İmam Ahmed, Müsned: (6/210: 25810. Hadis)
(34) Hakim, Müstedrek: (4/6:6716. Hadis)
(35) Hakim, Müstedrek: (6716)

bir meleğin, kendisine ipekten bir kumaş içerisinde bir şey verdiğini onun da ne olduğunu sorduğunu ve baktığında onun içindekinin Âişe olduğunu söylediği sabittir.

Buhârî sahihinde Âişe'den *radiyallâhu anhâ* şöyle rivayet etmiştir: "Sen bana, seninle evlenmeden önce rüyamda iki kere gösterildin. Meleği, seni ipek bir kumaş içinde taşırken gördüm ve ona dedim ki: Aç, o da açınca senin olduğunu gördüm ardından şöyle dedim: Bu takdir Allah katından ise Allah hükmünü yürürlüğe koyar. Sonra seni ipekten bir kumaş içinde taşırken gördüm ve : Aç, dedim, o da açtı bir de ne göreyim, bi de baktım sensin ve şöyle dedim: Bu takdir Allah katından ise Allah hükmünü yürürlüğe kor, dedim."(36)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Âişe'yi *radiyallâhu anhâ* altı yaşında iken nikahladı.(37) Bu erken evliliğin hedeflerinden birisi arkadaşı Ebû Bekir ile olan ilişki ve bağlarını güçlendirmekti. Bir taraftan Arapların, Arap bölgelerinde yaşadıkları sıcak hava normal üstü bir gelişmenin yolunu açarak kadınların hızlı gelişmesine sebep oluyor, diğer taraftan da son derece ehemmiyeti haiz şahsiyyetlerin ve yüksek konumlu kişilerin yetişmesine sebep olmaktadır. Nitekim onlar özel yeteneklere, zihinsel ve düşünsel kapasitelerinin gelişimi noktasında normal üstü kabiliyetlere sahiptirler. Aynı şekilde onlar, bedensel açıdan da erken yaşlarda tam bir gelişmeğe müsaittirler. Her halükarda Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, erken yaşına rağmen Âişe ile evliliğe muvafakat etmesi, küçüklüğünden itibaren Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*, son derece keskin bir zeka, güzel fikir ortaya atma, üstün bir düşünceye sahip olma, çok hızlı kavrayarak ondan sonuç çıkarma zevkine vardığına açık ve kesin bir şekilde delalet etmektedir.

(36) Buhârî, (No: 7012, 3895, 5078). Müslim, (No: 2438). Ahmed, Müsned: (6/41:24188. hadis) ve (6/128:25015. Hadis)

(37) Buhârî, (No: 3894). Müslim, (No: 1422). Nesai, (No: 3378)

İşte Âişe *radiyallâhu anhâ*, bize Rasûlullah ile *sallallâhu aleyhi ve sellem* olan evlilik kıssasını şöyle rivayet etmektedir: Derki " Ben altı yaşındayken Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* beni nikahladı. Ardından Medine'ye giderek Haris b. Hazrecoğullarına konuk olduk. Bu arada ben sıtma hastalığına yakalandım ve saçım döküldü, sonra (hastalıktan kurtulunca) saçım gürleşti ve omuzlarıma kadar uzadı. Bir defasında ben arkadaşlarımla beraber bir salıncak üzerinde oynarken annem Ümmü Ruman bana doğru gelerek beni çağırdı, ben de annemin yanına geldim. Benden ne isteyeceğini bilmiyordum. Hemen elimden tutarak evin kapısı önünde durdurdu. Ben de yorgunluktan dolayı zorlukla soluyordum. Nihayet rahatladım. Sonra biraz su alarak yüzüme ve başıma sürdü sonra beni eve soktu. Evde ensardan bir takım kadınlarla karşılaştım. Bu kadınlar: Hayır ve bereket üzere! En hayırlı kısmete! Dediler. Sonra annem beni bu kadınlara teslim etti. Onlar da üstümü başımı düzelttiler. Duha vaktinde Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* görmekten başka hiç birşey beni heyecanlandırmadı.Ardından Ensarlı kadınlar beni O'na *sallallâhu aleyhi ve sellem* teslim ettiler. Ben o zaman dokuz yaşında bir kızdım." (38)

İşte böylece Ümmü'l- Müminin Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* düğün cemiyeti son derece basit ve mütevazı bir şekilde yapılmıştır. Şüphe yok ki bunda diğer müslüman kızlar için güzel bir örneklik ve yaşadığımız bu çağda evliliği sorun haline getirerek hevaya tabi olacak ve şehevi arzu ve istekleri yerine getirecek şekilde harcama yaparak israfa dönüştüren ve dinimizin ortaya koyduğu prensiplerle çatışan adet, taklit ve geleneklere takılıp kalanlara da ibret ve öğüt bulunmaktadır.

Bu durumda Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* evliliği, insanların, düğünlerde sonradan icad edip uydurdukları şeyleri uygulamalı olarak yalanlamış olmadı mı?! Şimdi de

(38) Buhârî, Menakıb: (3894). Müslim, Nikah: (1422)

Ümmü'l- Müminin Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* şu sözüne kulak verin: "Annem beni tutup evden dışarı çıkmaktan alıkoyuncaya kadar Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* beni nikahladığının farkında değildim. Bu durumdan sonra evli olduğumu anladım ve annem beni haberdar edinceye kadar da kendisine hiç birşey sormadım."(39)

Seyyide Âişe *radiyallâhu anhâ*'nın Mehri

İmam İbn İshak'ın iki rivayetinden Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'ye *radiyallâhu anhâ* kıymeti elli veya yaklaşık o kadarlık (40) bir evi mehir olarak verdiği anlaşılmaktadır ki, bu hem rivayet hem de dirayet açısından sahih değildir. Çünkü bu miktara küçük bir ev bile alabilmek imkansızdır. İbn İshak'ın bir rivayetinde de mehrin dört yüz dirhem olduğu geçmektedir. (41)

İbn Sa'd'da da Âişe'nin şöyle dediğine dair başka bir rivayet vardır ki şöyledir: "Rasûlullah'ın sadakı (mehri), on iki ukiyye ve bir neşş idi. Bu da beş yüz dirhem eder. Âişe *radiyallâhu anhâ* dedi ki: Ukiyye kırk, neşş ise yirmi dirhemdir." (42)

Müslim'de Âişe'den *radiyallâhu anhâ* şöyle dediği rivayet edilmiştir: "O'nun *sallallâhu aleyhi ve sellem*, zevcelerine verdiği mehir on iki ukiyye ve bir neşş idi. Neşş nedir? Diye sorduktan sonra dedi ki: Yarım ukiyyedir ki bu da beş yüz dirhem eder. Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* zevceleri için verdiği mehir işte budur.(43) Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde de bu şekilde geldiği sabittir.(44)

(39) İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübra* (8/58); Taberani, *el-Mucemu'l-Kebir*- (23/25).
(40) İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübra* (8/95).
(41) İbn Hişam *es-Siretu'n-Nebeviye* (6/57).
(42) İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübra* (8/161)
(43) Müslim, Sadak: (1426). Hakim, Müstedrek :(4/5: 6716. Hadis). Darimi, S - nen: (2199). Ebû Davud, Sünen: (2105). Nesai, Sünen: (3347)
(44) Ahmed b. Hanbel, *Müsned* (6/93: 24670. Hadis).

Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* mehri günümüzdeki, abartılı derecedeki mehirlerle kıyaslanacak olsa aralarında büyük bir fark olduğu görülür. Bundan daha da tehlikelisi mehrin az olması o aileye bir ihanet ve onu aşağılama alameti ve toplumsal konumunu küçültme olarak algılanır hale gelmiştir. Buradan hareketle insan kendi kendine şunu sorma hakkını kendinde buluyor: Bugün acaba fazilet, şeref, saadet ve konum itibariyle Sıddık'ın ailesini geçebilen ya da ona yaklaşabilen birisi mevcut mu? Bugün insanlık alemi Sıddık'ın kızından konumu daha yüksek, şerefi daha yüce ve mertebesi daha üstün bir kız görmüş müdür? Tabiiki cevap kesinlikle "hayır" olacaktır.

Ümmü'l-Mü'minin Âişe *radiyallâhu anhâ*'nın Evlilik Tarihi

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe ile *radiyallâhu anhâ* evliliğinin tespitinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Allame Bedrettin el-Ayni derki: "Hicretten iki sene önce Mekke'de evlenmiştir. Bir görüşe göre üç sene, başka bir görüşe göre bir buçuk sene önce Şevval ayında altı yaşındayken, diğer bir görüşe göre de hicretin ikinci senesinde Şevval ayında Bedir vakasından sonra yedi yaşındayken evlenmiştir…"(45)

Bir kısım rivayetler Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Hatice'nin *radiyallâhu anhâ* vefatından üç sene sonra Âişe ile *radiyallâhu anhâ* evlendiğini söylerken siyer ve teracim (biyografi) yazarları da Hatice'nin *radiyallâhu anhâ* vefat ettiği sene onunla evlendiğini söylemektedirler.

Buradan hareketle ümmü'l-müminin Hatice'nin *radiyallâhu anhâ* vefat tarihinden yola çıkarak onunla evlilik tarihini tespit etme imkanımız olacaktı fakat onun da vefat tarihi hakkında ihtilaf edilmiştir. Hicretten beş sene önce, dört sene önce ve

(45) Allame Bedrettin el-Aynî, *Umdetu'l-Kârî* (1/45)

üç sene önce vefat ettiğine dair rivayetler bulunmaktadır. Hatta bizzat Âişe *radiyallâhu anhâ* bununla alakalı olarak bize iki farklı rivayet aktarmıştır. Bunlar Buhârî ve Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde geçmektedir. Rivayet şöyledir: "Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, kendisini çokça anmasından dolayı kadınlar içerisinde Hatice'yi kıskandığım kadar hiç kimseyi kıskanmamışımdır. Devamla şöyle der: Ondan üç sene sonra benimle evlendi."(46) Diğer rivayette de: "Aynı sene kendisiyle evlenmiş olduğunu" söylemiştir.(47) Bu ikisinin arası şöyle cemedilmiştir: Birincisinde ona müsaade etmesi, ikincisinde de akit yapması anlamını kastetmiştir. Nitekim İmam Nevevi böyle söylemiştir. Ondan bunu, Fethü'l-Bari: (7/136) nakletmiştir.

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Medine'ye Hicreti

Âişe *radiyallâhu anhâ* nikahlandıktan sonra yaklaşık üç sene annesinin evinde bekledi. Bunun İki sene üç ayı Mekke'de, yedi ayı da hicretten sonra Medine'de olmuştur. Müslümanların Mekke'den iki defa hicret ettikleri tarihen bilinmektedir. İlki Habeşistan'a ikincisi ise Medine'yedir. Âişe ise *radiyallâhu anhâ* hicret meselesini iyi takip ederek çok dikkatli bir şekilde anlatmıştır. İşte o, bize Ebû Bekir'in *radiyallâhu anhâ* hicretini ve Habeşistan'a doğru hicret etmek için Mekke'den ayrılışını ve Allah yolunda başına gelen sıkıntıları şu şekilde anlatmaktadır. Şöyle der: "O, Ğimad gölüne geldiğinde Kare kabilesinin reisi İbn Dığınne kendisine rastlar dediki: Nereye gitmek istiyorsun ey Ebû Bekir? O da şöyle dedi: Kavmim beni çıkardı, ben de yer yüzünde dolaşıp Rabbime kulluk yapmak istiyorum. İbn Diğınne dediki: Senin gibi birisi çıkamaz ve çıkartılamaz da; çünkü sen olmayana verirsin, sıla-i rahim yaparsın, yorgunun yükünü taşırsın, misafire

(46) Buhârî, Menakıb: (3817). Müslim, Fedail-i Sahabe: (2435).
(47) Buhârî, Bab-ı Tezvici'n-Nebi *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe: (3896)

ikramda bulunursun ve sen hakkını arayanlara destek olursun. İşte ben senin komşunum dön geri... Bunun üzerine dönerek İbn Diğınne ile birlikte gitti. İbn Diğınne hemen Kureyş'in ileri gelen kimselerini dolaşarak onlara şöyle dedi: Ebû Bekir gibi birisi buradan çıkamaz ve çıkartılamaz da..."[48] Bu yolculukta Âişe ve diğer ailesinin de Ebû Bekir ile birlikte olma ihtimalleri bulunmaktadır.

İkinci hicrete gelince: Mekke'de müslümanlara yönelik zulüm artıp yeryüzü genişliğine rağmen onlara dar gelmeye başlayınca ve müşrikler tarafından reva görülen sıkıntı ve meşakkatler günbegün artış gösterip dayanılmaz bir hal alınca Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Medine'ye hicret etmeye niyetlendi.

Şimdi hicreti Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* ağzından dinleyelim: " Gün geçmezdi ki Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* gündüzün iki tarafı olan sabah-akşam bize uğramasın. Biz öğlenin aşırı sıcağında Ebû Bekir'in evinde otururken birisi Ebû Bekir'e şöyle seslendi: İşte Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yüzü örtülü bir halde, bize hiç bu vakitte gelmemişti. Bunun üzerine Ebû Bekir dedi ki: Anam-babam O'na feda olsun, onu bu saatte buraya ancak önemli bir iş getirmiştir... Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* dediki: Yanındakileri çıkar. Ebû Bekir de dediki: Onlar ancak senin ailendir, babam sana feda olsun, ya Resulellah *sallallâhu aleyhi ve sellem*. Buyurdu ki: Bana çıkmak için izin verildi. Âişe *radiyallâhu anhâ* der ki: Her ikisine de iki binek ve erzak hazırladık, sonra onları bir torbanın içine koyduk, Esma binti Ebû Bekir de kuşağından bir parçayla torbanın ağzını sıkıca bağladı..."[49]

Böylece Rasûlullah ile *sallallâhu aleyhi ve sellem* Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* ailelerini bu düşmanların arasında bırakarak Medine'ye hicret ettiler. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bi-

(48) Buhârî, (3692)
(49) Buhârî, Libas: (5470)

setin on dördüncü senesinin Rebiülevvel ayının on ikinci günü Medine'ye vardı.

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Medine^ye yerleşince Zeyd b. Harise ile Ebû Rafi'den her birini ailesini getirmeleri için Mekke'ye gönderdi. Ebû Bekir ise onunla beraber Abdullah b. Uraykız el-Leysi'yi gönderdi ve oğlu Abdullah'a mektup yazarak ailesi Ümmü Ruman, Âişe ve Esma'yı da getirmesini emretmiş Abdullah da onları, Zeyd ve Ebû Rafi de Fatıma, Ümmü Gülsüm, Sevde, Ümmü Eymen Ve Üsame'yi çıkardı. Birbirlerine eşlik ederek yola koyuldular. Medine yolundayken Âişe'nin devesi kaçmış, annesi Ümmü Ruman da şöyle demeğe başlamıştı: " Vah kızım, vah gelinim." Sonunda deve yakalanarak bağlandı, derken Medine'ye vardılar. Âişe *radiyallâhu anhâ* Ebû Bekir'in *radiyallâhu anhâ* yanına, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* ailesi de o zaman mescid ve mescidin etrafında inşa edilen evlerde konuk oldular.(50)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Ümmü'l-Mü'minin Âişe *radiyallâhu anhâ* ile Zifafı

Âişe *radiyallâhu anhâ* ailesi ile birlikte Beni Haris b. el-Hazrec mahallesine yerleşti.(51) Orada annesi ile beraber yaklaşık yedi veya sekiz ay kalmıştı. Medine bulaşıcı hastalığın olduğu bir yerdi. Bundan dolayı Muhacirler orada yaşadıklarından dolayı havasından etkilenerek bir kısmı sıtma hastalığına yakalandı,

(50) Bu kıssanın tafsilatı için bkz: Müstedrek: (4/5-6:6716. hadis), et-Tabakatu'l-Kübra, İbn Sa'd: (2/63), el-Mucemu'l-Kebir, Taberani: (23/25:60. Hadis), Mecmau'z-Zevaid, el-Heysemi: (9/227), Siyeru A'lami'n-Nübela, Zehebi: (2/152), el-İstiab, 4/1936)

(51) Buhârî, bunu Sahihinde, Babı tezvicin Nebi *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe*radiyallâhu anhâ* bölümünde (3894), Ebû Avane, Müsned: (3/78:4260. Hadis), Darimi, Sünen: (2/212:2261. hadis), Beyhaki, es-Sünenü'l-Kübra: (7/148:13621. Hadis) ve Ebû Davud, Sünen: (4937).

öyleki bu hastalık onları halsiz bıraktı. Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* de şiddetli bir sıtmaya yakalanmıştı da Âişe *radiyallâhu anhâ* onu ziyaret ederek durumunu sorardı, o şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Medine'ye gelince Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* ile Bilal *radiyallâhu anhâ* sıtmaya yakalandılar, ben de yanlarına girerek şöyle dedim: Babacığım kendini nasıl buluyorsun? Devamla şöyle der: Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ*, kendisine sıtma isabet ettiğinde şöyle derdi:

Her kişi ailesinin yanında sabahlar
Ölüm ise daha yakındır kişiye ayakkabı bağından.

Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle devam eder: Derken Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanına gelerek durumu kendisine haber verdim, şöyle dedi: "Allahım! Medine'yi bize Mekke'ye olan sevgimiz gibi ya da ondan daha sevimli ve sağlıklı kıl, bizim için saımıza ve müddümüze bereketler ver ve buranın hummasını Cuhfe'ye naklet."(52)

Daha sonra Âişe de *radiyallâhu anhâ* alışık olmadığı bu havadan etkilenerek hastalandı. Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* kendisine gelerek öpüp şöyle derdi: Kızcağızım nasılsın? Hastalığı çok ağırdı, öyleki saçları dökülmüştü. Kendisi bize kıssayı anlatarak şöyle der: "Medine'ye geldiğimizde bir ay boyunca saçlarım döküldü, daha sonra saçım gürleşti ve omuzuma kadar uzadı."(53)

Âişe *radiyallâhu anhâ* iyileşince annesi onu evlilik için hazırlamaya başladı. Daha sonra Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* gelerek şöyle dedi: Ya Resulellah, ehlinle bir araya gelmene mani olan nedir? Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve*

(52) Buhârî, Menakıb: (3926), Maraz: (5654-5677), Müslim, Hac: (1376), M - vatta, Kitabu'l-Cami: (1648).
(53) Buhârî, Menakıb: (3926), Müslim, Nikah: (1422), lafız ona aittir. İbn Mace, Nikah: (1876).

sellem da buyurduki: Mehirdir. Bunun üzerine Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* on iki ukiyye ve bir neş verdi, Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* onu Âişe'ye gönderdi.(54) Bunda, kadının kesin bir hakkı olmasına rağmen mehir verme hususunda gevşeklik gösteren kimseler için bir ibret ve öğüt vardır. Allah Teala, erkeği, kadına takdir ettiği şeyi vermekle sorumlu kılmıştır.

İşte kendisi bize evliliğini ve zifafını şöyle anlatmaktadır: "Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, altı yaşımda benimle evlendi, dokuz yaşımdayken de zifafta bulundu. Devamla şöyle der: Medine'ye geldik...Bir defasında ben arkadaşlarımla salıncak üzerinde oynarken Ümmü Ruman bana doğru gelerek beni çağırdı ben de ona gittim, benden ne isteyeceğini bilmiyordum. Ardından elimi tutarak beni kapının önünde durdurdu. Ben de yorgunluktan dolayı zorlukla soluyordum, nihayet rahatladım. Derken beni bir eve soktu. Evde Ensardan bir takım kadınlarla karşılaştım. Bu kadınlar: Hayır ve bereket üzere! En hayırlı kısmete! Dediler. Sonra annem beni bu kadınlara teslim etti. Onlar da başımı yıkayıp üzerimi düzelttiler. Duha vaktinde Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* görmekten başka hiç birşey beni heyecanlandırmadı. Ardından Ensarlı kadınlar beni O'na *sallallâhu aleyhi ve sellem* teslim ettiler.(55)

İşte Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* arkadaşlarından birisi olan Esma binti Yezid bize düğün cemiyetinde Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* sunulan ikram çeşitlerini nakletmektedir: O şöyle anlatır: "Âişe'yi hazırlayıp Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanına sokan arkadaşı bendim. Vallahi onun yanında ikram etmek için bir bardak sütten başka bir şey bulamadık. Önce kendisi içti son-

(54) Taberani bunu el-Mucemu'l-Kebir'de tafsilatlı bir şekilde rivayet etmiştir: (23/25:60. Hadis). İmam İbn Abdilber, el-İstiab: (4/1937), İbn Sa'd, et-Tabakatu'l-Kübra: (8/63)

(55) Buhârî, Menakıb: (3894), Müslim, Nikah: (1422), Ebû Davud, Edeb: (4933), İbn Mace, Nikah: (1876), Darimi, Nikah: (2261)

ra Âişe'ye verdi fakat kız utandı, bunun üzerine biz kendisine: Allah Resulünün elini geri çevirme ve onu al, dedik. O da utanarak onu alıp içti. Sonra Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle dedi: Arkadaşlarına da ikram et, biz de dedik ki: Biz istemiyoruz. Bunun üzerine buyurdu ki: Açlıkla yalanı bir araya getirmeyin. (Esma) derki: Dedimki: Ya Resulellah, bizden birisi istediği bir şey için istemiyorum derse bu yalan olarak sayılır mı? Şöyle buyurdu: Yalan söyleyen, yalancı diye yazılıncaya kadar yalan bir yalan olarak yazılır."(56)

Allame Bedrettin el-Ayni, 'Umdetu'l-Kari' de: "Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onunla hicretin ikinci senesinde Bedir vakasından sonra Şevval ayında zifafta bulunmuştur..."(57) demiş olduğu halde kaviller içinde en sahih olanına göre Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* hicretin birinci senesi Şevval ayında gündüz vakti zifafta bulunmuş oluyor.

Fakat bu doğru değildir. Çünkü bu durumda Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, kendisiyle zifafta bulunduğu zaman Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* on yaşında olması gerekir. Halbuki Hadis, Tarih ve Siyer kitapları, zifaf zamanında Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* dokuz yaşında olduğu hususunda ittifak halindedir.

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Ümmü'l-Mü'minin Âişe *radiyallâhu anhâ* ile Nikahlanması ve Zifafta Bulunması ile ilgili Önemli Ayrıcalıklar

Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* düğün cemiyeti, mehrinin verilmesi ve Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, kendisiyle zifafta bulun-

(56) İmam Ahmed, Müsned: (6/438:27511. Hadis) Bu rivayette Esma bi - ti Umeyyis bulunmaktadır: (6/458:27632. Hadis), İbn Mace, Babı arz-ı't-taam:(3298), Ebû Bekir el-Kureşi, Mekarimu'l-Ahlak: (1/54:149), el-Heysemi, Mecmau'z-Zevaid: (1/142 ve 4/50), Münziri, et-Terğib vet-Terhib: (3/369:4465)

(57) Umdetu'l-Kari: (1/45)

ması gibi bütün bu uygulamaların hiç bir zorluk ve sıkıntıya düşmeden ve israfa varmadan son derece mütaevazı ve kolay bir şekilde yerine getirilmiş olması bize hakiki bir gösterge ortaya koymuştur. "İşte yarışanlar onda yarışsınlar." (58)

Onun evliliğinin en önemli ayırıcı özelliklerinden birisi, Arap toplumunun köklerine kadar yerleşmiş olan gayri islami gelenekler ve meşru olmayan adetlerden bir çoğunu mahkum etmesidir. Nitekim bunların kökünü kurutmuş, onun yerine en güzel ve en hayırlı yol ve metod olan kolaylık, yumuşaklık ve müsamahakarlığı hakim kılmıştır. Bu evliliğin değiştirdiği gelenek ve adetlerden bazıları şunlardır:

1-Araplar, kardeş gibi görülen arkadaşın kızıyla evlenmeyi geçerli kabul etmez ve arkadaşlık yaparak kardeş gibi olmanın hısımlığa engel olan bir akrabalık derecesine ulaştığını zannederlerdi. İşte Havle binti Hakim; Ebû Bekir'e *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, onun kızıyla evlenme isteğini Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* garip karşılayarak şöyle demiştir: Bu, onun için mümkün mü? Çünkü o, O'nun kardeşinin kızıdır. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bu düşünceyi mahkum ederek şöyle buyurmuştur: "O, bana helaldir, sen benim İslamda kardeşimsin"(59)

2-Araplar ilk zamanlarda Şevval ayında evlenmezlerdi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bunun üzerine insanların Şevval ayında kadınlarına yaklaşmayı çirkin görmelerindeki bu yanılgıyı kaldırmayı kastetmiştir.(60)

Bundan dolayı Âişe *radiyallâhu anhâ* evlendirdiği kadınları Şevval ayında zifafa sokmak hoşuna gider ve şöyle derdi:

(58) Mutaffifin Suresi: (26. Ayet)
(59) İmam Ahmed, Müsned'te rivayet etmiş, (25810). Hafız İbn Hacer de Fethü'l-Bari'de: (11/227) isnadının hasen olduğunu söylemiştir.
(60) et-Tabakatu'l-Kübra, İbn Sa'd: (8/61) Darı Sadr, Beyrut.

"Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* benimle Şevvalde nikahlandı ve yine Şevval ayında evlenip zifafta bulundu. Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* kadınlarının hangisi benden daha nasipli idi? " Âişe *radiyallâhu anhâ* evlendirdiği kadınları Şevval ayında zifafa sokmayı güzel görürdü.(61)

(61) Müslim, Nikah: (1422), Darimi, Nikah: (2211), Beyhaki, es-Sünenü'l-Kübra, Nikah: (14478), İbn Mace, Sünen, Nikah: (1990)

İKİNCİ BÖLÜM

Âişe *radiyallâhu anhâ* NÜBÜVVET OKULUNDA

Ders ve İlim Talebi

Arap muhiti eğitim- öğretimden uzak bir toplumdu. Erkekler arasında ilme her hangi bir talep yoktu ki, kadınlara ne diyeceksin?

İslam geldiğinde Kureşliler arasında on kişiyi biraz biraz aşkın kimse ancak okuma-yazma biliyordu. Onların arasında kadın olarak sadece Şifa binti Abdillah el-Adeviyye vardı.(62)

Şüphesiz okuma-yazmanın gelişmesi, tervic edilerek yaygınlaştırılması ve İslam davetinin yayılması noktasında buna çok önem vermiş olması, İslamı, bütün insanlara ulaştıran dünyevi bereketlerin en önemlilerinden sayılır ki o da İslamın, bütün beşeriyete bağışladığı büyük ve yüce bir nimettir. Bunun öyle olduğunun en iyi göstergesi Bedir günü yaşananlardır. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, karşılığında kendilerini kurtaracak birşey bulamayan esirlere, Ensarın çocuklarına yazmayı öğretmelerini emretmişti.(63) Ayrıca sayıları yüze yaklaşan Suffe ashabı da

---

(62) Şifa binti Abdillah b. Abdişems b. Adiy b. Ka'b el-Kureşiyye el-Adeviyye'dir. İsmi Leyla olmasına rağmen Şifa ismi daha çok kullanılır olmuştur. Şifa, hicretten önce müslüman olmuş olup ilk muhacir ve ilk beyat eden kadınlardandır. Bkz: el-İsabe: (7/727), el-İstiab, İbn Abdilber: (4/1869), Futuhu'l-Buldan, Belazuri: (1/458), D. Kütübi'l-İlmiye, Beyrut: 1403; Th: Rıdvan Muhammed Rıdvan.

(63) Hakim, Müstedrek'te: (2621) İbn Abbas'tan *radiyallâhu anhâ* şöyle dediğini

okuma-yazmaya yoğunlaşarak hem onu hem de dini ve şer'i hükümleri öğreniyorlardı.

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşlerine gelince, Hafsa ve Ümmü Seleme okuma-yazmayı biliyorlardı. Hafsa bu işi daha önce Şifa el-Adeviye'den öğrenmişti. (64)

Aynı zamanda okuma-yazmayı öğrenmiş olan daha başka sahabi kadınlar da bulunmaktadır.(65)

Âişe ise bu bilgiyi tam olarak elde etmiştir. Elde ettiği bilgi sadece dini bilgilerle sınırlı değil aksine Tarih, Tıp(66) ve Edebiyat alanında da ileri seviyedeydi. O bu ilmini babasından almıştır.(67)

Tıp ilmini elde etmesi ise Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* gelerek ona bu hususta tedavinin nasıl yapılacağını anlatan Arap heyetlerinden öğrenmiştir. Urve ona: Tıp ilmini bilmene hayret ediyorum, bunu nasıl ve nereden öğrendin? Diye sorduğunda

---

rivayet eder: "Bedir günü esirler arasında bir takım insanlar vardı." Beyhaki, es-sünenü'l-Kübra: (6/124:11460) ve: (6/322:1262), Ahmed, Müsned: (1/247:2216), Heysemi, Mecmau'z-Zevaid: (4/96) Babu'l-ecr ala talimi'l-Kur'an.

(64) İmam Ebû Davud: (Kitabı Tıb:3887. Hadis) Şifa binti Abdillah'ın şöyle dediğini rivayet eder: "Ben Hafsa'nın yanındayken Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanıma girdi ve bana şöyle dedi: Buna, yazıyı öğrettiğin gibi rukyetünnemleyi de öğretmez misin?" Beyhaki, es-Sünenü'l-Kübra: (9/349), İbn Ebi Şeybe, el-Musannef: (5/43:23542), İmam Tahavi, Şerh-i meani'l-asar: (4/326), İmam Ahmed, Müsned: (6/372:27140), İshak b. Raheveyh, Müsned: (1/78), Th: Abdulgafur el-Belluşi.

(65) İmam Belazuri, bu kadınlardan Ümmü Gülsüm binti Ukbe, Kerime binti Mikdad gibi bir kısmının ismini zikretmiştir. Bkz: Futuhu'l-Büldan, Belazuri: (1/458).

(66) Hakim, Müstedrek'te: (4/12:6733). Urve'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Helal ve haramı, şiiri ve tıbbı Âişe'den daha iyi bilenini görmedim."

(67) İmam Ahmed'in: (6/67:24425) rivayetindeki Urve'nin şu sözü buna delalet etmektedir.: Urve Âişe'ye şöyle der: "Ey anneciğim, anlayışına hayret etmiyorum, diyorum ki Rasûlullah'ın eşi ve Ebû Bekir'in kızısın. Şiir bilgine ve insanların başlarından geçen olaylarla alakalı (tarih) bilgine de hayret etmiyorum, diyorum ki Ebû Bekir'in kızısın. O, insanların en bilgilisi ya da insanların en bilgililerindendi..."

şöyle cevap vermiştir: Ey Ureyye, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ömrünün sonlarında hastalanınca her taraftan kendisine heyetler gelir ve tedaviyle alakalı tariflerde bulunurlardı ve ben de o şekilde tedavi ederdim, işte buradan biliyorum."(68)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Çok Evliliğinin Bazı Hikmetleri

Belki de din ve davetle ilgili işlerde Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* çok evlenmesinin ve Ceziretü'l-Arab bölgesindeki değişik kabilelerle kendisi arasındaki hısımlık bağının çok olması Allah'ın hikmetlerindendir. Erken yaşta Âişe ile evlenmesi yüzlerce erkek için Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* sohbet şerefine nail olmalarına, dolayısıyla feyz nurlarından iktibas edip, kana içip nuruyla aydınlanarak izzet, şeref ve saadetin zirvesine ulaşmalarına sebep oldu.

Kadınlara gelince, fıtrat ve mizaclarındaki farklılıktan dolayı bu fırsatı kaçırmışlardı.Dolayısıyla ezvac-ı tahiratın *radiyallâhu anhâ* dışındaki kadınların pay ve nasibi erkeklerden daha azdı. Allah Teala onları bu büyük nimetle faydalandırdı ve saadetlerin en yücesini kendilerine ikram etti. Onlar da bu sayede bu saadete ortak olma imkanı buldular, sonra bu saadeti neşretme ve diğer kadınlara ulaştırma görevini yerine getirdiler. Adeta diğer dünya kadınlarına Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* elçileri oldular ve pak siretini-sanki vahiy kesilmeden devam ediyormuşcasına-insanlara detaylı bir şekilde neşretme görevini yerine getirdiler. Onlar sanki batmak bilmeyen bir güneşin ışığıydılar.

İşte Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* kendileriyle evlendiği ve Allah Teala'nın da O'nun sayesinde kendilerine ikramda bulunduğu ezvac-ı tahirat (R.Anhunne), özellikle de Âişe

(68) Aynı kaynak.

radiyallâhu anhâ Nübüvvet pınarından böyle istifade etmişlerdi. O, ilim öğrenme yaşına geldiğinde saadet nurları kendisini kuşatmış ve onu mubarek bir eve götürmüştü. İşte orası, Nübüvvet ve risalet eviydi. Bütün bunlar; onun şahsiyetinin ortaya çıkarak nur ve hidayet kandili ve kadınların, kendisinden bilgi elde ettiği bereket ve hayır kaynağı olması ve onların da genel ve özel işleri ile ilgili hususlarda Nebevi Sünnetin o konudaki hükmünden uzak kaldıkları her durumda kendisine danışmaları içindi.

Babası Ebû Bekir Sıddık *radiyallâhu anhâ* ise Kureyş içinde onların neseblerini ve şiiri en iyi bilendi.(69) Aynı zamanda o, Kureyş şairlerinden gelen şeylere karşı dinlerini ve peygamberlerini savunmak için en beliğ ve en doğru sözleri kullanarak karşı koyan İslam şairlerinin, nesepler hakkında kendisiyle istişare ettiği birisiydi.(70) Âişe, işte böyle yüce bir babanın kucağında yetişmiştir. Kendisinde de bir çok haslet vardı. Fakat o, daha çok babasına keskin zeka ve çabuk kavrama hususunda benzemiştir. Zirveye ulaşmada ondan geri kalmamış, hatta yaşadığı dönemde erkek yada kadın olsun çağdaşları arasında hızlı kavrayış, bir şeyi elde etme kudreti ve meydana gelen hadiseleri hemen zihninde toparlayabilme noktasında kimseden geri kaldığını zannetmiyoruz. Haber ve nesepleri ezberleme hususunda babasının yolundan gitmiştir. Daha önceki topluluklara ait tarihi bilgileri elde etmeğe de meraklıydı. İlmi derinlik seyyide Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* dilinde açıkça belli oluyordu. Dil alanında

(69) Müslim, Bab-ı menakıb-ı Hassan *radiyallâhu anhâ*: (2490), Beyhaki, es-Sünenü'l-Kübra: (10/238), Taberani, el-Mucemu'l-Kebir: (4/38:3582).

(70) Nitekim Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Hassan'a şöyle demiştir: Ebû Bekir'e git, kavmin nesebini senden daha iyi bilmektedir. Bunun üzerine onların neseplerini öğrenmek için Ebû Bekir'in yanına gider o da ona: falan ve falanndan dilini çek, falan hakkında söyle, der Hassan da onları hicvetmeğe başlardı. Kureyş Hassan'ın şiirini işitince şöyle dediler: Şüphesiz bu şiir Ebû Kuhafe'nin oğlunun gözünden kaşmamış. Bkz: el-İstiab, İbn Abdilber: (1/342).

kaynakların kökeninden elde ettiği Arapların haberleri hakkında zorlanmayacak şekilde bir üsluba sahipti. Bu da babasının edebi, şiirsel meleke ve tabiatından ve son derce yüksek zeevk ve sağlam düşüncesinden beslenmiştir. (71)

Ebû Bekir *radiyallâhu anh*'ın Çocuklarını Eğitmedeki Kararlılığı

Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* çocuklarını eğitme hususunda çok gayretliydi. Öyleki onları yetiştirme adına basit hususlarda bile kendilerine kızardı.(72) Âişe *radiyallâhu anhâ* evlendikten son-

(71) Merhum müellif bunu Hakim'in Müstedrek'ine havale etmiştir: Müstedrek'te bu manada bir kaç hadis bulunmaktadır. Onlardan birisi şu hadistir: Hişam b. Urve'den, o da babasından şöyle dediğini rivayet eder: Helal ve haramı, ilmi, şiiri ve tıbbı Ümmü'l-Müminin Âişe'den *radiyallâhu anhâ* daha iyi bilen birisini görmedim. Müstedrek, Kitab-ı marifeti's-sahabe: (6732).
Diğer rivayet de şudur: İbn Ebi Müleyke'den şöyle gelmiştir: Derki: Âişe'ye (r.a.(dedim ki:" Sen Sıddık'ın kızı olduğun halde şiir söylüyorsun ve aldırmıyorsun..." (4/12:6733-6737).

(72) Merhum müellif, Ebû Bekir'in *radiyallâhu anhâ*, oğlu Abdurrahman'a misafirlerini ağırlamasını ve kendisi dönünceye kadar onlara ikramda bulunmasını öğütlemesi ile ilgili kızgınlığı ile alakalı olan Buhârî'nin rivayet ettiği şu hadise işaret etmektedir:" Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* bir topluluğu misafir etmiş ve Abdurrahman'a: Misafirlerle ilgilen, ben Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanına gidiyorum, ben gelmeden önce onlara ikramda bulun, demiş, Abdurrahman da onlara ikramda bulunarak, buyurun yiyin, demiştir. Fakat onlar: Konuk olduğumuz evin sahibi nerede? Deyince o da: Buyurun yiyin, der. Onlar da: Konuk olduğumuz ev sahibi gelinceye kadar yemeyeceğiz, derler. O da: İkramımıza buyurun, o geldiğinde sizin yemek yemediğinizi gördüğünde bizi azarlar, dedi. Onlar yemek istemediler, ben de bizi azarlayacağını anladım ve kendisi gelince ben de bir tarafa saklandım. Misafirlere dediki: Ne yaptınız, onlar da durumu haber verdiler. Bunun üzerine o: Ey Abdurrahman! Dedi, ben de sessiz kaldım. Sonra yine: Ey Abdurrahman! Diye seslendi, ben yine sessiz kaldım. Ardından be cahil adam! Sesimi duyuyorsan Allah aşkına gel, dedi ben de bunun üzerine çıktım..."
Buhârî, Kitabu'l-Edeb: (6140), Müslim, Kitabu'l-Eşribe: (2057), Ebû Davud, Kitabu'l-Eyman: (3270)

ra bile hatalarından dolayı babasından korkardı[73] Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* onu bir kaç defa azarlamış[74], hatta bir defasında Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* önünde böyle bir şey vuku bulmuş ve onu Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* kurtarmıştı.[75]

Ümmü'l-Mü'minin Âişe *radiyallâhu anhâ* Zorlandığı Her Meselede Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'e Danışması

(73) Merhum müellif, Müslim'in Enes'ten *radiyallâhu anhâ* rivayet ettiği şu hadise işaret etmektedir: "Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* dokuz hanımı vardı. Bu hanımları arasında gün taksimi yaptığında ilk taksim yaptığı hanımına ancak dokuz gün sonra giderdi. Derken hanımları her gece Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, kendisine gideceği hanımının evinde toplanır oldular. Rasûlullah bir gece Âişe'nin evindeydi, derken Zeyneb geldi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onu Âişe zannederek elini Zeyneb'e uzattı, Zeyneb derhal: Bu Zeyneb'tir dedi, Rasûlullah da hemen elini çekiverdi. Bunun üzerine Âişe ile Zeyneb kıskançlık sebebiyle birbirlerine söz söylemeğe başladılar, öyleki sesleri bayağı yükselmişti. Bu arada namaz vakti gelmişti. Bunun üzerine Ebû Bekir de oraya uğramıştı, onların seslerini işitince: Ya Resulellah! Namaza çık, bunların ağızlarına da toprak saç, dedi. Rasûlullah da namaza çıktı. Ardından Âişe: Şimdi Rasûlullah namazını kılıyor, biraz sonra Ebû Bekir gelir ve bana yapacağını yapar, dedi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* namazını bitirince Ebû Bekir, Âişe'nin yanına gelerek ona ağır sözler söyledi ve: Sen böyle mi yapıyorsun, diye serzenişte bulundu."
Müslim, Kitabu'r-Rada: (1462).

(74) Bu durumlardan birisi Buhârî'nin (Kitabu't-Teyemmüm:334) şu rivayetidir: Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle demiştir:" Ebû Bekir beni azarlayıp Allah'ın dilediği kadar bana söylendikten sonra eliyle kaba yerlerime vurmağa başladı. Beni dövmesine ancak Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* konumu mani olabiliyordu..."

(75) Ebû Davud, Numan b. Beşir'den *radiyallâhu anhâ* şöyle rivayet etmiştir: o derki: "Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* Rasûlullah'ın yanına girmek için izin istedi, bu arada Âişe'nin sesini yükselttiğini işitti ve içeri girer girmez ona tokat atmaya yeltendi ve şöyle dedi: Rasûlullah'a karşı sesini yükselttiğini görmeyeyim. Rasûlullah da ona engel olmaya başladı ve Ebû Bekir öfkeli bir şekilde dışarı çıktı. Ebû Bekir dışarı çıkınca Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurdu: Beni gördün mü seni şu adamdan nasıl kurtardım..."
Ebû Davud, Kitbu'l-Edeb: (4999), Nesai, es-Sünenü'l-Kübra: (5/139:8495), (5/365:9155), D. Kütübi'l İlmiye.

İlim elde etmek için orada sınırlı bir vakit yoktu. Çünkü Şeriatın öğreticisi *sallallâhu aleyhi ve sellem* bizatihi evindeydi. Gece-gündüz O'nun sohbetiyle ve günlük olarak Mescid-i Nebevi'de yerine getirilen ilim, davet ve irşad halkalarında bulunma şerefine nail oluyordu. Zaten odası da mescide bitişikti. Bundan dolayı evinin dışında halkın karşısında Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* vermiş olduğu bu derslerden her zaman istifade etme imkanı oluyordu. Anlayamadığı, iyice işitemediği ya da içinden çıkamadığı hususlarda Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* eve geldiğinde ondan bunları açıklamasını sorup öğrenirdi.(76) Bazen daha yakından duyabilmek için mescide yaklaşırdı. Aynı zamanda Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* kadınların eğitimi ve onlara nasihatta bulunmak için haftanın bir gününü onlara tahsis etmişti.(77) O da *radiyallâhu anhâ* gece-gündüz Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* verdiği farklı hükümler ve değişik bilgiler hakkındaki sünnetleri iyice anlayıp kavramaya çalışıyordu.

Çok soru sormak adeti idi. Mutmain oluncaya ve zihninde herşey açık bir şekilde belirinceye kadar yatışmazdı. Bir defasında Rasûlullah'ın: "Hesaba çekilen kimse azaba düçar kılınmış olur." Şeklindeki hadisini işitince şöyle demiştir: Allah Teala buyuruyorki: "Kolay bir hesapla hesaba çekilecek."(78) Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Bu (senin dediğin) ancak arzdır, yoksa inceden inceye hesaba çekilen kimse helak olmuştur."(79)

---

(76) Bkz: Ahmed b. Hanbel, Müsned: (6/75:24511-24507-24514).

(77) Buhârî, Ebû Said el-Hudri'den *radiyallâhu anhâ* şöyle rivayet etmiştir: " Âişe Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* dediki: Senin yanına gelme hususunda erkekler daha baskın durumdalar, bize de bir gün tayin etsen. O da *sallallâhu aleyhi ve sellem* onlara bir gün belirledi, ve onlarla buluşarak kendilerine nasihatta bulundu ve

(78) İnşikak suresi: (8. Ayet)

(79) Buhârî, Kitabu'l-İlim: (103), Müslim, Kitabu'l-Cenne: (2876), Tirmizî, Kitabu sıfati'l-Kıyame: (2426), Ebû Davud, Kitabu'l-Cenaiz: (3093).

Bir defasında da: "Yer başka bir yer, gökler de (başka gökler) haline getirildiği, (insanlar) bir ve gücüne karşı durulamaz olan Allah'ın huzuruna çıktıkları gün (Allah bütün zalimlerin cezasını verecektir)."(80) Başka bir rivayete göre de: "Onlar Allah'ı hakkıyla tanıyıp bilemediler. Kıyamet günü bütün yeryüzü O'nun tasarrufundadır. Gökler O'nun kudret eliyle dürülmüş olacaktır. O, müşriklerin ortak koşmalarından yüce ve münezzehtir." (ez-Zümer:67) Ayetini okumuş ve : Ey Allah'ın Resulü, ogün insanlar nerede olacak? diye sormuş, Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem*: Sırat üzerinde, diye cevaplamıştır.(81)

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*: "İnsanlar kıyamet günü çıplak şekilde haşrolunurlar" hadisini işitince, erkeklerle kadınlar birbirlerine bakarlar mı? Diye sormuş, Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* bunun üzerine şöyle demiştir: Durum onların buna önem vermelerinden daha büyüktür."(82) Müslim'in rivayeti de şöyledir: "Ey Âişe! Durum, onların birbirine bakmasından daha şiddetlidir."

Bir defasında yine Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle sormuştur: "Seven, sevdiğini kıyamet günü hatırlar mı? O da *sallallâhu aleyhi ve sellem*: Ey Âişe, üç yerde hayır: Mizanda; ağır ya da hafif gelinceye kadar, kitapların uçuştuğu anda ki, o zaman ya sağından ya da solundan verilir ve boyunlar ateşten çıkarken

(80) İbrehim suresi: (48. Ayet)

(81) İbrahim suresindeki ayetin bulunduğu rivayeti İmam Ahmed, Müsned'inde Mesruk'tan şöyle rivayet etmiştir: O derki: Âişe *radiyallâhu anhâ* dediki:" Bu ayet hakkında Rasûlullah'a soru soranların ilki bendim. Devamla şöyle der: Dedimki: Ya Resulellah o gün insanlar nerede olacak? O da: Sırat üzerinde, diye buyurdu." Ahmed, Müsned: (6/35:24115), Müslim: (2791), Tirmizî: (3121), İbn Mace: (4279), Darimi: (2809). Zümer suresi 67. Ayet hakkındaki rivayeti ise Tirmizî:(5/372) ve Ahmed: (41/349) rivayet etmiş, Elbani ile Arnaud bu rivayeti zayıf bulmuşlardır.

(82) Buhârî, Kitabu'r-Rikak: (6527), Müslim, Kitabu'l-Cenne: (2859), Nesai, Kitabu'l-Cenaiz: (2084).

ki, o zaman onların üzerine kapanır ve öfkelenir, ardından o boyun şöyle der: Ben üç şeye vekil kılındım…"(83)

Yine birgün, kafir ve müşriklerin dünyada iken salih amel yapmış olmaları durumunda sevap alıp almayacaklarını? Sormuş ve Mekke müşriklerinden olduğu halde iyi bir adam ve insanlara karşı rıfk sahibi olan Abdullah b. Ced'an'ı hatırladı. O sulh için bir meclis oluşturmuş ve adına da 'hilfu'l-fudul' demiş, Kureyş ile Kinane arasında patlak veren savaşı durdurmak için Kureyş liderlerinin hepsini bir araya getirmişti. Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* İslam'dan önce bu meclisin üyelerinden birisiydi. Bundan dolayı Rasûlullah'a şöyle sordu: Ya Resulellah, İbn Ced'an cahiliye döneminde sıla-i rahim yapar, miskinleri yedirir, komşularına iyi davranır ve misafirlerine ikramda bulunurdu, bunun ona bir faydası olacak mı? Şöyle buyurdu: Hayır ey Âişe! Çünkü o, bir gün olsun; rabbim! Din günü benim hatalarımı bağışla, demedi."(84)

Malum olduğu üzere cihad, İslamın doruk noktası, Hanif İslam dinimizin direklerinden olan en temel dayanak ve aynı zamanda farzların en önemlilerindendir. Bundan ötürü Âişe de *radiyallâhu anhâ* cihadın – diğer farzlarda iki sınıf arasında fark bulunmaması sebebiyle - erkeklere farz olduğu gibi kadınlara da farz olduğunu görerek: Onlara da cihad farz mıdır? Diye sorarak cevap beklemiştir. Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* buna ce-

(83) İmam Ahmed, Müsned: (6/110:24837), Heysemi, Mecmau'z-Zevaid: (10/358) Babu ma cae fil mizan vessırad vel vurud bölümünde naklederek şöyle demiştir: Ebû Davud'da onun bir kısmı nakledilmiştir, Ahmed de rivayet etmiştir, fakat onun rivayetinde İbn Lehia vardır ki zayıftır, ancak sika bulunmuştur. Diğer ravileri sahih ravilerindendir. Ben de derimki: Ebû Davud, Süneninde, Kitabu's-sünne'de: (4755) tahric etmiş, Elbani ile Arnaud ise onu zayıf bulmuştur.

(84) Müslim, Kitabu'l-İman: (214), İbn Hibban, Sahihinde: (2/29:320), Hakim, Müstedrek'inde: (2/439:3524) ve Ahmed, Müsned'inde : (6/93:24665) rivayet etmişlrdir.

vaben şöyle buyurmuştur: "Onların cihadı hacdır."(85)

Yine ailesinin evlendirdiği kızın izninin alınıp alınmaması hususunda sorduğunda Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: "Evet izni alınır" buyurduğunda Âişe dediki: Dedimki: Ama o utanır. Bunun üzerine şöyle buyurdu: Sustuğu zaman, işte bu onun iznidir."(86)

Şüphe yok ki İslam komşu haklarına son derece önem vermiş ve onu öncelemiştir. Kadınlar ise bu hakları yerine getirme hususunda insanlar arasında daha öndedirler. Bu hakların yerine getirilmesi hususunda onlar erkeklerden daha başarılıdırlar. Bu sebeple Âişe *radiyallâhu anhâ* iki komşu arasında tercih yaparken zorlandığında bunu şu şekilde Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* sorar: Benim iki tane komşum var, hangisine hediye vereyim. Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem*: "Kapısı sana en yakın olana ver" buyurmuştur.(87)

Bir defasında süt amcası gelmiş, yanına girmek için izin istemişti, o da izin vermemişti. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* gelince meseleyi kendisine sormuş, O da *sallallâhu aleyhi ve sellem*: O senin amcandır, kendisine izin ver, demişti. O da: Ama Ya Resulellah, beni kadın emzirdi, erkek emzirmediki, dedi. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "O se-

(85) Müellif (rh.a.) Buhârî'nin, sahihinde Âişe'den *radiyallâhu anhâ* rivayet ettiği şu hadise işarette bulunmaktadır: O demiştir ki: " Ya Resulellah, biz de sizinle beraber gazveye çıkıp cihad etmeyelim mi? Bunun üzerine şöyle buyurdu: Sizin için cihadın en iyisi ve güzeli hacdır, mebrur hacdır." Âişe *radiyallâhu anhâ* derki: Rasûlullah'tan *sallallâhu aleyhi ve sellem* bunu işittikten sonra hac yapmayı terk etmiyorum. Buhârî, Babu hacci'n-nisa: (1861), Nesai, Kitabu'l-hac: (2628), İbn Mace, Kitabu'l-menasik: (2901).

(86) Buhârî, Kitabu'n-nikah: (5137,1420), Kitabu'l-ikrah: (6949), Müslim, Kitabu'n-nikah: (1420), Nesai, Kitabu'n-nikah: (3266).

(87) Buhârî, Kitabu'ş-şuf'a: (2259), Kitabu'l-hibe: (2595), Kitabu'l-edeb: (6020), Ebû Davud, Kitabu'l-edeb: (5155), Ahmed, Müsned: (6/175:25462), (6/239:26068), Müstedrek-i Hakim: (4/185:7309).

nin amcandır, yanına girmesi için müsaade et."(88)

"Ve Rablerine dönecekleri için yapmakta oldukları işleri kalpleri çarparak yapanlar;" (el-Mü'minun:60) ayetini anlama hususunda zorluk yaşamıştı da Rasûlullah'a şöyle sormuştu: Ya Resulellah, hırsızlık yapan, zina eden ve içki içen kimse Allah'tan korkar mı? Buyurdu ki: Hayır, ey Ebû Bekir'in kızı, ey Sıddık'ın kızı! Fakat namaz kılan, oruç tutan ve sadaka veren kimse Allah'tan korkandır."(89)

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* : "Kim Allah'a kavuşmayı arzularsa Allah da ona kavuşmayı arzular, kim de Allah'a kavuşmayı istemezse Allah da ona kavuşmayı istemez." sözünü işittiğinde şöyle demiştir: Dedim ki: Ya Resulellah, bu ölümden hoşlanmamak mıdır? Öyle ise hepimiz ölümü çirkin görür hoşlanmayız. Buyurdu ki: Bu sizin bildiğiniz gibi değildir, şöyleki: Mü'min, Allah'ın rahmeti, rızası ve cenneti ile müjdelendiği zaman Allah'a kavuşmayı arzular, dolayısıyla Allah Teala da ona kavuşmayı arzular. Kafir ise, Allah'ın azabı ve gazabı ile müjdelendiği zaman Allah Teala'ya kavuşmayı istemez, dolayısı ile Allah Teala da ona kavuşmayı istemez."(90)

İşte bu şekilde elimizde Hz. Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* karşılaştığı problemler ve onların çözümleriyle ilgili soruşturmalarına Nebevi Sünnette ve Hadis-i Şeriflerde bir çok örnek bulmaktayız. Âişe *radiyallâhu anhâ* bütün bunları sevgili Mustafa'ya *sallallâhu aleyhi ve sellem* arzederek hakikatin üzerindeki perdeleri kaldırmaya çalışıyordu. Aslında bunlar, Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* günlük eğitimiyle alakalı olarak Rasûlullah'tan *sallallâhu aleyhi ve sellem*

(88) Buhârî, Kitabu't-tefsir: (4796), Kitabu'n-nikah: (5239), Müslim, Kitabu'r-rada: (1445), Tirmizî, Kitabu'r-rada: (1148).

(89) Tirmizî, Kitabu tefsiri'l-Kur'an: (3175), İbn Mace, Kitabu'z-zühd: (4198), A - med, Müsned: (6/159:25302); lafız ona aittir.

(90) Buhârî, Kitabu'r-rikak: (6507), Müslim, Kitabu'z-zikr ve'd-dua ve't-tevbe ve'l-istiğfar: (2684-2685), lafız ona aittir. Tirmizî, Kitabu'l-cenaiz: (1067).

öğrendiği derslernden bir kaçıdır. Hatta o, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* kızmasından endişe edilen bir kısım zamanlarda bile kendisine sorular yöneltmekten geri durmamıştır. Fakat Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona olan merhameti, sevgisi ve şefkatinden dolayı onun, kendisine yönelttiği sorular ve yaptığı münakaşalardan ötürü sıkılmamış bilakis bu durumdan memnun kalmıştır.

Buna örnek olarak şu hadiseyi zikredebiliriz: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bir defasında bir ay boyunca eşlerinin yanına girmeyeceğine dair yemin ederek yirmi dokuz gün kendisine ait bir cumbada kalmış, bu zaman içinde onlardan uzak durmuş ve bu hal onlara çok ağır gelmişti. Yirmi dokuz gün geçince Âişe'nin yanına girerek ondan başladı. Tabiiki bu durum, Âişe'ye *radiyallâhu anhâ* nisbetle onu ferah ve mutluluğa sevkeden bereketli bir vesiledir. Dolayısıyla ondan beklenen Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* mutluluk duyup geçmişi unutması ve Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* öfkelendirecek bir kelime dahi etmemesidir. Fakat o, şeriatın bu konudaki hükmünü anlamayı ve düğümü çözmeyi bu sevince tercih etmiştir. Peki Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, ondan işittiği ilk söz neydi? Âişe dediki:" Sen, bizim yanımıza bir ay boyunca girmeyeceğine dair yemin ettin, biz sabahladığımızda yirmi dokuzuncu geceydi, ben onları sayıyorum. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: Bir ay yirmi dokuz gündür. Zaten bu ay da yirmi dokuz gündü..."(91)

Bir adam Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* huzuruna girmek için izin istedi. Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona izin verin, o kavmin ne kötü kardeşi ve aşiretin ne kötü oğludur, buyurdu. O kişi, yanına girince Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona yumuşak sözler söyledi. Âişe bu duruma şaşırmıştı. O kişi

(91) Buhârî, Kitabu'l-mezalim: (2468), Kitabu'n-nikah: (5191), Müslim, Kitabu't-talak: (1475), Tirmizî, Kitabu't-tefsir: (3318).

kalkıp gittikten sonra Âişe dedi ki: Ya Resulellah! Biraz önce sen onun için söylediğini söyledin, sonra da ona yumuşak konuştun? Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:" Ey Âişe! İnsanların en şerlisi, insanların terkettiği ya da karşılaşmak ve konuşmaktan kaçındığı kimsedir."(92)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, yeme-içmelerine dikkat etmediklerini ve bu konuda ihtiyatlı davranmadıklarını bildiği için bedevilerin hediyelerini kabul etmezdi. Çünkü onların İslami hükümler ve dini prensipler hakkında yeterli derecede bilgileri yoktu. Birgün Ümmü Sünbüle geldi ve Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* süt hediye etmek istedi ama evde bulamadı. Âişe *radiyallâhu anhâ* ona: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bedevilerin yemeğinin yenmesini yasakladı, dedi. Bu arada Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ve Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* çıka geldiler. Rasûlullah: Ey Ümmü Sünbüle, o yanındaki nedir öyle? buyurdu. O da: Süt, Ya Resulellah, sana hediye etmek istedim. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: Dök bakalım Ümmü Sünbüle, buyurdu, o da döktü. Ebû Bekir'e ikram et, buyurdu, o da öyle yaptı. Sonra, dök bakalım Ümmü Sünbüle, buyurdu, o da döktü ve Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* ikram etti. O da içti. Âişe dediki: Ya Resulellah! Ben, senin bedevilerin yemeğinden nehyettiğini duymuştum? Bunun üzerine buyurdu ki: "Ey Âişe! Onlar bedevi değildir. Onlar bizim köy halkımız, biz de onların şehir halkıyız. Onlar çağrıldıkları zaman icabet ederler, dolayısıyla bedevi değillerdir."(93) Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*

(92) Buhârî, Kitabu'l-edeb: (6054), Müslim, Kitabu'l-birr ve's-sıla: (2591), Tirmizî, Kitabu'l-birr ve's-sıla: (1996), Ebû Davud, Kitabu'l-edeb: (4791).

(93) Hakim, Müstedrek'te (4/142:7168) rivayet etmiş ve: Bu, isnadı sahih bir hadistir, Buhârî ile Müslim onu tahric etmemişlrdir, demiştir. Heysemi, Mecmau'z-Zevaid: (4/149), Ahmed, Müsned: (6/133:25054) lafız ona aittir. İbn Sa'd, et-Tabakatu'l-Kübra: (8/194), İbn Abdilber, İstiab: (4/1942), İbn Hacer, İsabe: (8/233). Şeyh Şuayb el-Arnaud ise hadisin hasen olduğunu söylemiştir.

bu sözü ile onların, şeriatın ahkamını bildiklerini ve dine yardım için çağrıldıklarında tereddüt göstermeden icabet ettiklerini ve bu sebeple bedevi olmadıklarını anlatmak istemiştir.

Yine Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*: "Aşırılıktan uzak bir şekilde doğru olun, doğru olmaya çalışın ve sevinin. Doğrusu hiç kimseyi ameli cennete sokamaz" sözünü işitince bu sözü garipseyerek, bu genel kuraldan sadece masumların istisna edileceğini zannetmişti deŞöyle sormuştu: Sen de mi Ya Resulellah? O da: Evet ben de, buyurdu. Ancak Allah Teala'nın beni bir mağfiret ve rahmetle muhafaza etmesi hariç."(94)

Bir defasında Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* vitiri kılmadan uyumak isterken görür ve şöyle der: "Ya Resulellah! Vitir kılmadan mı uyuyacaksın? Buyurdu ki: Ey Âişe, benim gözlerim uyur ama kalbim uyumaz."(95)

Bütün bu sorular, işin hakikatini idrak edemeyen ve derin düşünceye sahip olmayan kimselerce su-i edep kabilinden addedilebilir, ancak kimsenin tartışmaya bile tenezzül etmeyeceği bir vakıa vardır ki o da; yaşanan problemler karşısında Rasûlullah'a soru yönelten bu kadın cesareti olmasaydı, bu gün Muhammed ümmetinin çocukları nübüvvetin hakikatine muttali olamayacaklardı. Bütün bu sorular, ilmi münakaşalar ve araştırmalardan uzak bir şekilde düşünülecek olsa bile burada çok daha önemli bir husus bulunmaktadır. O da Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Âişe'nin her iş ve hareketini gözetlemesi ve ona yapmış olduğu ila hususuna özel önem vermesidir. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, onu küçük hatalarından dolayı uyarır, terbiye ve talimine son derece önem gösteriyor ve Peygamber eşi, müminlerin annesi ve kadınlar dünyasına yönelik ilk elçi oacak şekilde kendisini zorluklara karşı yavaş yavaş alıştırıyordu.

(94) Buhârî, Kitabu'r-Rikak: (6467), Müslim, Kitabu sıfati'l-kıyame: (2818).
(95) Buhârî, Kitabu salati't-teravih: (2013), Müslim,Kitabu salati'l-müsafirin: (837)

Yahudilerden bir gurup Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* gelerek: 'es-Selamu Aleyke' yerine 'es-samu aleyke' dediler. Allah Resulü de *sallallâhu aleyhi ve sellem* onlara: 'Ve aleyküm' dedi. Âişe de *radiyallâhu anhâ* bu sözü duyar ve bunun üzerine onlara: Sam ve lanet sizin üzerinize olsun, der. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*şöyle buyurur: "Yavaş ol ey Âişe! Allah her işte yumuşaklığı sever." (96)

Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* bir şeyi çalınmıştı da o da çalana –kadınların adeti üzere- beddua etmeye başlamıştı, derken Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona: Sen de gevşek davranma, demişti.(97)

Bir defasında Âişe *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile seferdeyken – bu tür durumlarda kadınların yaptığı gibi – bineğine lanet okuyunca Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* onun geri çevrilmesini emrederek şöyle buyurdu: "Bana, lanete uğramış hiç birşey arkadaşlık edemez."(98) Bu da onun için lanetin hayvanlara tevcih edilemeyeceğini öğretmek içindi.

Bir miskin Âişe'ye *radiyallâhu anhâ* gelmiş, o da ona sadaka vermişti de ardından Berire'nin gelip ona bakmasını emretmişti, bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştu: "Saymaya kalkma, sonra senin için de sayılır." (99)

Başka bir durumda ona şöyle buyurmuştur: "Ey Âişe! Yarım

(96) Buhârî, Kitabu'l-edeb: (6024-6256-6395-6410), Müslim, Kitabu's-selam: (2165), Tirmizî, Kitabu'l-istizan: (2701).

(97) İmam Ahmed,Müsned: (6/45:24229). Başka bir rivayette: 'Benim bir elbisem çalınmıştı' şeklindedir: (6/136:25090), diğer bir rivayette şöyledir: 'Kolyem çalınmıştı' (6/251: 25840). Ebû Davud, Sünen: (4909), başka bir rivayeti de şöyledir: 'Örtüsü çalınmıştı' (1797). Nesai,Sünen-i Kübra: (4/327:7359), Taberani, el-Evsat: 'Bir eşyası çalınmıştı' şeklindedir: 4/184:3925).

(98) İmam Ahmed, Müsned: (6/72:24478), Heysemi, Mecmau'z-zevaid: (8/77). Albani ve Arnaud bu hadisi zayıf kabul etmişlerdir.

(99) İbn Hibban: (8/151:3365), Heysemi, Mecmau'z-zevaid: (3/122), Nesai: (2/38:2330), Ahmed, Müsned: (6/70:24463, 6/108:24810).

hurma ile de olsa ateşten sakın, çünkü o, açlığı giderecek kadar bir tokluk verir."(100)

Yine Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle dua ederken işitmiş: "Allahım! beni miskin olarak yaşat, miskin olarak öldür ve kıyamet günü beni miskinler topluluğu içinde haşret" ve şöyle demiştir: Niçin ya Resulellah? O da buyurmuştur ki: "Çünkü onlar, zenginlerden kırk harif (bahar, mevsim, sene) önce cennete girecekler. Ey Âişe! Yarım bir hurma da olsa miskinleri geri çevirme. Ey Âişe! Miskinleri sev ve onlara yakın ol, çünkü Allah, kıyamet günü seni yaklaştıracaktır."(101)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona; namaz, zikir, dua, toplumsal yaşam gibi değişik alanlarla ilgili dini hükümleri ve şeri meseleleri öğretiyordu. Âişe de *radiyallâhu anhâ* bütün bunları istekli bir şekilde öğreniyor, kalp kulağıyla dinliyor ve azami derecede bir gayret göstererek onlarla amel ediyordu.(102)

Ev İşleri

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Âişe için tertip ettiği ev büyükçe bir saray değildi. Aksine Neccaroğulları mahallesinde

(100) Ahmed, Müsned:(6/79: 24545), Münziri, Terğib ve Terhib: (2/6: 1278). Hadisin aslı Ebû Davud'un dışındaki diğer kütüb-i sitte'de "yarım bir hurma ile de olsa ateşten sakının" lafzından başka bir lafızla gelmiştir. (Çünkü o, açlığı giderecek kadar bir tokluk verir) lafzı ise zayıftır.

(101) Tirmizî, Kitabu'z-zühd: (2352), Beyhaki, Şuabu'l-İman: (2/167: 1453), Münziri, Terğib ve Terhib: (4/66: 4825), D. Kütübi'l-İlmiye, Th: İbrahim Şemseddin. Şeyh Albani bunu sahih görmüş ve Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*:'Niçin ya Resulellah…' sözünü zayıf bulmuştur.

(102) Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, kendisine öğrettiği şeyle - le amel hususunda gösterdiği gayrete örnek olarak Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde yine Âişe'den yapmış olduğu şu rivayet verilebilir: "Ben Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* döneminde kılageldiğim bir namaz vardı ki, şayet babam diriltilip de onu bana yasaklayacak olsa asla onu terketmem." (6/13825122), (6/138, 6/147, 6/151).

Mescid-i Nebevi çevresinde yapılmış bir kaç küçük odadan müteşekkil bir evdi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* orayı kendisi ve ailesi için yapmıştı. Küçük, alçak ve avlusu da yakın meskenlerden oluşmaktaydı. Onların arasında da Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, doğuya doğru yaptığı Âişe'nin evi bulunmaktaydı.(103) Kapısı bu odadan batı tarafından hemen mescide açılmaktaydı. Mescid-i Nebevi sanki odanın avlusu gibiydi.

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* mescidde itikafta bulunduğu sırada başını Âişe'ye uzatır, o da saçını tarardı.(104) Bazen bir şey isterdi de mescidden elini uzatarak o şeyi alıverirdi. Odanın genişliği altı ya da yedi zira' idi. Duvarı çamurdandı ve çatısı hurma dallarından olup ayakta duran birisinin yetişebileceği kadar da alçaktı. Yağmurdan korusun diye dışarıdan çuval bezleriyle örtülmüştü. Kapısının iki tane değil, aksine ardıç ya da ağaçtan (105)yapılmış bir tane kanadı vardı. Buna rağmen o kapı yaşamı boyunca hiç bir gün kimseye kapalı kalmamıştır.

Hücrenin kenar tarafında bir sarnıç vardı ki Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ila yaptığında tam bir ay orada kalmıştı.(106) Evinde ve hücresinde bulunan eşyalar; yatak, hasır, içi lifle doldurulmuş bir yastık, duvara asılı techizat, kırba, su ve hurma için bir kap ve bir de su kabı.(107)

---

(103) Bkz: Hulasatu'l-vefa bi ahbari dari'l-Mustafa, İmam Semhudi: (Bab:4, Fasıl:4)

(104) Buhârî ve Müslim, sahihlerinde Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* şöyle dediğini rivayet ederler: "Nebi *sallallâhu aleyhi ve sellem* Mescidde olduğu halde bana başını uzatır, ben de hayızlı iken (saçını) tarardım." Müslim'in lafzı ise şöyledir: "İtikafta iken başını bana uzatır ben de saçını tarardım" Buhârî: (2028 ve 4029), Müslim: (297).

(105) Bkz: el-Edebü'l-Müfred, Babu'l-bina. Buhârî: (1/272:776), Tabakatu'l-Kübra, İbn Sa'd, Hulasatu'l-vefa bi ahbari dari'l-Mustafa, Semhudi:Dördüncü bab, dördüncü fasıl, Vefau'l-vefa bi ahbari dari'l-Mustafa: (1/458). Şeyh Albani bunun sahih olduğunu söylemiştir.

(106) Bkz: Buhârî: (2468)

(107) Bkz: Buhârî: (905, 2468, 4913, 5388).

Şüphe yok ki Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* meskeni Rabbani nurların ve Nebevi feyizlerin kaynağı idi. Fakat dünyevi ışıklardan uzaktı, çünkü o dönemde zahiri anlamda bir ışık ve lamba gibi bir aydınlatıcı yoktu. Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle anlatır: "Ben, Rasûlullah'ın önünde kıblesine doğru ayaklarımı uzatmış halde yatarken o, secde edeceği zaman bana dokunur bunun üzerine ben de ayaklarımı toplardım. Ayağa kalktığında tekrar ayaklarımı yayardım. Der ki: O zaman evlerde aydınlatıcı (lamba) yoktu."(108)

Bu durumda evde Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile Âişe'den başka kimse yoktu. Daha sonra Berire adlı cariye gelerek vela hakkının ona ait olmasını şart koştu.(109) İlk zamanlarda henüz Âişe ile Sevde varken Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* günaşırı Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* yanında gecelerdi. Diğer zevcat-ı tahirat da bu şerefe erip de Allah'ın ikramına kavuşunca ve Sevde de iyice yaşlandığından dolayı gününü Âişe'ye verince Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* de dokuz günden iki günü Âişe'ye ayırırdı.(110)

Ev işlerine pek önem verilmez ve buna ihtiyaç da duymazlardı. Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* evinde ateş yandığı pek az bir durumdur. Âişe *radiyallâhu anhâ* bize günlük yaşamını ve geçimini şöyle anlatır: "Muhammed ailesi Allah'a kavşuncaya kadar üç gün boyunca buğday ekmeğine doymamıştır."(111)

Yine şöyle der: "Öyle zaman olurduki Muhammed'in ha-

(108) Buhârî, Kitabu's-salat: (513), Müslim, Kitabu's-salat: (512), Nesai, Sünen, Kitabu't-tahare: (168), Malik, Muvatta, Kitabu'n-nida li's-sala: (258).

(109) Buhârî, Kitabu's-sala: (456), Kitabu'l-buyu: (2155, 2156,2168), Kitabu'l-hibe:(2578), Kitabu'l-ıtk: (2563), Kitabu'ş-şehadat: (2637,2661), Kitabu'ş-şurut: (2717), Müslim, Kitabu'l-Itk: (1504).

(110) Buhârî, Kitabu'l-hibe: (2594, 2688), Kitabu'n-nikah: (5212). Müslim, Kitabu'r-rada: (1663). Ebû Davud, Kitabu'n-nikah: (2138).

(111) Tirmizî, Kitabu'z-zühd: (2352). Beyhaki, Şuabu'l-İman: (2/167: 1453). Münziri, terğib ve Terhib'de (4/66:4825) nakletmiştir.

nesi, bir ay geçerdi de bir ekmek pişiremez ve tencere kaynatamaz olurdu." Başka bir rivayette şöyledir: Öyle zaman olurdu ki Muhammed hanesinden bir ay boyunca hiç duman yükselmezdi."(112), "Onlar hurma ve su ile yaşamlarını sürdürürlerdi." (113)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Hayber Fethinden Sonra Eşlerine Atıyye Takdir Etmesi

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* senelik masraflarını gidermek için Hayber fethinden sonra hanımlarına atiyye takdir etti. Miktarı, hurmadan seksen vesk, buğdaydan ise yirmi veskdi.(114) Ancak bu verilen atiyyeler Allah Teala'nın kendilerine bahşetmiş olduğu infak etme alışkanlığından dolayı çok çabuk tükenmekte ve bu sebeple bir sene boyunca kendilerine yeterli gelmemekteydi. Sahabeler *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* hediyeler gönderirler ve bunları özellikle Âişe'ye olan sevgisini bildiklerinden dolayı hediyelerini vermek için özellikle onun yanında olduğu zamanı araştırırlardı.(115)

Bazen dışarıdan gelerek onların yanına girer ve: Yanınızda bana yedirecek bir şey var mı? Diye sorduğunda onlar da: Hayır,

(112) 'Şehr' (ay) kelimesi Buhârî'de variddir. Kitabu'r-rikak: (6458). Ahmed, Müned: (6/217:25867) ve (6/237:26046). Müsned-i Tayalisi: (s:207).

(113) Âişe derki: Bir ay geçerdi de evde ateş yakmazdık, sadece hurma ve su olurdu… Buhârî, Kitabu'r-rikak: (6458). Bir rivayette de Urve'nin: 'yaşamınızı nasıl sürdürüyordunuz?' sorusuna cevap olarak şöyle demişti: İki siyah olan hurma ve su ile. Kitabu'r-rikak: (6459). Bkz: Ahmed, Müsned: (6/237: 26046).

(114) Buhârî, Kitabu'l-muzaraa: (2328). Müslim, Babu'l-musakat: (1551). Sahih-i İbn Hibban: (11/609: 5199). Heysemi, Mevaridu'z-Zem'an: (1/413: 1697). Beyhaki, Sünen-i Kübra: (6/115: 11411). Ebû Davud: (3006). Taberani, el-Mucemu's-Sağir: (1/56: 57).

(115) Buhârî, Kitabu'l-menakıb: (3775), Kitabu'l-hibe: (2574, 2580, 2581). Müslim, Kitabu fedaili's-sahabe: (2441). Tirmizî, Kitabu'l-menakıb: (3879). Nesai, Kitabu işreti'n-nisa: (3950).

yanımızda bir şey yoktur, demeleri üzerine şöyle derdi: 'Ben oruçluyum'(116) Bazen de; Ensardan komşularının, hizmetçileri ile ona süt gönderdikleri olurdu.(117)

Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*, ilim, kültür, anlayış, idrak, kuşatıcılık, süratli anlama ve keskin zeka noktasında ileri seviyede bulunmasına ve yüksek bir konuma sahip olmasına rağmen o, özellikle de küçük yaşta her insanın başına gelebilen hatalardan uzak ve masum değildir. Kendisi küçük bir kızdı, hamur yaparken uyurdu, derken hayvan gelir o hamuru yerdi.(118) Bir defasında birazcık buğday öğütmüştü de onu hamur yapmıştı, derken komşusuna ait bir koyun gelerek içeri girdi, sonra hamura yönelerek onu alıp sırtını dönüp gitti.(119)

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* ailesinin nafaka ve ev işlerinin sorumluluğunu Bilal *radiyallâhu anhâ* yerine getiriyordu. İhtiyaçları paylaştırma işini ve gerektiğinde ihtiyaçları gidermek için borç alma işini de yerine getiren o idi. (120)

---

(116) Sahih-i İbn Hibban: (8/393: 3630). Nesai: (2326). Müsned-i Ebi Yala: (8/72: 4596). Ahmed, Müsned: (6/49: 2466).

(117) Sünen ve Müsned sahiplerinin rivayetlerine göre Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle der: "Bizim, Ensarlı komşularımız vardı- Allah onlara hayır mükafatlar versin- onların sütleri vardı ve ondan Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* hediye gönderirlerdi." Sahih-i İbn Hibban: (14/6372). Ahmed, Müsned: (6/244: 26119) ve (6/237: 26046).

(118) Buhârî ve Müslim'deki ifk hadisine müracaat edilebilir.

(119) Buhârî, el-Edebü'l-Müfred: (1/55: 120). Şeyh Elbani bunu zayıf bulmuştur.

(120) Ebû Davud, Süneninde Abdullah el-Huzeni'den şöyle rivayet eder: O demi - tirki: Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* müezzini olan Bilal *radiyallâhu anhâ* ile Halep'te karşılaştım ve kendisine: Ey Bilal! Rasûlullah'ın geçimini bana anlatır mısın? Dedim. O da: O'nun bir şeyi yoktu. Allah Teala'nın, kendisini resul olarak gönderdiği zamandan vefatına kadar olan döneminde bu işleri ben yerine getiriyordum. Bir insan, O'na müslüman olarak gelse O da onu çıplak görse bana emrederdi, ben de gider borç alırdım ve o kimseye giyecek alır giydirir ve yedirirdim.. Ebû Davud, Kitabu'l-Harac: (3055). İbn Hibban: 814/262: 6351). Heysemi, Mevaridu'z-Zem'an1/629: 2537). Beyhaki, Sünen-i kübra: (6/81: 11217). Taberani, el-mucemu'l-evsat: (1/147: 466). Şeyh Elbani bu rivayeti sahih kabul etmiştir.

Ömer *radiyallâhu anh*, Kendi Döneminde Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Eşleri İçin Atiyyeleri Artırması

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefat ettiğinde müslüman devletin arazileri genişleyip fetihler yapıldı ve yeryüzünün doğusundan ve batısından beytülmala dehşet verici derecede mallar gelmeye başladı. Devlet hazinesi sayılamayacak derecede hayrat ve servetle dolup taştı, ama Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* evi, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* ruhu kabzolunduğu gün yiyecekten yoksundu. (121)

Hayber'den kendilerine takdir edilenler Ebû Bekir Sıddık *radiyallâhu anhâ* dönemine kadar müminlerin annelerinin ihtiyaçları için harcanmaya devam etti. Sonra Ömer *radiyallâhu anhâ* kendi döneminde onların her birine on bin miktarı kadar pay verdi, Âişe'nin payını iki bin daha artırdı.(122) Diğer bir rivayet de şöyledir: Ömer *radiyallâhu anhâ*, Hayber arazisini parçalara ayırdı ve Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşlerini *radiyallâhu anhâ* ya bu araziden ve suyundan birer parça vermesini ya da Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* zamanında olduğu gibi mahsüllerden her sene kendilerine veskler temin etmesini tercih etmelerini teklif etti. Onlardan bir kısmı arazi ile suyu, diğer bir kısmı da her sene (verilecek) veskleri tercih etti. Âişe ise araziyi tercih etmişti.(123) Ümmü'l-müminin'in teslim aldığı şeylerin büyük çoğunluğu fakir

(121) Buhârî, sahihinde Âişe'den şöyle rivayet etmiştir: O der ki: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, benim rafımda ciğer sahibi bir mahlukun dahi yiyeceği bir şey yokken vefat etmiştir. Ancak yarım vesk arpa vardı. Uzun bir zaman ondan yedim. Nihayetinde o arpayı da ölçmüştüm, derken o da bitti. Buhârî, Kitabu fardi'l-humus: (3097). İbnMace, kitabu'l-at'ime: (3345). Müslim: (2973).

(122) Hakim, Musab b. Sa'd'dan şöyle dediğini rivayet eder: Ömer, müminlerin annelerine on bin miktarını takdir etti, Âişe'ninkini ise iki bin daha artırdı ve şöyle dedi: Çünkü o, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* sevgilisidir. Müstedrek: (4/9: 6723). İbn Ebi Şeybe, Musannef: (7/614: 3,13). Zehebi, siyeru a'lami'n-nübela: (2/187, 2/197). İbn Sa'd, et-tabakatu'l-kübra: (8/67).

(123) Buhârî, kitabu'l-muzaraa: (2328). Müslim, kitabu'l-musakat: (1551).

ve miskinlerin ihtiyaçları için vakfedilmişti.

Bu uygulama Halife Osman ve Ali zamanına ve aynı şekilde Muaviye dönemine kadar bu minval üzere devam etti. Abdullah b. Zübeyr – Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* kız kardeşinin oğlu – Muaviye'den sonra Hicaz yönetimini ele alınca teyzesinin ihtiyaçlarından artık o sorumlu olmuştur. Âişe *radiyallâhu anhâ* ise, kendisine gelen hiç bir rızkı yanında tutmaz ve hemen sadaka olarak verirdi.(124)

EŞLERARASI İLİŞKİLER VE İSLAMIN KADINA BAKIŞI: Bir Doğu ve Batı Kıyaslaması

Kadına yönelik bakış açısında doğu ile batı düşüncesi arasında çok açık bir zıtlık bulunmaktadır. Doğu, kadına sevgi beslemenin bizatihi onun mukaddesliğine yapılmış utanç verici bir leke olarak algılamış ve onun asıl vazifesini evin sınırlarıyla kayıtlayarak bu sınırı aşmaması gerektiğine inanmıştır. Buna karşılık batı ise; kadını ilah veya ilah gibi görerek, onun rızasını Allah'ın rızası olarak telakki edip şöyle demişlerdir: Hangi mezhep veya din, kadına haklarını ve gerçek konumunu tam olarak verirse bu onun, akl-ı selime en uygun ve en makul olduğuna en büyük ve parlak kanıt ve kesin delil olduğunun göstergesidir.

İslamın kadına bakış açısı ise bu iki bakıştan oldukça farklıdır. Çünkü İslam bu konuda ifrat ve tefritten uzak bir şekilde adaletli ve orta bir yol takip etmiştir. Onu ilah derecesine çıkarmadığı gibi kullanılıp atılacak bir meta ya da yaşam boyunca bir engel olarak da görmemiş, aksine onu:"Kendisi ile sükunet bulmağa vesile ve bu alemde insanın mutmainliğine sebep" olması bakımından güzel bir şekilde tanıtmıştır.

(124) Buhârî, kitabu'l-menakıb: (3505).

Nitekim Allah Teala şöyle buyurmaktadır: "Kaynaşmanız için size kendi (cinsi)nizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhemet peyda etmesi de O'nun (varlığının) delillerindendir." (125)

Biz bu araştırmada, kadının İslamdaki yeri ve haklarını konu etmiyoruz. Asıl amacımız, Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* yaşamında eşlerarası ilişkiler noktasındaki pratikleri ortaya koymaktır.

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurur: "Sizin en hayırlınız ailesine karşı hayırlı olanınızdır, ben ise ailesine karşı sizin en hayırlı olanınızım."(126) Bu hadis-i şerifin en güzel bir şekilde pratiğini ortaya koyan Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* yaklaşık olarak dokuz sene boyunca sürdürdüğü evlilik yaşamıdır. Onun yaşamının mutlu bir evlilik olarak nitelenmesi doğrudur. Liderlerin ve büyük kimselerin eşleri arasında, mutluluğu elde etmiş ya da yaşamından razı olmuş olarak Âişe'den daha mutlusunu bilmiyoruz. Dolayısıyla bu kadar sene boyunca bu yaşantıya keder ve olumsuzluk karışmamış, ayrıca ila hadisesi dışında hiç birşey Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile olan temiz ve pak ilişkilerini bulanık hale getirememiştir. Dolayısıyla sevginin gücü, meveddet, letafet, ünsiyet ve yüksek vefa duygusu bu yaşamı egemen kılmıştır. Özellikle de nübüvvet ailesinin içinde bulunduğu yaşam mücadelesi noktasındaki zorluklar, bunlara karşı gösterdikleri sabır, kanaat, arzulara karşı mücadele, refah içerisinde bir yaşamdan uzak durma gibi hususları düşündüğümüz zaman bu samimiyet ve meveddetin artarak sevgi ve vefa derecesine yükseldiğini daha iyi bir şekilde müşahade edebiliyoruz.

(125) Rum suresi: (21. Ayet).

(126) Sahih-i İbn Hibban: (9/484: 4177) ve (9/491: 4186). Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-menakıb: (3895). Sünen-i İbn Mace, kitabu'n-nikah: (1977). Sünen-i Darimi:(2260). Heysemi, mecmau'z-zevaid: (4/303). Beyhaki, sünen-i kübra: (7/468).

Âişe *radiyallâhu anhâ* 'nın Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Nezdindeki Konumu

Âişe *radiyallâhu anhâ* insanlar içerisinde Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* en sevgili olanıydı. Sahabeler de ona olan sevgisini bilir ve ikrar ederlerdi. Onlardan herhangi birisi Rasûlullah'a bir hediye vermek istese Âişe'nin gününü araştırırlardı.(127) Fakat bu durum diğer ümmehatü'l-müminininin kıskanmasına sebep olmuş ve kaçınılmaz olarak eşler arasında bir kıskançlık başgöstermişti. Bunun üzerine kızı Fatıma'yı *radiyallâhu anhâ* çağırarak O'na gönderdiler, o da: Hanımların, Ebû Bekir'in kızı hakkında senden adalet istiyorlar, diyerek durumu ona anlattı. Bunun üzerine Allah resulü şöyle buyurdu: "Yavrucuğum, benim sevdiğimi sen de sevmez misin? O da: Tabiki, dedi ve onların yanına giderek durumu kendilerine anlattı. Onlar: Tekrar git, dediler fakat o bunu kabul etmedi."(128) Daha sonra Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile konuşması için Ümmü Seleme'yi aracı yaptılar. Yanına gelince O'na bu durumdan bahsetti de bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona şöyle dedi: "Âişe hususunda bana eziyet etme, çünkü Âişe dışında hiçbir kadının örtüsü altında bana vahiy gelmemiştir."(129)

Bir defasında Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* akikten yapılmış bir kolye hediye edilmiş, bunun üzerine şöyle demişti: "Bunu ailem içerisinde bana en sevimli olan kişiye vereceğim" Bunun üzerine hanımları şöyle dedi: Onu Ebû Kuhafe'nin kızına götürdün! Fakat Allah resulünün pak ve halis sevgisi bu zahiri süsün ve pahalı mücevherlerin parıltısı arasında ortaya çıkmadı, hemen Ümame binti Zeyneb'i çağırarak kolyeyi onun boynuna

(127) Buhârî, kitabu'l-hibe: (2581). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2441). Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-menakıb: (3879).
(128) Buhârî, kitabu'l-hibe: (2581). Müslim: (2441-2442).
(129) Buhârî, kitabu'l-menakıb: (3775). Sünen-i Nesai, kitabu işreti'n-nisa: (3950). Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-menakıb: (3879).

taktı.(130)

İşte Amr b. As *radiyallâhu anhâ*. Rasûlullah, onu Zat-ı selasil ordusu üzerine göndermişti. Geldiğinde şöyle sormuştu: İnsanlar içerisinde sana en sevimli olan hangisidir? O *sallallâhu aleyhi ve sellem* da: Âişe'dir, buyurdu. Peki erkeklerden? Bunun üzerine: Babasıdır, buyurdu.(131)

Bir defasında Ömer *radiyallâhu anhâ*, Hafsa'nın *radiyallâhu anhâ* yanına girerek şöyle demişti: "Ey kızcağızım, güzelliği – Âişe'yi *radiyallâhu anhâ* kastederek - Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* hoşuna gitmesi seni aldatmasın"(132) Yine bir defasında yolda giderken deve huysuzluk ederek Rasûlullah'ı /s.a.v.) sarsmıştı da bunun üzerine: "vah eşime" demişti.(133)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, onun evine girdiğinde Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*: Ah başım! Demesi üzerine kendisi: Bilakis asıl ah benim başım! Demişti. Bu andan itibaren Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefatına sebep olan hastalığı başladı.(134)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, vefat ettiği hastalığında, Âişe'nin evinde kalmak istediği günün çabucak gelivermesinden yakınırcasına "bugün ben neredeyim, yarın kimin yanında olaca-

(130) İmam Ahmed, Müsned: (6/101: 24748) ve (6/261: 26292). Şeyh Şuayb Arnaud bu rivayeti zayıf bulmuştur.

(131) Buhârî, kitabu'l-menakıb: (2663), kitabu'l-meğazi: (4258). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2384). Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-menakıb: (3885).

(132) Buhârî, kitabu'n-nikah: (5218). Müslim, kitabu't-talak: (1479). Sünen-i Tirmizî, kitabu tefsiri'l-Kur'an: (3318).

(133) İmam Ahmed, Müsned'inde Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* şöyle dediğini rivayet eder:" Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile beraber çıkmıştım, Harre'de idik, ben deve üzerinde olduğum halde oradan ayrıldık. Onlardan en son ayrılan oydu. Derken ben Rasûlullah'ın sesini işitiyordum, o benimle semer arasındaydı, şöyle diyordu: vah eşime..." (6/248: 26155), şeyh Şuayb Arnaud bunu zayıf bulmuştur.

(134) Buhârî, kitabu'l-maraz: (5666). Sahih-i İbn Hibban: (14/551: 6586). Sünen-i Darimi, babu vefati'n-nebi: (80).

ğım" şeklinde benim evimde kalacağı günü soruşturuyor – diğer bir rivayette; mazeret beyan ediyor- du.(135) Bunun üzerine eşleri, istediği yerde kalabileceğine dair müsaade ettiler, vefat edinceye kadar Âişe'nin evinde kaldı. Âişe *radiyallâhu anhâ* derki: "Evimde, etrafımda dönüp dolaştığı bu gün vefat etti. Allah, ruhunu benim yanımda aldığı gün, kucağımda, benim evime defnedildi."(136)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, eşleri arasında adaletli davranır ve şöyle buyururdu: "Allahım! sahip olduklarım hakkındaki taksimim budur, senin sahibi olduğun benimse sahibi olmadığım şeyler hususunda beni azarlama."(137) Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bununla, Âişe'ye olan sevgisii kasdetmiştir.

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Âişe *radiyallâhu anhâ* 'ya Sevgi Duymasının Sebebi

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'ye olan sevgisi ve onu tercih etmesi güzelliğinden dolayı değildi, bu kabul edilemez. Çünkü ezvac-ı tahirat içerisinde Zeyneb, Cüveyriye ve Safiye gibiler de gerçekten güzellik sahibi idiler. Evet Âişe *radiyallâhu anhâ* güzeldi ve Ömer'in *radiyallâhu anhâ*, Hafsa'ya *radiyallâhu anhâ* şöyle demesi de bunun delilidir: "Ey kızcağızım! Güzelliği – Âişe'yi kastederek – Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* hoşuna gitmesi seni aldatmasın."(138) Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onu işitince tebessüm etmiştir. Ayrıca gerçk sebep, bizzat

(135) Buhârî, kitabu'l-cenaiz: (1389). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2443).
(136) Buhârî, kitabu'l-meğazi: (4450).
(137) Sünen-i Tirmizî, kitabu'n-nikah: (1140). Sünen-i Ebû Davud, kitabu'n-nikah: (2134). Sünen-i İbn Mace, kitabu'n-nikah: (1971). Sünen-i Nesai, kitabu işreti'n-nisa: (3943). Sünen-i Darimi, kitabu'n-nikah: (2207). Şeyh Elbani bu rivayeti zayıf bulmuştur.
(138) Buhârî, kitabu'n-nikah: (5218). Müslim, kitabu't-talak: (1479). Sünen-i Tirmizî, kitabu tefsiri'l-Kur'an: (3318).

Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* rivayet ettiği haberdir.(139) Ayrıca Müslim ve Sünen-i Ebi Davud'da olduğu üzere Ebû Hureyre'den rivayete göre Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Kadın dört şeyden dolayı nikah edilir; malı, asaleti, güzelliği ve dindarlığı. Elleri tozlanasıca, sen dindar olanını tercih et."(140) Bundan dolayı eşleri arasında Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* en sevimli olanı İslamın yayılmasında en faydalı olan kimse o idi.

Ümmü'l-müminin Âişe'yi *radiyallâhu anhâ* diğer ümmühatü'l-müminin den ayıran şey ilminin, Kur'an, tefsir, hadis ve fıkıh, meselelerin inceliklerine nüfuz edebilme, yeni hadiseler karşısında hüküm çıkarabilme gibi din ile ilgili her konuda zirveye ulaşmış olmasıdır. Bu durumda da diğerlerinden Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* daha sevimli olması gayet tabii bir durumdur.(141)

Küttüb-i Sitte sahipleri Ebû Musa el-Eş'ari'den Rasûlullah'ın şöyle buyurduğunu rivayet ederler: "Erkeklerden bir çok kimse kemale erdi, kadınlardan ise Meryem binti İmran ile Firavn'ın karısı Asiye'den başkası kemale ermedi. Âişe'nin kadınlara üstünlüğü, tirit yemeğinin diğer yemeklere olan üstünlüğü gibidir."(142) Bu hadis, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Âişe'ye sevgi duy-

(139) Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* rivayetini İmam Ahmed, Müsned'inde: (6/152: 25232) tahric etmiştir: "Kadınla üç şeyinden dolayı nikahlanılır; malı, güzelliği ve dindarlığı. Sana dindar olanı tavsiye ederim, elleri tozlanıcası (yoksa fakir düşersin)." Şeyh Şuayb Arnaud bunu sahih bulmuştur.

(140) Buhârî, kitabu'n-nikah: (5090). Sünen-i Tirmizî, kitabu'n-nikah: (1086). Sünen-i Ebi Davud, kitabu'n-nikah: (2047). Müslim, kitabu'r-rada: (1466).

(141) Bütün bunlar Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefatından sonra o - muştur. Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona olan sevgisini bunlara bağlamakta zorluk ve zorlama bulunmaktadır. Şayet Rasûlullah'ın sevgisinin önce fıtri, sonra Sıddık'ın konumu ve daha sonra da Âişe'nin zekası, öğrenmeğe olan hırsı ve bu konuda hızlı davranmasıdır dense müellifin anlattıklarından daha uygun bir durum olurdu.

(142) Buhârî, kitabu ehadisi'l-enbiya: (3411, 3434), kitabu'l-menakıb: (3769) ve kitabu'l-at'ime: (5418). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2431). Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-at'ime: (1834). Sünen-i İbn Mace, kitabu'l-at'ime: (3280).

ması, ona ikramda bulunup konumunu yüksek bilmesine sebep olan en iyi delildir. Bu durum zahiri güzellikten mi yoksa batını bir olgunluk ve fazilet sebebiylemidir. Bu iç dünyasındaki kemal, fazilet ve menkıbeler hususunda Âişe'den *radiyallâhu anhâ* sonra Ümmü Seleme *radiyallâhu anhâ* gelmektedir. Bütün bunlardan dolayı yaşının ilerlemiş olmasına rağmen Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, kendisine muhabbet duyduğu birisiydi. İşte Hatice *radiyallâhu anhâ*, altmış beş yaşında vefat etmiş olmakla beraber, vefatından sonra da Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* gönlünü meşgul etmiş ve devamlı olarak kendisini anmıştır. Ona çok tutkundu ve de hep gözetirdi. Öyleki bu durum Âişe'nin kıskançlığını tahrik ederdi de[143] Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* – hilim sahibi olmasına rağmen – kendisinin Hatice'yi anmasına gösterdiği tepkiye bazen kızardı. [144]

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Âişe *radiyallâhu anhâ* 'nın Nezdindeki Konumu

Seyyide Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* gönlü Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* sevdalıydı ve her türlü işini ve onun duygularını kontrolü altına alacak derecede seviyordu. Onu, her müslüman kadının, peygamberini ve eşini sevdiği gibi seviyordu. Aynı zamanda Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* karşı edebine ve kad-

(143) Buhârî, kitabu'l-menakıb: (3816, 3817, 3818) . Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2435) de rivayeti şöyledir: "Hatice'yi kıskandığım kadar hiç bir kadını kıskanmamışımdır. Benimle evlenmeden üç sene önce vefat etmiş. Ona karşı olan bu kıskançlığımın sebebi, Rasûlullah'tan, onu (sık sık) anarken işitiyor olmamdı..." Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-birri ve's-sıla: (2017, 3875, 3876). Sünen-i İbn Mace, kitabu'n-nikah: (1997).

(144) Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2435), Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* sözü şöyledir: Birgün Rasûlullah'a öfkelenerek şöyle dedim: Hatice(de ne var ki?) Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* buyurdu ki: Şüphesiz ben onun sevgisiyle rızıklandırılmışımdır. İbn Hibban: (15/467: 7006). Suyuti, camiu's-sağir: (1/147: 219).

rinin yüceliğine de dikkat ediyordu.

Ruhu ve yüreyi ile O'na yakın duruyordu. O'na *sallallâhu aleyhi ve sellem* olan şiddetli sevgisinden biri, uyandığında onu yanında bulamadığı zaman hemen endişeye kapılmasıdır. Kendisi şöyle anlatır: Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanında uyuyordum, derken gece onu kaybettim ve elimle aramağa başladım, secde halindeyken elim ayağına değdi, şöyle diyordu: Gazabından rızana, cezalandırmandan affına, senden sana sığınırım. Seni hakkıyla övemem, sen kendini nasıl övdüysen öylesin."(145) Bize başka bir olay daha anlatır: Bir gece Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* kaybettim, diğer eşlerine gitti zannıyla üzülmüştüm, ardından geri döndüm bir de baktım ki rüku ya da secde halinde şöyle söylüyor: Seni hamdinle tesbih ederim. Senden başka ilah yoktur. Bunun üzerine ben de dedim ki: Babam ve anam sana feda olsun, ben bir işteyim, sen başka bir işteysin.(146)

Âişe *radiyallâhu anhâ*'nın Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e Gösterdiği Kıskançlıklarına Örnekler

Yine bir gece Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* kaybetmiş ve gecenin yarısı geçmişti, derken aramaya başlamış ve nihayet Baki mezarlığında bulmuştu. Sonra geri dönmüştü. Daha sonra Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona: "Önümde gördüğüm karartı sen miydin? Diye sorduğunda, o da: Evet, demişti."(147)

---

(145) İmam Malik, Muvatta, kitabu'n-nida lis-sala: (497). Müslim, kitabu's-sala: (486). Sünen-i Tirmizî, kitabu'd-deavat: (3493). Sünen-i Ebi Davud, kitabu's-sala: (879). Sünen-i İbn Mace, kitabu'd-dua: (3841). Bir de şu rivayet vardır: "Evlerde o zaman ışık yoktu." Buhârî, kitabu's-sala: (513). Müslim, kitabu's-sala: (512). Süneni Nesai, kitabu't-tahare: (168).

(146) Müslim, kitabu's-sala: (485). Sünen-i Nesai, kitabu't-tatbik: (1131).

(147) Bu hadisin lafızları farklı olmakla beraber manası aynıdır. İmam Müslim sahihinde Âişe'den *radiyallâhu anhâ* şöyle rivayet eder: O demiştir ki:" Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* benim yanımda bulunması gereken gece geldi. Ardından rıdasını yere koyup ayakkabılarını çıkardı ve onları

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bir sefere çıkmak istediğinde hanımları arasında kura çekerdi." Bir defasında kura Âişe ile Hafsa'ya çıktı. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* gece olunca Âişe ile beraber devenin üzerinde konuşarak yol alırlardı. Derken birgün Hafsa *radiyallâhu anhâ*, Âişe'ye *radiyallâhu anhâ*: Bu gece sen benim deveme binsen ben de senin devene binsem de sen görmediğin yerleri görürsün, ben de görmediğim yerleri görmüş olurum, olmaz mı? dedi. Bunun üzerine Âişe de: Tamam olur, dedi ve Hafsa'nın devesine bindi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'nin devesine geldi fakat onun devesinin üzerinde Hafsa vardı. Ona selam verdi ve beraber yol aldılar. Netice de bir yerde indiler, derken Âişe O'nu kaybetti (ve bundan dolayı kıskançlığa kapıldı). Onlar gelip bir yerde indiklerinde Âişe (üzüntüsünden dolayı) ayağını ızhır otlarının arasına sokarak şöyle diyordu: Ey Rabbim! Bana bir akrep ya da yılan musallat et de beni soksun da Rasûlullah'a bir şey söyleyemeyeyim. "(148)

Son paragraftaki hadise dikkatli bir şekilde baktığımızda şid-

---

ayaklarının yanına koydu. İzarının bir tarafını döşeğinin üzerine yayıp uzandı. Fakat benim uyuduğumu zannedinceye kadar oyalandı. Derken yavaşça rıdasını alıp ayakkabılarını giyip kapıyı açarak çıktı. Sonra yavaşça kapıyı kapattı. Ben de elbiseme bürünüp izarımı da giyindim ve arkasından gittim. Sonunda Baki mezarlığına vardı, ayakta uzunca durdu. Sonra üç defa ellerini kaldırdı ve ardından gerisingeri hareket etti. Ben de dönüp geriye hareket ettim. O hızlıca yürüdü ben de hızlıca yürüdüm. Sekerek yürüdü ben de sekerek yürüdüm. Koştu ben de koştum. Sonunda ben onu geçerek eve girdim. Ben yatar yatmaz o da eve girdi ve: ey Âişe, neyin var, nefes nefese kalmışsın, buyurdu. Ben: Birşey yok, dedim. Bunun üzerine: Vallahi ya söylersin, ya da Latif ve Habir olan Allah beni haberdar eder, buyurdu. Ben de: Ya Resulellah! Babam anam sana feda olsun! Dedim ve olanı kendisine haber verdim. Bunun üzerine: Önümde gördüğüm karartı sen miydin? Dedi, ben de: Evet, dedim..." Müslim, kitabu'l-cenaiz: (974). Sünen-i Nesai, kitabu'l-cenaiz: (2037) ve kitabu işreti'n-nisa: (3963/3964). Sünen-i İbn Mace (muhtasar olarak), kitabu'l-cenaiz: (1546) ve kitabu ikameti's-sala: (389). Sünen-i Tirmizî, kitabu's-savm: (739).

(148) Buhârî, kitabu'n-nikah: 5211). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2445). Sünen-i İbn Mace, kitabu'n-nikah: (1970). Lafız Buhârî'ye aittir.

detli derecede kıskanşlığa ve kumalar arasındaki rekabete şahit olmaktayız.

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, eşleri için bir ay boyunca ila yapıp Âişe'nin hücresinin yanında kendisine ait bir sarnıçta ikamet ederek onlardan uzak durması ümmehatü'l-müminini derinden yaralamış ve onlar başlarına gelen bu hüzün ve endişenin ağırlığından dolayı ağlamağa başlamışlar ve kendisinden izin almadan yanına girmeğe cesaret edemez hale gelmişlerdi. Âişe ise, bu durumun sona ermesini bekleyerek günleri saymağa başlamıştı. Bir ay tamamlanınca Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* ilk başladığı kimse Âişe oldu.(149)

Müminlerin annelerinin babalarının evlerinde ekonomik durumları farklıydı, aynı seviyede değildi. Onların bir kısmı mal ve hayır sahibi zengin ailelere mensup olduklarından dolayı refah içerisinde yaşamışlardı. Bundan ötürü Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile tartıştılar ve daha fazla nafaka için ısrarcı oldular. Bunun üzerine "Tahyir ayeti" nazil oldu.(150) Bu ayetin ardından Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onları, serbest bırakmakla nasiplerine sabretme arasında muhayyer bıraktı, onlar da hemen iki nasipten en güzeli olan Nebiler sünneti sabrı tercih ederek bu nebevi yaşamı mutlu ve sevinçli olarak hoşnutlukla karşıladılar. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bütün eşleri içerisinde ilk önce Âişe ile başladı(151) ve o Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* tercih ederek şöyle dedi: "Ya Resulellah, seni tercih

(149) Buhârî, kitabu'n-nikah: (5191), kitabu'l-mezalim: (2468). Müslim, kitabu't-talak: (1479).

(150) Ayet-i Kerime şöyledir: "Ey Peygamber! Eşlerine şöyle söyle: Eğer dünya dirliğini ve süsünü istiyorsanız, gelin size boşanma bedellerinizi vereyim de, sizi güzellikle salıvereyim. Eğer Allah'ı, Peygamberini ve ahiret yurdunu diliyorsanız, bilin ki, Allah, içinizden güzel davrenanlar için büyük bir mükafat hazırlamıştır." (el-Ahzab:28,29)

(151) Buhârî, kitabu'l-mezalim ve'l-ğasb: (2468) ve kitabu't-tefsir: (4786).

ettiğimi eşlerine haber verme."[152] Bu ifade, onun kıskançlığını ve başkasını değil sadece O'nu tercih ettiğini göstermektedir. Bu da Rasûlullah' *sallallâhu aleyhi ve sellem* tercih hususunda en önde olma şerefine nail olmak içindir ki bu sözünde de zaten kadınların bu fıtratına işaret vardır. Bu hadisenin bir kaç gün sonrasında da 'İrca ayeti' nazil oldu.[153] Çünkü Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, eşlerinden dilediğini yanında tutup diğerlerini boşamak hususunda serbest bırakmıştı. Ancak o, rahmet, şefkat, sevgi ve vefa kanatlarını onlar üzerine germiş olmasından dolayı hiç birisini ayırmağa razı olmadı. Âişe de *radiyallâhu anhâ* şöyle diyordu:" Bana gelince ya Resulellah, ben hiç kimseyi sana tercih etmem."[154]

ZEVCELERİNE KARŞI DAVRANIŞI

Allah Teala, beşeriyet topluluğu için Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* hayatını 'üsve-i hasene' kılmıştır. Çünkü o, ailesine karşı eşlerin en hayırlısı ve en latifi idi. Onlara kaba davrandığı ya da şiddet uyguladığı sabit olmamış aksine yumuşak ve merhametli olmuş, kızdıkları zaman da onları hoşnut etmiştir. Onlara ikramda bulunmağa özen göstererek ve ümmetine eşlerin, ailelerine nasıl davranması gerektiğini öğretmek için onlara son derece sevgi ve şefkatle muamelede bulunmuştur.

Daha önce Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'yi sevindiren şeyleri ve oyun ve oyuncaklarıyla mutlu olmasına dair örnekleri sunmuştuk. Âişe'nin, yetiştirdiği Ensarlı bir kız vardı,

(152) Müslim, kitabu't-talak: (35-1475- ezvac yerine nisa lafzı ile). Sünen-i Tirmizî, kitabu tefsiri'l-Kur'an: (338).

(153) İrca ayeti şu ayettir: "Onlardan dilediğini geriye bırakır, dilediğini de yanına alırsın. Bıraktığın hanımlardan arzu ettiğini tekrar yanına almanda, senin üzerine bir günah yoktur." (el-Ahzab: 51).

(154) Buhârî, kitabu tefsiri'l-Kur'an: (4789). Müslim, kitabu't-talak: (1476). Sünen-i Ebi Davud, kitabu'n-nikah: (2136).

evlilik zamanı geldiğinde Âişe *radiyallâhu anhâ*, onu oyun ve müziksiz bir şekilde evlendirmişti. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bu durumu görünce şöyle buyurdu: "Ey Âişe! Hani eğlence yok? Halbuki oyun eğlence Ensarlıların hoşuna gider."(155)

Habeşliler, bayram münasebetiyle mızrak oyunu oynuyorlardı. Âişe de onları izlemek isteyince Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* elbissesiyle onu örtmüş o da onları izlemişti. Kendisi şöyle anlatır: "Ben mescidde oynayan Habeşlileri izlerken Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* beni elbisesi ile örterken gördüm. Öyleki bıkan ben oluyordum.'(156)

Bir defasında Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* huzurunda sesini yükselttiğini işiten babası (Hz. Ebû Bekir) öfkeli bir şekilde içeri girerek onu tokatlamaya çalışır ve boğazından tutarak ona şöyle der:" Seni, Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* karşı sesini yükseltirken görmeyeyim. Derken Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona engel olmaya çalışır. Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* öfkeli bir şekilde çıkar. Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* gidince Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* derki: Gördün mü beni, seni şu adamdan nasıl kurtardım?!(157)

Bir kadın Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* gelir. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: " Ey Âişe, bunu tanıyor musun? Buyurur. O da: Hayır, ey Allah'ın Nebisi, der. Buyurur ki: Filanoğullarının

(155) Buhârî, kitabu'n-nikah: (5162). Müsned'de Ahmed b. Hanbel şu lafızla - la hadisi rivayet eder: "Odamda Ensarlı bir kız vardı, onu evlendirmiştim. Derken düğün günü Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanıma girdi fakat oyun-eğlence işitmedi. Bunun üzerine şöyle buyurdu: Ey Âişe! Bu mahalle insanları Ensardandır ve şöyle şöyle şeyleri severler." Ahmed b. Hanbel, Müsned: (6/269: 26356). Sahih-i İbn Hibban: (3/185). Mevaridu'z-Zem'an, Heysemi: (1/493: 2016).

(156) Buhârî, kitabu'n-nikah: (5190/5236). Müslim, kitabu salati'l-ideyn: (892). Sünen-i Nesai, kitabu salati'l-ideyn: (1594, 1595).

(157) Sünen-i Ebû Davud, kitabu'l-edeb: (4999). Nesai, Sünen-i Kübra: (5/139: 8495,9155). Şeyh Elbani bu rivayetin isnadını zayıf bulmuştur.

şarkıcı kadınlarındandır, sana şarkı söylemesini ister misin? O da: Evet, der ve ona bir tabak verir o da ona şarkı söyler. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* buyurur ki: Şeytan onun burun deliklerine üflemiş."(158)

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* bu ifadesi, bu tür müziklerden hoşlanmadığını, dolayısıyla çirkin bulduğunu göstermektedir.

CANA YAKINLIĞI VE SAMİMİYETİ

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'ye *radiyallâhu anhâ* olan canayakınlığı ve ona karşı merhametli davranışından birisi de, onunla şakalaşması, onu güldürmesi ve gönlünü hoş tutup memnun etmek için konuşmalarına kulak verip dinlemesidir. Bir defasında konuşma esnasında 'hurafe' kelimesi geçer, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona: "Hurafe nedir, bilir misin? Hurafe Azire halkından bir adamdır, cahiliye döneminde cinler onu esir almışlar, uzunca bir zaman onların içinde kalmış sonra onu insanların arasına geri çevirmişler. İnsanlar, gördükleri böyle acayip şeyleri anlatırlarmış, derken insanlar buna: Hurafe sözü demişler."(159)

Yine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'nin şu sözüne kulak verir: Bir defasında Âişe *radiyallâhu anhâ*, ona Ümmü Zer'

(158) İmam Ahmed, Müsned: (3/449: Saib b. Yezid hadisi). Heysemi Mecmau'z-Zevaid'de (8/130) der ki: Bunu Ahmed ve Taberani rivayet etmişlerdir. Ahmed'in ravileri sahih haber ravileridir. Taberani de el-Mucemu'l-Kebir'de (7/158: 6686) rivayet etmiştir. Şeyh Şuayb Arnaud bu hadisin isnadını sahih bulmuştur.

(159) İmam Ahmed, Müsned: (6/157: 25283). Mecmau'z-Zevaid, Heysemi: (4/315). Taberani, el-Mucemu'l-Kebir: (6/56-155: 6069). İshak b. Rahaveyh, Müsned: (2/801: 1436). Ebû Yala el-Mavsili, Müsned: (7/419: 4442). Bu rivayetin isnadını Şeyh Şuayb Arnaud ve Hüseyin Selim Esed zayıf bulmuşlardır.

hadisini naklederek şöyle der: "Onbir oturup kocalarının hallerini kendi aralarında anlatmaya karar vermişler.

Birincisi: Benim kocam sarp dağ başında zayıf deve eti (gibi) dir. Dağ düz değildir ki çıkılsın! Deve semiz değildir ki götürülsün! Demiş.

İkincisi: Kocamın haberini anlatamam. Çünkü onu bitirmeden bırakmış olmaktan korkarım. Eğer kocamı anarsam irisini ufağını (herşeyini) söylerim, demiş.

Üçüncüsü: Kocam uzun boyludur. Konuşursam boşanmış olurum, susarsam muallakta kalmış olurum, demiş.

Dördüncüsü: Kocam tihame gecesi gibidir. Ne sıcaktır ne soğuk (ondan) ne korkulur ne de bıkılır, demiş.

Beşincisi: Kocam (içeri) girince pars; (dışarı) çıkınca arslan kesilir. Emniyet ettiği şeyden sormaz, demiş.

Altıncısı: Kocam yiyince dürer, içince sömürür, yatınca sarınır. Kederi anlamak için elini sokmaz, demiş.

Yedincisi: Kocam tohumsuzdur veya karanlıktır. (Beceriksizliğinden) işleri üzerine yığılmıştır. Her dert onu bulur. Aş yarığımı, kol kırığımı istersin ikisini de sana bir araya toplayıversin, demiş.

Sekizincisi: Kocamın kokusu zaferan, teni de tavşan gibidir., demiş.

Dokuzuncusu: Kocamın evi yüksek direklidir. Kılıcının kını uzundur. Ocağının külü çoktur. Evi meclise yakın olan bir adamdır, demiş.

Onuncusu: Kocam maliktir, hem de ne maliktir! Hayalinizden geçen her hayra maliktir. Kocamın bir çok devesi vardır. Çökecek geniş yerleri vardır fakat yayılım yerleri azdır. Develer ud sesi duyunca o zaman boğazlanacaklarını anlarlar, demiş.

Onbirincisi: Kocam Ebû zer'dir. Hem ne Ebû zer! Zinetten iki kulağımı şakırdattı. Pazularımı tombullaştırdı ve beni sevindirdi, benim de gönlüm ferah oldu. Beni dağ başında bir koyun sürüsü sahibinde buldu da at kişnemesine ve deve sesine sahip harman döven ve tahıl yığını savuran bir aile arasına kattı. İşte onun yanında ne söylersem reddedilmiyorum; sabaha kadar uyuyorum, içiyor ve kanıyoprum. Ebû zer'in annesi de ne Ebû zer annesi! Ambarları büyük ve geniş. Ebû zer'in oğlu da ne Ebû zer oğlu! Yatağı soyulmuş hurma lifi gibidir. Kendisini bir kuzu budu ancak doyurur. Ebû zer'in kızı da ne Ebû zer kızı! Anasına babasına itaatkardır. Vücudu elbisesini doldurur. Ortağını çatlatan takımındandır. Ebû zer'in cariyesi de ne Ebû zer cariyesidir! Laflarımızı yaymaz. Zahiremizi döküp saçmaz ve evimizi de kuş yuvasına çevirmez.

Tulumlarımızda süt çalkalanırken Ebû zer çıkıp gitti. Ve yanında pars gibi iki çocuğu olan bir kadına rastladı. Koltuğunun altındaki iki nar tanesiyle oynuyorlar. Hemen beni boşayıp onunla evlendi. Ben de ondan sonra eşraftan bir adamla evlendim ki, rehvan bir ata biner. Eline hatti denilen bir mızrak alır. Evime bir çok develer getirir. Bana her hayvandan bir çift verdi. Ye Ümmü Zer, akrabana da ver! dedi. Fakat onun bana verdiklerini toplasam Ebû zer'in kaplarının en küçüğünü doldurmaz, demiş.

Âişe *radiyallâhu anhâ* der ki: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bana: "Ben senin için Ümmü Zer'e nispetle Ebû zer gibiyim." Buyurdu.(160)

Ailesi ile meşgul olduğu bir vakitte ezanı işitir işitmez hemen namaza koşardı. Âişe *radiyallâhu anhâ* der ki: " Ailesinin bir işiyle

(160) Buhârî, kitabu'n-nikah: (5189). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2448). N - sai bu kıssayı, şöyle söyleyerek Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* dayandırmıştır: Sonra Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onbir kadını anlatmaya başladı... . Sünen-i Kübra, Nesai: (5/359: 3139). Mecmau'z-Zevaid, Heysemi: (4/317).

ilgilenirken ezanı işitse hemen çıkardı."[161] Bir rivayete göre de şöyle der: "Rasûlullah, bizimle biz de onunla konuşurduk. Namaz vakti gelince neredeyse biribirimizi tanımaz hale gelirdik."[162]

YEMEK ARKADAŞLIĞI

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile Âişe *radiyallâhu anhâ* bir kaptan yemek yerlerdi. Şu hadis-i şerif bize, yemek yerken dahi Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'ye olan sevgisini son derece iyi bir şekilde açıklamaktadır. Âişe *radiyallâhu anhâ* der ki: "Ben hayızlı iken bir kemiyin etini ısırırdım da sonra onu Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* uzatırdım, o da ağzını benim ağzımın değdiği yere koyar (ısırır)dı. Ve yine bu haldeyken (bir şey) içerdim de sonra onu Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* uzatırdım, o da ağzını benim ağzımın değdiği yere koyar ve öyle içerdi."[163]

Bir gece Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'nin odasında onunla birlikte akşam yemeği yerken Ümmü'l-Müminin Sevde binti Zem'a *radiyallâhu anhâ* içeri girer ve dışarı çıkmasına hatta ihtiyacı için bile çıkmasına müsaade etmediği için Ömer'i *radiyallâhu anhâ* şikayet eder.[164] İkisi de o arada ellerinde bir par-

(161) Buhârî, kitabu'n-nafakat: (5363).

(162) Bu mürsel ve zayıf bir rivayettir. El-Ezdi 'Duafa' da tahric etmiştir. Gazzali de İhya-i Ulumiddin'de: (kitabu esrari's-sala: 1/145) zikretmiştir.

(163) Müslim, kitabu'l-hayz: (300). Sünen-i Ebi Davud, kitabu't-tahare: (259). Sünen-i Nesai (mudal olarak), kitabu't-tahare: (279) ve kitabu'l-hayz: (377, 379, 380). Sünen-i İbn Mace, kitabu't-tahare: (643).

(164) Hadisin aslı Buhârî'nin Âişe'den *radiyallâhu anhâ* yaptığı şu hadistir: O der ki:" Sevde Binti Zem'a gece dışarı çıkınca Ömer onu görüp tanımış ve: Vallahi ey Sevde, sen bize gizli değilsin, demiş, o da bunun üzerine Rasûlullah'a gelmiş ve durumu anlatmıştı. Rasûlullah da o anda benim odamda akşam yemeği yiyordu ve elinde de etli bir kemik vardı, derken kendisine vahiy geldi ve bu hal kendisinden gidince şöyle diyordu: Allah Teala, ihtiyaç için size dışarı çıkmanıza izin verdi." Kitabu'n-nikah: (5237). Müslim de hadisin bir kısmını (kitabu's-selam: 2170) tahric etmiştir.

ça et tutuyorlardı. O zaman evlerde ışık yoktu.(165)

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* güzel çorba yapan İranlı bir komşusu vardı." Bu zat birgün Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* için yemek hazırladı ve sonra gelip kendisini davet etti. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'yi göstererek: Bu da davetli mi? Diye sordu. O zat: Hayır, dedi. Bunun üzerine Rasûlullah: Öyleyse ben de gelemem, buyurdu. Derken o zat tekrar Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* davet etmek için geldi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yine: Bu da davetli mi? Buyurdu. O zat yine: Hayır dedi. Rasûlullah da: Olmaz, dedi. Sonra o zat dönüp tekrar davet etti. Bu sefer de Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: Bu da davetli mi? Buyurdu. O da: Evet, davetli, deyince Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe ile beraber yürüyerek o zatın evine geldiler."(166)

YOL ARKADAŞLIĞI

Ümmühatü'l-müminininin hepsinin seferde Rasûlullah'a eşlik etmeleri çok zor bir durumdu. Ayrıca onların bir kısmını diğerlerine tercih etmesi de Allah'ın emrettiği adaletin hilafına olacağından Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, sefere çıkacağı zaman eşleri arasında kura atardı ve hangisine çıkarsa onu götürürdü. (167) Bundan dolayı Âişe *radiyallâhu anhâ* bir kaç seferinde Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşlik etme şerefine

(165) Müellif, İmam Ahmed'in, Müsned'inde Humeyd b. Hilal'den rivayet e - miş olduğu şu rivayete işaret etmektedir. O der ki: Âişe *radiyallâhu anhâ* dedi ki: " Ebû Bekir ailesi gece vakti bize bir koyun budu göndermişti de Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* tuttu ben parçaladım veya ben tuttum o parçaladı...(6/217: 25867). Müsned-i İshak b. Rahaveyh: (3/966: 1682). İbn Sa'd, Tabakat-ı Kübra: (1/404). Bu hadisin isnadını şeyh Şuayb Arnaud zayıf bulmuştur.

(166) Müslim, kitabu'l-eşribe: (2037). Sünen-i Nesai, kitabu't-talak:(3437).

(167) Buhârî, kitabu'l-hibe: (2594), kitabu'ş-şahadat: (2661, 2688), kitabu'l-cihad: (2879) ve kitabu'n-nikah: (5211). Müslim, kitabu't-tevbe: (2770).

nail olmuştur. Hadislerde Beni Mustalik gazvesinde Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşlik ettiği sabittir.(168) Yine seferlerinden birisi de daha önce de değindiğimiz Hafsa'nın *radiyallâhu anhâ* Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* devesine onun da diğerinin devesine bindiği hadisedir.

Ayrıca Âişe'nin, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile seferde yarıştığı hadiste sabittir.(169)

Beni Mustalık gazvesinde iki tane hayret veren kıssa vaki olmuştur. Bu kıssalar Allah Teala'nın Âişe'ye *radiyallâhu anhâ* ikram ettiği ebedi mutluluk vesilesidir. Birincisi, teyemmümle ilgili ayetin nüzuluna sebep olması, diğeri de, namuslu ve kötülüklerden habersiz mümin kadınların beraati ile ilgili ayetin nüzuluna sebep olmasıdır – ki, bu konu dördüncü fasılda gelecektir- . Yine Müsned'te İmam Ahmed'in rivayeti, Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile Hudeybiye seferine çıktığına delalet etmektedir. Veda haccında ise; Ümmehatu'l-Müminininin (R.Anhünne) çoğusu Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile birlikteydiler ve Âişe de onlardan birisiydi.

(168) Ben-i Mustalik gazvesi altıncı senenin Şaban ayında, başka bir görüşe göre de beşinci senenin Şaban ayında vuku bulmuştur ki en doğru olan görüş birincisidir. Bu, İbn İshak ve bazılarının görüşüdür. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Huzaa kabilesinin mustalıkoğulları boyu ile savaştı ve Medine'ye de Ebû zer ya da Nebile b. Abdullah Leysi'yi bıraktı. O gün müslümanların parolası: Öldür, öldür, sözüydü. Esirlerden birisi de Cüveyriye binti'l-Haris idi. Sabit b. Kays'ın payına düşmüş o da onunla mükatebe yapmıştı. Borcunu Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ödeyerek kendisiyle evlendi ve müminlerin annesi oldu. Bu savaştaki hadiselerden birisi de ifk (iftira) olayıdır. İfk hadisesiyle ilgili olarak bkz: Tarih-i Taberi, el-Bidaye ve'n-Nihaye ve Zadu'l-Mead fi hedyi hayri'l-ibad.

(169) Müellif, Sünen ve Müsned sahiplerinin, Âişe'den *radiyallâhu anhâ* riv - yet ettikleri seferde Rasûlullah ile birlikteki durumlarına işaret etmektedir. O şöyle der: Onunla yarıştım ve ben onu geçtim. Kilo aldıktan sonra yarıştığımda ise o beni geçti ve: Bu, onun karşılığıdır, buyurdu. Sünen-i Ebû Davud: (2578). Sahih-i İbn Hibban: (10/454: (4691). Ahmed, Müsned: (6/164: 26320). Beyhaki, Sünen-i Kübra: (10/17 ve: 10/18). Elbani ve Arnaud, bu rivayeti sahih bulmuşlardır.

NAZLI DAVRANMASI

Kadının hususiyetleri ve onun kadınlık avantajı, derinlerinde en yüce sevgi, meveddet, vefa ve şefkat dalgalarının ortaya çıktığı taşkın bir denizi barındırır. Şüphe yok ki, kadının tabiatında bulunan eşsiz dişilikten birisi de onun nazlanması ve öfkelenmesidir. Bu da onun barışmaya ve öfkesini fazla sürdürmemesine en yakın olma sebebidir. Bu durum bir çok insana anlaşılmaz geliyor. Çünkü insanlar, hadis kitaplarında nazlanma ve öfkelenmeye delalet eden şeylere bakıyorlar ve Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, eşlerine bu üslupla hitap etmesini ümmetine yönelik bir hitap olarak algılıyorlar. Dolayısıyla bu durumun, eşlerin biribirleriyle olan muhataplıkları olduğu gerçeğini unutuyorlar. Bunun için de hadis kitaplarının kaydettiği benzer hadiselerin doğru bir şekilde öğrenilip doğru yere konulması gerekmektedir.

Bunlardan birisi Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* şu sözüdür: Ben, nefislerini Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* bağışlayan bu kimseleri kıskanır ve : Kadın hiç nefsini bağışlar mı? Derdim. Allah Teala: "Onlardan dilediğini geriye bırakır, dilediğini de yanına alırsın. Bıraktığın hanımlarından arzu ettiğini tekrar yanına almanda senin üzerine bir günah yoktur."(170) ayetini inzal buyurunca dedim ki: Rabbini, ancak senin arzun doğrultusunda davranır görüyorum.(171) Burada Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* kastı itiraz etmek ya da sorun çıkarmak değildir. Aksine bu durum, bir çeşit nazlanma, latife ve hanımın, eşine karşı samimi bir davranış biçimidir.

Herkes Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* bu sözünün manasını bil-

(170) Ahzab Suresi: (51. Ayet)

(171) Buhârî, Kitabu Tefsir-i'l-Kur'an: (4788). Müslim, kitabu'r-rada: (1464). Sünen-i Nesai, ki,tabu'n-nikah: (3199). Sünen-i İbn Mace, kitabu'n-nikah: (2000).

mektedir. O da şudur: Şüphesiz Allah Teala habibinin temenni ettiği ve arzuladığı her şeyi gerçekleştiriyor. Bunun ardındaki hedef de kalbine sebat vermek ve davet çalışmaları hususunda onu mükemmel hale getirmektir.

Ancak biz, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* 'Tahyir' ayetinden sonra da adetinin değişmediğini görüyoruz. O *sallallâhu aleyhi ve sellem*, bütün eşlerinden günleri hususunda onlardan izin istiyordu. Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle anlatır: " Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: 'Onlardan dilediğini geriye bırakır, dilediğini de yanına alırsın. Bıraktığın hanımlarından arzu ettiğini tekrar yanına almanda senin üzerine bir günah yoktur.' ayeti nazil olduktan sonra da biz kadınların günleri hakkında bizden izin isterdi."(172)

HATİCE *radiyallâhu anha*'yı KISKANMASI VE CİLVELİ DAVRANMASI

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, gönlünde yüksek bir makam işgal etmesi sebebiyle ümmü'l-müminin Hatice'yi *radiyallâhu anhâ* çok anardı. Hatice'ye *radiyallâhu anhâ* üzüldüğü kadar kimseye üzüldüğü görülmemişti. Yine onun hatırasını devam ettirdiği kadar bir başkasının hatırasını devam ettirmemişti.

Bir defasında Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onu anınca Âişe *radiyallâhu anhâ* ona şöyle dedi: "Sanki dünyada ondan başka bir kadın yoktur. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: O, şöyle şöyle idi. Benim ondan çocuklarım var, buyurdu."(173)

Ahmed b. Hanbel'in rivayeti de şöyledir. Âişe der ki: "Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Hatice'yi övdüğünde onu güzel bir şekilde överdi. Der ki: Birgün onu kıskandığım için dedim

(172) Buhârî, Kitabu Tefsiri'l-Kur'an: (4789). Müslim, kitabu't-talak: (1476). Sünen-i Ebi Davud, kitabu'n-nikah: (2136).

(173) Buhârî, kitabu'l-menakıb: (3818).

ki: Ağzının iki tarafında diş etlerinin kızartısından başka bir beyazlık kalmayan bu kimseyi ne de çok anıyorsun, Allah, onun yerine sana ondan daha hayırlısını vermiştir, deyince, o da şöyle buyurdu: Hayır, Allah bana ondan daha hayırlısını vermemiştir. Çünkü o, insanlar beni inkar ettikleri zaman bana iman etti, beni yalanladıklarında beni tasdik etti, beni mahrum bıraktıklarında bana malıyla destek oldu ve kadınlar çocuklarından beni mahrum bıraktıklarında Allah, onun çocuklarıyla beni rızıklandırdı."(174)

Bir defasında Âişe *radiyallâhu anhâ* baş ağrısına tutulmuş ve şöyle demişti: Vah başım! Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* de: Bilakis vah benim başım! Dedi. – Bu, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefat ettiği hastalığının başlangıcıdır- Sonra Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* buyurdu ki: Sana zarar gelmez. Benden önce ölecek olursan eğer, seni yıkarım, kefenler, namazını kıldıktan sonra da defnederim. Âişe de dedi ki: Fakat ben, ya da ben sana öyle yaparım. Vallahi, sen böyle yaparsan evime gider diğer hanımlarınla yakın durursun. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* tebessüm etti.(175)

Âişe *radiyallâhu anhâ* Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşleri arasında tek bekar olmakla iftihar ediyor ve bazen de Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* önünde sevgili gibi nazlı davranışlar sergileyerek şöyle diyordu: "Ya Resulellah! Bir vadiye insen ve orada bir tane kendisinden hiç yenmemiş bir ağaçla yenmiş bir ağaç bulsan deveni hangisinden otlatırsın? O da: Kendisinden yenmemiş olandan." Buyurdu. O, bununla Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* bekar olarak kendisinden

(174) Ahmed, Müsned: (6/117: 24908). Heysemi, Mecmau'z-Zevaid: (9/224). Taberani, el-Mucemu'l-Kebir: (23/13: 22). Şeyh Şuayb bunu sahih kabul etmiştir. Hadisin aslı, Buhârî: (3820) ve Müslim: (2437)dedir.

(175) Buhârî, kitabu'l-merda: (5666) hadisin bir kısmıdır. Ahmed, Müsned, lafız da ona aittir: (6/228: 25950). Sahih-i İbn Hibban: (14/551: (6586). Beyhaki, sünen-i kübra: (3/396: 5451). Nesai, sünen-i kübra: (4/252: 7079).

başkasıyla evlenmediğini ima etmiştir.(176)

İfk hadisesi hakkında – bu konuya ileride değinilecektir – Allah Teala, Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* beri olduğuna dair vayih indirince annesi ona- Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* kastederek- : Kalk ona git, demiş, o da: Vallahi ona gitmem ve beraatim hakkında kıyamete kadar tilavet edilecek bir vahiy indiren Allah'a ancak hamdederim.(177)

Yine bir defasında Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona şöyle demişti: "Senin benden ne zaman razı olduğunu ve ne zaman bana kızgın olduğunu bilirim. Ben de dedim ki: Bunu nereden biliyorsun? Şöyle buyurdu: Benden razı olduğun zaman: Hayır, Muhammed'in Rabbine yemin olsun ki! Eğer bana kızmışsan o zaman da: Hayır, İbrahim'in Rabbine yemin olsun ki! Diyorsun. Bunun üzerine Âişe de der ki: Evet vallahi ya Resulellah, senin ancak ismini terkedebilirim."(178)

EV İŞLERİNİ YERİNE GETİRMESİ

Evde hizmetçi bulunmasına rağmen Âişe *radiyallâhu anhâ* evin bütün hizmetini ve Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* diğer ihtiyaçlarını kendisi yerine getiriyordu. Kendi eliyle hamur yapar(179) ve kendisi pişirirdi.(180) Yatak ve sergilerini kendisi açar,(181) Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* abdest suyunu

(176) Buhârî, Babu nikahi'l-ebkar: (5077). Sahih-i İbn Hibban: (10/174: 4331).
(177) Buhârî, kitabu'l-meğazi: (414). Müslim, kitabu't-tevbe: (2770). Müsnei A - med: (6/59: 24362).
(178) Buhârî, kitabu'n-nikah: (5228). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2439). Sahih-i İbn Hibban: (16/49: 7112). Nesai, Sünen-i Kübra: (5/365:9156). Müsned-i Ebi Ya'la: (8/291: 4893).
(179) el-Edebü'l-Müfred, Buhârî: (1/55) Elbani bu rivayeti zayıf bulmuştur.
(180) Buhârî, kitabu'l-meğazi: (4141). Müslim, kitabu't-tevbe: (2770).
(181) eş-Şemailu'l-Muhammediyye ve'l-Hasailu'l Mustafaviyye, Tirmizî: (1/270: 330).

hazırlar,(182) kendi elleriyle kurbanlıklara gerdanlıklar bükerdi.(183) Rasûlullah'ın saçını tarar,(184) ona kokular sürerdi.(185) Elbiselerini yıkar,(186) ona yatacağı zaman misvak hazırlar(187) ve temiz olmasına özen göstererek misvakını yıkardı.(188)

Aynı zamanda evine gelen misafirlere ikramda bulunur ve onlara karşı görevini yerine getirirdi. Büyük sahabi Tahfe (Tıhfe) b. Kays el-Ğifari *radiyallâhu anhâ* – Suffe ashabındandır – der ki: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* buyurdu ki: "Hadi Âişe'nin evine gidelim, beraberce gittik ve şöyle buyurdu: Ey Âişe, bize yemek ikram eder misin? Bunun üzerine hububattan yapılmış bir yemek getirdi ve biz de yedik, ... Sonra Ey Âişe, bize içecek getirir misin? Buyurdu. Bunun üzerine büyük bir kadeh içerisinde süt getirdi, onu da içtik. Sonra şöyle dedi. Ey Âişe, bize içecek getirir misin? O da küçük bir kadehle süt getirdi, biz onu da içtik.(189)

---

(182) Ahmed, Müsned: (6/68: 24432). Şuayb Arnaud bunu zayıf bulmuştur.

(183) Buhârî, kitabu'l-hacc: (1696, 1699). Müslim, kitabu'l-hacc: (1321). Sünen-i Nesai, kitabu menasiki'l-hacc: (2776, 2777). Sünen-i Ebi Davud, kitabu'l-menasik: (1757). Sünen-i İbn Mace, kitabu'l-menasik: (3095).

(184) Buhârî, kitabu'l-itikaf: (2028,2029). Müslim, kitabu'l-hayz: (297). Sünen-i Tirmizî, kitabu's-savm: (804). Sünen-i Ebi Davud, kitabu's-savm: (2467).

(185) Sahi-i Buhârî, kitabu'l-hacc: (1539). Müslim, kitabu'l-hacc: (1189). Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-hacc: (917). Sünen-i Nesai, kitabu'l-gusl: (417,431) ve kitabu menasiki'l-hacc: (2684).

(186) Sahi-i Buhârî, kitabu'l-vudu: (229,230,231,232). Sünen-i Ebi Davud, kitabu't-tahara: (388).

(187) Ahmed, Müsned: (6/53: 24314). Müslim: (746). Sahih-i İbn Huzeyme: (2/141: 1078). Sahih-i İbn Hibban: (6/195: 2441). Beyhaki, Sünen-i Kübra: (1/173: 448). Sünen-i İbn Mace: (1191).

(188) Sünen-i Ebi Davud: (52). Beyhaki, Sünen-i Kübra: (1/39: 168). Elbani bunu hasen kabul etmiştir.

(189) Sünen-i Ebi Davud, kitabu'l-edeb: (5040). Ahmed, Müsned: (5/426: 3666). Sahih-i İbn Hibban: (12/358: 5550). Nesai, Sünen-i Kübra: (4/161: 6695). Makdisi, el-Ehadisu'l-Muhtara: (8/135-134). Elbani ve Arnaud bu rivayeti zayıf bulmuşlardır.

İTAATKARLIĞI VE HÜKÜMLERE TABİ OLMASI

Kocaya itaat ve onun emirlerine ittiba etmenin kadının en önemli görevlerinden birisi olduğunda şüphe yoktur. Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* yaşamı bu noktada en güzel ve en hayırlı örnektir. Dokuz sene boyunca Resululah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile sürdürdüğü birliktelik sırasında O'nun verdiği hükümlerden herhangi birisine muhalefet ettiği sabit değildir. Öyleki, falan şey Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* öfkelendirir diye aklına gelse ya da öyle hissetse orada hemen durur ve bütünüyle o işten uzaklaşırdı. Kendisi şöyle anlatır: "Üzerinde resimlerin bulunduğu bir yastık almıştı. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onu görünce kapının önünde durdu ve içeri girmedi. Âişe *radiyallâhu anhâ*, yüzündeki hoşnutsuzluğu anlar anlamaz: Ya Resulellah! Allah ve Resulüne tevbe ederim, ne günah işledim? Der. Buyurur ki: Bu yastık da nedir? O da: Üzerine oturman ve yastık olarak kullanman için satın aldım, der. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* buyurur ki: Bu resimlerin sahipleri kıyamet günü azaba düçar kılınarak, kendilerine: Yarattıklarınızı diriltin bakalım, denilir. Resimlerin bulunduğu eve melekler girmez."(190)

İşte büyük sahabi Rebia el-Eslemi *radiyallâhu anhâ*. Evlenmiştir ama düğün yemeği verecek hiç birşeyi yoktur. Üzgün bir şekilde Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanına gelir. Buyurur ki: Ey Rebia, ne oldu sana böyle neden üzgünsün? Dedim ki: Ya Resulellah! Halkı görmedim... - uzunca bir hadisin sonunda...- Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bana dedi ki: Âişe'ye git ve içinde yemek bulunan sepeti göndermesini söyle. Ben de gittim, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* bana emrettiğini ona söyledim. Bunun üzerine bana dedi ki: Bu sepette dokuz ölçek arpa var. Yok, vallahi bundan başka yemek yok yanımızda, onu al,

(190) Buhârî, kitabu'l-libas: (5961). Müslim, kitabu'l-libas: (2107).

ben de onu aldım...[191]

İşte bu şekilde Ümmehatü'l-Müminininin hepsi (r.anhünne), Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* hayattayken Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* yaptığı gibi O'nun emirlerini uygulayarak kendisine itaat görevlerini yerine getiriyorlardı. Ancak gerçek itaat ve inkıyad, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefatından sonra da bu vazifeyi yerine getirmektir. Bunun için de bütün emirlerinin ve verdiği hükümlerin, vefatından sonra da hayatta olduğu zaman ki gibi yerine getirilmesi gerekir.

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Onu Cömert Bir Şekilde Yetiştirmesi

Daha önce de değindiğimiz üzere Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, ona cömertliği öğretmiş ve onu bu hal üzere yetiştirmiştir. O da almış olduğu büyük ve faziletli eğitim sayesinde bu büyük göreve adeta azı dişleriyle sarılmış ve kendisine ölüm gelinceye kadar bu hususta hiç eksiklik göstermemiştir.

Nitekim o, cihada çıkmak için Rasûlullah'tan *sallallâhu aleyhi ve sellem* izin istemiş, Rasûlullah da kendisine şöyle demiştir: "Kadınların cihadı Hacdır." Bu nebevi öğretiyi duyduktan sonra Hacc yapmadan geçirdiği sene çok az olmuştur.[192]

Bir defasında Abdullah b. Amır, kendisine nafaka ve giyecek göndermişti. O da elçiye: Evladım, ben kimseden bir şey kabul edemem. Elçi çıkarken ona dedi ki: Onu bana getirin,

(191) Hakim, Müstedrek: (2/188:2718). Ahmed, Müsned: (4/58). Heysemi, Mecmau'z-Zevaid: (4/256).

(192) Buhârî, Âişe'den şöyle dediğini rivayet eder: Dedim ki: Ya Resulellah! Gaza çıkmayalım mı, seninle beraber cihad etmeyelim mi? Bunun üzerine şöyle buyurdu: Fakat cihadın en iyisi ve güzel olanı: Hacc, yani Hacc-ı Mebrurdur. Âişe der ki: Bundan dolayı ben, Rasûlullah'tan *sallallâhu aleyhi ve sellem* bu sözü işittikten sonra haccı bırakmam. Babu hacci'n-nisa: (1916).

onlar da getirdiler. Bunun üzerine şöyle dedi: Ben, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, bana söylediği bir şeyi hatırladım, şöyle buyurmuştu: "Ey Âişe, istemeksizin sana kim bir şey verirse onu al, çünkü o, Allah'ın sana sunduğu bir rızıktır."(193)

Abdurrahman b. Ebi Bekir Arefe günü Âişe'nin yanına girdi, Âişe *radiyallâhu anhâ* oruçlu idi ve o, Âişe'nin üzerine su serpiyordu. Dedi ki: Orucunu bozsan. Bunun üzerine Âişe dedi ki:" Rasûlullah'tan *sallallâhu aleyhi ve sellem* : Arefe orucu önceki seneye keffaret olur" hadisini duyduktan sonra orucu bozar mıyım hiç.(194)

Âişe *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* duha namazını kılarken görür görmez ona devamlılık göstermeye başladı ve kesinlikle bırakmadı. Şöyle derdi: "Babam diriltilse ve bana onu yasaklasa kesinlikle terketmem."(195)

EVLİLİK YAŞAMI

Ümmü'l-Müminin Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* evi Seyyidü'l-Mürselin'in *sallallâhu aleyhi ve sellem* meskeni ve barınağıydı. Çünkü orada büyük servetler, devasa mallar ve konforlu bir yaşam yoktu. Zaten Âişe de *radiyallâhu anhâ* bu geçici fani eşyaya aldırmaz ve değer vermezdi.

İslamın din ve dünyayı birlikte değerlendirdiği bilinen bir hususdur. Önceki sayfalarda anlatılan bir kısım hakikatler ve cö-

(193) Ahmed, Müsned: (6/77: 24524) ve: 6/259: 26276). Heysemi, Mecmau'z-Zevaid: (3/100). Beyhaki, Sünen-i Kübra: (6/184: 1823). Şeyh Şuayb Arnaud bunu sahih bulmuştur.

(194) Ahmed, Müsned: (6/128: 25014). Heysemi, Mecmau'z-Zevaid: (3/189). Hadisin aslı olan Arefe günü orucu sıhah ve sünen kitaplarında bu kıssa zikredilmeksizin mevcuttur. Şeyh Şuayb Arnaud hadisin isnadını zayıf bulmuştur.

(195) Ahmed, Müsned: (6/138: 25122). Nesai, Sünen-i Kübra: (1/181: 482). Malik, Muvatta: (1/153: 358). Musannef-i Abdurrezzak: (4/7: 4866).

mertlikle ilgili sunulan tabloların beşerilik fıtratıyla ve insan karakteriyle bir ilişkisi bulunmaktadır.

Şimdi O'nun *sallallâhu aleyhi ve sellem* gibi yaşamak ve aşağıdaki hakikatler ışığında gerçekçi örnekleri inceleyip anlamaya çalışalım:

Ümmü'l-Müminin Âişe *radiyallâhu anhâ* der ki: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* eve girdiğinde şöyle bir örnek getirdi: "Ademoğlunun iki vadi malı olsa bir üçüncüsünü ister. Onun ağzını ancak toprak doldurur. Biz malı, namazı ikame etmek, zekatı vermek için verdik. Allah tevbe edenin tevbesini kabul eder."(196)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yatsı namazından sonra eve gelir, misvaklanır sonra hemen yatardı. Tam gecenin ortasında uyanır ve teheccüd namazı kılardı. Gecenin sonunda namaz kılması için Âişe'yi uyandırır, sonra vitir namazını kılardı.(197) Fecr belirince iki rekat namaz kılar ve sağ tarafı üzerine uzanır,(198) müezzin kamet için gelinceye kadar Âişe ile sohbet ederdi.(199)

Bazen Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile beraber gecenin tamamını ihya ederdi. Şöyle anlatır: " Gecenin tamamını Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile ibadetle geçirdiğim olurdu. O Bakara, Al-i İmran ve Nisa surelerini okuyordu. Korkutucu bir

(196) Müsned-i İmam Ahmed: (6/55: 24321). Nu hadisi Buhârî, Müslim ve s - nen sahipleri; bir kısmı Enes'ten *radiyallâhu anhâ* diğer bir kısmı da İbn Abbas'tan *radiyallâhu anhâ* rivayet etmişlerdir. Müslim: (1048). Tirmizî: (2337). Darimi: (2778). Şeyh Şuayb Arnaud şöyle der: "Biz malı, namazı ikame etmek, zekatı vermek için verdik" sözü dışındaki rivayet sahihdir. Bunun ise isnadı zayıftır.

(197) Müsned-i İmam Ahmed: (6/55: 24320) ve: 6/152: 25225). Müslim: (744).

(198) Buhârî: (1160). Müslim: (736).

(199) Buhârî: (1161) Bunda şu ziyade de vardır: "Ben eğer uyanıksam benimle konuşur, yoksa namaz için ezan okununcaya kadar uzanırdı." Sünen-i Ebi Davud, kitabu's-sala: (1262).

ayete geldiğinde Allah'a dua eder ve ona sığınırdı. Müjde veren bir ayete geldiğinde Allah'a dua eder ve onu isterdi."(200)

Ayrıca olağanüstü durumlarda küsuf namazı gibi namazları da Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile beraber kılardı.

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, mescitte insanlara namaz kıldırırken o da kendi odasında Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* uyardı.(201)

Beş vakit namaza, gece namazına ve beraberinde duha namazına da devamlılık gösterirdi. Çok oruç tutar, bazen beraber oruç tutarlardı. Ramazanın son on gününde Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* itikafta bulunduğunu görünce bu ibadette bazen ona katılırdı. Mescide çadır kurardı, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* sabah namazını kıldıktan sonra oraya girerdi.(202)

Hicretin on birinci senesinde veda haccında Rasûlullah'a eşlik etmiştir. Mekke'ye geldiklerinde hayız olmuş ve dolayısıyla tavaf yapamamıştı. Durumu Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* açınca o da şöyle buyurdu: "Saçlarını çöz, taran ve hacc için telbiye getir, umreyi bırak. Hacc amelleri yerine getirildikten sonra Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* beni kardeşim Abdurrahman b. Ebi Bekir ile beraber Tenim'e gönderdi. Oradan umre için ihrama girerek umre yaptım. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* buyurdu ki: Bu, umrenin yerinedir."(203)

---

(200) Müsned-i İmam Ahmed: (6/92: 24653). Heysemi, Mecmau'z-Zevaid: (2/282). Hadisin senedinde İbn Lehia ile Müslim b. Mihrak bulunmaktadır ki bu kişiyi hiç kimse güvenilir bulmamıştır.

(201) Buhârî, kitabu'l-Cuma: (1051). Müslim, kitabu'l-küsuf: (905, 910).

(202) Buhârî, kitabu'l-itikaf: (2033).

(203) Kıssanın tafsilatı için bkz: Buhârî, kitabu'l-hacc: (1556, 1638, 1650, 1786). Müslim, kitabu'l-hacc: (1211).

EVDE NÜBÜVVET GÖREVİNİ YERİNE GETİRMESİ

Bu, ailevi ilişkilerle ilgili son konu olup – bununla ilgili ileri derecede sevgi ve meveddete delalet eden bir kısım vakıa ve kıssalar anlatılmıştı – Anlayışı kıt bir kısım insanların aklına Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* evde nübüvvet görevlerini ihmal ettiğine dair kuruntular gelebilir. Bizim için ailesiyle meşgul olduğu zamanda Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* şu sözü onu reddetmek için kafidir: "Namaz vakti geldiğinde hemen namaza kalkardı."(204)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* TEbû k gazvesinden bir fatih olarak döndüğünde Âişe *radiyallâhu anhâ* kendisini karşılayarak üstünde resimler bulunan bir kolye taktı, bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, hemen onu çıkarmasını emretti, o da hemen çıkardı. (205)

Resululla *sallallâhu aleyhi ve sellem* bir gece Âişe'nin yanındaydı. Dışarı çıktı, Âişe de peşinden çıktı. Sonunda Baki mezarlığına geldi. Ellerini üç defa kaldırdı, uzun bir zaman bekledikten sonra oradan ayrıldı, derken Âişe de ayrıldı. Âişe şöyle anlatıyor: O koşmaya bşladı ben de koştum, hızlı yürümeye başlayınca ben de hızlı yürüdüm ve o gelince ben de geldim ve onu geçerek eve girdim. Hemen uzandım, derken o da içeri girdi ve:" Ey Âişe, ne oldu sana böyle nefes nefse kalmışsın? Dedim ki: Yook. Bunun üzerine buyurdu ki: Ya sen söylersin ya da Latif ve Habir olan beni haberdar eder. Dedim ki: Ya Resulellah, babam anam sana feda olsun. Sonunda durumu ona haber verdim."(206)

İslam, kadınlara ipek ve altını mubah kılmış olmasına rağ-

(204) Buhârî, kitabu'l-edeb: (6039), kitabu'n-nafakat: (5363), kitabu'l-ezan: (676). Sünen-i Tirmizî, kitabu sıfati'l-kıyame: (2468).

(205) Buhârî, kitabu'l-libas: (5954, 5955). Sünen-i Tirmizî, kitabu sıfati'l-kıyame: (2486). Sünen-i Nesai, kitabu'z-zine: (5352).

(206) Müslim, kitabu'l-cenaiz: (974). Sünen-i Nesai, kitabu'l-cenaiz: (2037). Sünen-i Tirmizî, kitabu's-savm: (739). Sünen-i İbn Mace, kitabu ikameti's-sala: (1389).

men, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bu tür süslenme ve bunu üzerinde gösterme gibi şeylerden hoşlanmazdı. Evinde de bu tür görüntülerin olmasını hoş karşılamazdı. Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle anlatır: " Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onun üzerinde altın iki sikke gördü ve şöyle dedi: Bundan daha güzelini sana haber vereyim. Bunu çıkarsan iki gümüş para haline getirsen ve zaferanla da boyasan daha güzel olurdu."(207)

Yine şöyle anlatır: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bize beş şeyi yasakladı: İpek giyinmek ve altın takınmak,(208) altın ve gümüş kaplarda yiyip içmek, kırmızı belleme ve sert şeyler giyinmek. Dedi ki : Ya Resulellah, Onu tutacak altından ince bir şeye ne dersin? Buyurdu ki: "Hayır, onu gümüşe çevir ve zaferan ile biraz boya" (209)

Araplar kertenkele yemeye alışık insanlardı. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ise ondan hoşlanmazdı. Bir defasında onun etinden kendisine hediye edilmişti de yememişti. Bunun üzerine Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle demişti: Onu miskinlere yedirmeyelim mi? Buyurdu ki: Yemeyeceğiniz şeyleri onlara da yedirmeyin.(210)

(207) Sünen-i Nesai, kitabu'z-zine: (5143). Ünen-i Kübra: (5/436: 9444). A - rıca Ebû 'l-Mehasin, Mu'tasaru'l-Muhtasar'da (2/213) zikretmiştir. Şeyh Elbani bunu sahih bulmuştur.

(208) İslam kadınlara altın ve ipeği mubah kılmıştır, sahih ve sarih hadisler buna delalet etmektedir. Belki bu yasaklama müminlerin annelerine özel bir durumdur veya bu yasakla maksat bunların kullanımındaki ifrat ve ğuluvdur. Allah bilir. Ya da nehiy tahrim değil de kerahet içindir.

(209) Ahmed, Müsned: (6/288:(25953). Şuayb Arnaud bunun isnadını zayıf bu - muştur.

(210) Ahmed, Müsned: (6/143: 25153) ve: 6/123: 24961). Heysemi, Mecmau'z-zevaid: (3/113). Beyhaki, sünen-i kübra: (9/325: 19208). Taberani, Mucemu Evsat: (5/213: 5116).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KUMA VE AKRABALARIYLA İLİŞKİLERİ

Bir kadının yaşamında kumasının bulunmasından daha acı ve daha yaralayıcı bir şey yoktur. Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* ise tam olarak sekiz tane kuması vardı. Fakat hepsinin yaşamı saf ve temizdi. Kin ve öfke namına hiç birşey onun safvetini bulandıramamıştır. Bunun sebebi de, Allah Teala'nın, onlara, nebisi Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem* vasıtasıyla ikramda bulunması, konumlarını yükseltmesi ve yüceltmesidir.

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Ümmü'l-Müminin Hatice'den *radiyallâhu anhâ* sonra kendileriyle evlilik yaptığı hanımları on kişidir. Bu hanımlarla evliliği çeşitli münasebet ve maslahatlar sebebiyle olmuştur. Bunlar arasından Ümmü'l-Mesakin (miskinlerin annesi) diye bilinen Zeyneb binti Huzeyme *radiyallâhu anhâ* Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile hicri üçüncü senede evlenme şerefine nail olmuş, ancak iki ya da üç ay yaşamıştır. Diğer dokuz hanımı ise Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefatından sonraya kalmaları takdir edilmiştir. Aşağıdaki tablo, Ümmehatü'l-Müminininin Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile evlilik senelerini ortaya çıkaracak ve bununla beraber, Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*, kumalarıyla yaşadağı süre de böylelikle ortaya çıkmış olacaktır.

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Ümmehatü'l-Müminin ile *radiyallâhu anhum* Evlilik Tarihleri

1-Sevde binti Zem'a: Bisetin onuncu senesi

2-Hafsa binti Ömer: Hicri üçüncü sene

3-Ümmü Seleme: Hicri dördüncü sene

4-Cüveyriye (Beni Mustalık kabilesinin zenginlerinden): Hicri beşinci sene

5-Zeyneb binti Cahş el-Kureşiye: Hicri beşinci sene

6-Ümmü Habibe: Remle binti Ebi Süfyan: Hicri altıncı sene

7-Meymune binti'l-Haris: Hicri yedinci sene

8-Safiyye binti Huyey: Hicri yedinci sene

Ümmehatü'l-Müminin Seyyide Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*, diğer Ümmehatü'l-Müminlerden her birisiyle olan ilişkilerini Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile evlilik önceliklerine göre ele alacağız:

1-ÜMMÜ'L-MÜMİNİN HATİCETÜ'L-KÜBRÂ *(Allah, kendisinden razı olsun)*

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, ümmü'l-müminin Hatice'nin *radiyallâhu anhâ* sevgisiyle rızıklandırılmıştı. Gönlünde onun yeri büyüktü. -Her ne kadar Hatice *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe *radiyallâhu anhâ* ile evlenmeden önce dar-ı bekaya irtihal etmişse de- Âişe'nin yanında onu daima hayırla anardı. Bu sebeple Âişe *radiyallâhu anhâ*, diğer kumalarıyla arasında görülmemiş derecede ona karşı bir kıskançlık duyuyordu. Çünkü o, vefatından sonra bile Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* gönlünü meşgul ediyordu. Devamlı onu anıyor, onu

ziyaret edenlere ve görmüş olanlara dahi sevgi besliyordu. Ona çok tutkuluydu ve onu hep kollardı. Âişe *radiyallâhu anhâ* anlatır: "Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* hanımlarından hiç birisini Hatice'yi kıskandığım kadar kıskanmamışımdır. Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* benimle evlenmesinden önce vefat etmişti. Ona karşı olan bu kıskançlığımın sebebi,Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, onu devamlı anmasıdır. Allah Teala, Resulünün, Hatice'yi (cennette) inciden yapılmış bir evle müjdelemesini emretmiştir. Şu da bir gerçektir ki, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bazen koyun keserdi ve o koyunun etini Hatice'nin samimi dostlarına hediye ederdi."(211)

Ümmü'l-Müminin Hatice'nin din ve davete yönelik başarılı hizmetleri, Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* destek olması ve ona yardımcı olması ile ilgili olarak hadis kitaplarının bizim için kaydettiği bütün bu rivayetlerin tamamı Âişe *radiyallâhu anhâ* kanalıyla rivayet edilmiştir.

2-ÜMMÜ'L-MÜMİNİN SEVDE *(Allah, kendisinden razı olsun)*

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Âişe ve Sevde ile yaklaşık olarak aynı zamanda evlenmiştir. Bu öncelik ve sonralık durumu kısa bir zamandır. Ancak Âişe *radiyallâhu anhâ* ile zifafı hicret sonrasına kalmıştır, çünkü o zaman Âişe, yaklaşık olarak üç buçuk sene Mekke'de annesinin evinde kalmıştır. Bu süre zarfında (yani, Âişe'nin zifafının sonraya kalması durumunda) Sevde *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* tek eşiydi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe ile zifafta bulununca Sevde onun kuması oldu. Burada beklenen bu dönemin re-

(211) Buhârî, kitabu'l-menakıb: (3816, 2817, 3818), kitabu'n-nikah: (5229). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2435). Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-birr ve's-sıla: (2017), kitabu'l-menakıb: (3875). Sünen-i İbn Mace, kitabu'n-nikah: (1997).

kabet dönemi olması ve başkasının değil de sadece kendisinin hak sahibi olmasıydı, ancak vakıa tam da bunun aksini ispat etmektedir. Bu zaman zarfında meydana gelen herşey o ikisinin birliğine, sevgilerine, samimiyetlerine ve biribirlerine karşı vefakarlıklarına delalet etmektedir. Sevde *radiyallâhu anhâ* iyice yaşlanınca Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, kendisinden ayrılacağı korkusuna kapıldı. Âişe'nin, Rasûlullah nezdindeki konumunu kıskandı ve Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, ona olan sevgisini de anlayınca kendine ayrılan gününü de Âişe'ye verdi. Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* onun bu tavrını kabul etti.(212)

Âişe *radiyallâhu anhâ*, Sevde'yi *radiyallâhu anhâ* çok över ve şöyle derdi:" Sevde binti Zem'a kadar onun huyunda olmak istediğim başka bir kadın görmedim. O, kendisinde kalp kuvveti ve keskin zekayı toplamış bir kadındı."(213)

3-ÜMMÜ'L-MÜMİNİN HAFSÂ *(Allah, kendisinden razı olsun)*

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* hicri üçüncü senede onunla evlendi. Her ikisi de Mustafa'nın *sallallâhu aleyhi ve sellem* sevgisinin gölgesinde yaklaşık sekiz sene yaşadılar. Birisi, Ebû Bekir'in *radiyallâhu anhâ* ciğerparesi, diğeri de Ömer'ül-Faruk'un *radiyallâhu anhâ* gözaydınlığıdır. Her ikisi de; dostluğun, şefkatin ve sevginin sadık ve canlı örnekleri idiler. Ev işleri hususunda görüşleri bir ve uyumluydu.(214) İyi birer arkadaştılar, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi*

(212) Buhârî, kitabu'n-nikah: (5212). Müslim, kitabu'r-rada: (1463). Hakim, Müstedrek: (2/203: 2760). Sünen-i Said b. Mansur: (4/1401: 702). Beyhaki, sünen-i kübra: (7/74: 13212) ve: (7/297: 14513).

(213) Müslim, kitabu'r-rada: (1463). Sahih-i İbn Hibban: (10/12: 4211). Beyhaki, Sünen-i Kübra: (7/74:13211). Nesai, Sünen-i Kübra: (5/301: 8934). Müsned-i İshak b. Rahaveyh: (2/207: 712).

(214) İkisinin de görüş ve her türlü meselelerinde beraberce hareket ettikleri, hadiye kıssası, tahrim ve ila hadiseleri konusundaki sahih hadislerde açık bir

ve sellem evinde bir tartışma meydana gelecek olsa uyum içerisinde hareket ederler ve her işte Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* diğer eşleri dışında birbirlerini desteklerlerdi. Bütün bunlarla beraber sevginin kuşatıcılığı ve akranlarıyla rekabet ve kıskançlık içerisinde olmaları sebebiyle neredeyse bir başkasına tahammül edemiyor ve bu pahalı değeri ikisi dışındakilerle paylaşmaya razı olamıyorlardı.

Aralarındaki bu rekabet seferde dahi bitmiyordu. Nitekim aşağıda gelecek olan Âişe hadisi buna işaret etmektedir: "Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, bir sefere çıkmak istediği zaman eşleri arasında kura çekerdi. Bir defasında kura Âişe ile Hafsa'ya çıkmıştı. İkisi de Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile beraber sefere çıktılar. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, gece olunca Âişe ile beraber konuşarak yol alırdı. Bir gün Hafsa *radiyallâhu anhâ*, Âişe'ye *radiyallâhu anhâ*: Bu gece ben senin devene binsem, sen de benim deveme binsen de ikimiz de görmediğimiz yerleri görsek olmaz mı? dedi. Âişe de: Tamam, olur, dedi. Derken Âişe Hafsa'nın, Hafsa da Âişe'nin devesine bindi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'nin devesine geldi fakat onun üzerinde Hafsa vardı, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona selam verdi, sonra onunla beraber yola devam etti. Bu sebeple Âişe, Rasûlullah'ı kaybettiği için kıskançlığa kapıldı. Bir yerde durup indiklerinde Âişe (üzüntüsünden dolayı) ayağını ızhır otlarının arasına sokmaya ve: Ey Rabbim! Bana bir akrep ya da bir yılan musallat et de beni soksun ve ben de Rasûlullah'a birşey söyleyemeyeyim! demeğe başladı."(215)

şekilde görünmektedir. Âişe *radiyallâhu anhâ* bal kıssasında: Ben ve Hafsa birbirimize tavsiyede bulunduk. Buhârî, kitabu't-talak: (5267). Safiyye binti Huyey de şöyle demiştiir: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanıma girdi ve Âişe ile Hafsa'dan bana bir söz ulaştı… , Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-menakıb: (3892) ve Sünen-i Nesai, kitabu işreti'n-nisa: (3958,3959).

(215) Buhârî, kitabu'n-nikah: (5211). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2445).

4-ÜMMÜ'L-MÜMİNİN ÜMMÜ SELEME *(Allah, kendisinden razı olsun)*

O, yüksek akıl, sağlam idrak ve meleke sahibi ve Rasûlullah'ın eşleri arasında Âişe'den sonra en uzak görüşlü olmakla temayüz etmiştir. Hudeybiye musalahasında Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, kendisiyle istişare yaptığı ve ne yapması gerektiğini Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* işaret eden kimsedir. Özellikle hedy kurbanlıklarının kesilmesi hususundaki görüşü altın harflerle kaydedilmeğe ve kadınlar tarihinde eşsiz bir hatıra olmaya devam edecektir.(216) Bundan dolayı ilerlemiş yaşına rağmen Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* nazarında yüksek bir mertebe edinmiştir. Küçük bir hadise dışında bu zaman boyunca Âişe ile olan temiz dostluklarında herhangi bir bulanıklık meydana gelmemiştir. O da Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* bize anlattığı şu meseledir: " Arkadaşlarım (kumalarım) Ümmü Seleme'nin yanında toplanarak dediler ki: Ey Ümmü Seleme! İnsanlar hediye getirmek için Âişe'nin gününü araştırıyorlar. Biz de Âişe'nin istediği gibi hayrı istiyoruz. Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* söylesen

(216) "Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* anlaşma yapıldıktan sonra ashabına, kurbanlarını kesip tıraş olmalarını emretti ve bunu üç defa tekrarlamasına rağmen hiç kimse kalkmadı. Derken Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* çok kızgın bir şekilde Ümmü Seleme'nin yanına girdi. O da: Ne oldu sana ya Resulellah! Dedi. Bir kaç defa sormasına rağmen cevap vermiyordu. Sonra insanlardan gördüğü muameleyi ona anlattı, şöyle dedi:"Müslümanlar helak oldu, ben onlara, kurbanlarını kesip tıraş olmalarını emrettim, ama bunu yapmadılar. Diğer bir rivayet de şöyledir: Hayret bir şey! ey Ümmü Seleme, görüyor musun şu insanları, ben onlara emrediyorum fakat onlar yapmıyorlar. Onlara dedim ki: Kurbanlarınızı kesin ve tıraş olun... Sonra Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem*, çıkıp kimseyle konuşmadan kurbanını kesip tıraş olmasını işaret etti. Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* öyle yaptı. İnsanlar, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* kurban kesip tıraş olduğunu görünce onlar da kurbanlarını kesip tıraş olmağa başladılar." Bu konu hakkındaki rivayetler için bkz: Sahih-i İbn Hibban: (11/225: (4872). Beyhaki, Sünen-i Kübra: (5/215: 9856). Musannef İbn Ebi Şeybe: (7/383: 36840). Musannef-i Abdurrezzak: (5/340). Müsned-i İmam Ahmed: (4/325). Taberani, Mucem-i Kebir: (20/14: 13).

de insanlara; kendisinin bulunduğu ya da gittiği yere hediyelerini getirmelerini emretse. Âişe der ki: Bunun üzerine Ümmü Selem durumu Rasûlullah'a haber verdi. Ümmü Seleme der ki: Benden yüz çevirdi, bana dönünce tekrar söyledim yine benden yüz çevirdi. Üçüncü defa durumu anlattım, bunun üzerine şöyle buyurdu: Ey Ümmü Seleme Âişe konusunda beni üzme, çünkü Âişe dışında hiç bir kadının örtüsü altında bana vahiy gelmemiştir."(217)

5-ÜMMÜ'L-MÜMİNİN CÜVEYRİYE *(Allah, kendisinden razı olsun)*

Âişe ile onun arasında, Âişe'nin, onu ilk gördüğünde güzelliğine çarpılmasının dışında siyer ve hadis kitapları bize herhangi birşey aktarmamışlardır. Onu Âişe'nin dilinden dinleyelim: "Tatlı bir kadındı. Gören kişiyi hemen büyülerdi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanımdayken Cüveyriye mükatebe sözleşmesi ile alakalı bir şey sormak için geldi. Vallahi ben onun, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanına girişini hoş bulmadım ve benim gördüğüm bu şeyin benzerini onun da göreceğini anladım..."(218) Âişe, mertebesinin noksanlaşması ve konum ve öneminin azalmasına sebebep olacağı korkusuyla kendisi için endişelenmişti, fakat bu düşünce ve vesvese kısa sürede dağılıp gitti.Sonunda bunun bir kuruntu olduğu ortaya çıkmış oldu. Çünkü Âişe'nin yüksek konumunun ve mertebesinin yüceliğinin sebebi dış güzellik ya da akıllara durgunluk veren ve nefisleri celbeden eşsiz güzellik değildi.

---

(217) Buhârî, kitabu'l-menakıb: (3775). Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-menakıb: (3879). Sünen-i Nesai, kitabu işreti'n-nisa: (3950).

(218) Tabakatu'l-Kübra, İbn Sa'd: (8/116-117). Müstedrek-i Hakim: (4/28: 6781). Beyhaki, Sünen-i Kübra: (9/74: 7852). Sahih-i İbn Hibban: (19/361: 4054). Şeyh Şuayb Arnaud bu rivayetin senedini kavi bulmuştur.

6-ÜMMÜ'L-MÜMİNİN ZEYNEB B. CAHŞ *(Allah, kendisinden razı olsun)*

O, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* halasının kızıdır. Kendisinde biraz gurur ve büyüklenme vardır. Bu yüzden ilk eşi kendisini boşamıştır.Akrabalık yönünden eşleri arasında Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* en yakın olandır.

Âişe *radiyallâhu anhâ* onu şöyle niteler: "O, Rasûlullah'ın nezdinde diğer eşlerine nisbetle konumunun yüksekliği bana eşit olan birisiydi.(219) Eşlerinden bazısı onu Rasûlullah'a gönderdiler, o da dedi ki: Ya Resulellah, eşlerin, Ebi Kuhafe'nin kızı hakkında adaletli olmanı istemek için beni sana gönderdiler. Âişe der ki: Sonra benim hakkımda ileri geri konuşmağa başladı. Bu arada ben de Rasûlullah'ı gözetliyor ve bu hususta bana konuşmak için izin verecek mi diye gözünr bakıp duruyordum. Fakat Zeyneb konuşmaktan vazgeçmedi. Sonunda Rasûlullah'ın, benim Zeyneb'e üstün gelmemi çirkin bulmayacağını anladım. Onun söylediklerini ele alıp kısa sürede onu köşeye sıkıştırınca Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* gülümseyerek: Şüphesiz o, Ebû Bekir'in kızıdır" buyurdu.(220)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ramazanın son on günü itikafta bulunur ve kendisi için mescidde çadır kurulurdu. Âişe *radiyallâhu anhâ* için de mescidin avlusunda çadır kurulurdu. Bir defasında Âişe *radiyallâhu anhâ* için çadır kurulmuş, Hafsa da *radiyallâhu anhâ* kendisi için Âişe'den izin istemiş ve onun için de çadır kurulmuştu. Zeyneb binti Cahş *radiyallâhu anhâ* bu durumu görünce o da bir çadır kurdurdu. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* sabahleyin bu durumu görünce dedi ki: Bu nedir, böyle?

(219) Buhârî, kitabu'ş-şehadat: (2661) ve: kitabu'l-meğazi: (4141). Müslim, kitabu fedaili-s-sahabe: (2442).

(220) Müslim, babu fadli Âişe: (2441). Beyhaki, Sünen-i Kübra: (7/299: 14562). Nesai, Sünen-i Kübra: (5/281: 8892). Ahmed, Müsned: (6/88: 24619).

Durum kendisine anlatıldıktan sonra buyurdu ki: Siz iyilik yaptığınızı mı zannediyorsunuz? Bunun üzerine o ayda itikafı bıraktı, sonra Şevval ayından on gün itikaf yaptı. Müslim'in rivayeti de şöyledir: " Emretti ve çadırı söküldü ve Ramazan ayında itikafı bıraktı...(221)

Bir gece Zeyneb *radiyallâhu anhâ* Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* evine geldi – o zaman evlerde ışık yoktu – o arada Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* girdi ve elini ona uzattı. Âişe *radiyallâhu anhâ* hemen: Bu Zeyneb'tir, dedi. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* elini geri çekti ve ikisi tartışmaya başladılar, derken sesleri de yükselmiş ve namaz için ikamet yapılmıştı. Bu arada oradan geçen Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* seslerini işitti ve: Ya Resulellah *sallallâhu aleyhi ve sellem* sen namaza çık, onların ağızlarına da toprak saç, dedi ve Rasûlullah da çıktı. Bunun üzerine Âişe dedi ki: Şimdi Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* namazını bitirir bitirmez Ebû Bekir gelir, bana yapacağını yapar. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, namazı bitirir bitirmez Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* gelir ona ağır sözler söyler ve sonunda der ki: Sen böyle mi yapıyorsun?!(222)

Kimse bu anlatılanlardan yola çıkarak, onların kalplerinin biribirlerine karşı saf ve temiz olmadığını zannetmesin. Onların ilişkileri, birlikte yaşam süren insanlar arasındaki ilişkilerin en iyisini yansıtmaktaydı. Âişe ve kumaları, birbirlerini kıskanıyor ve bu hususta rekabet de gösteriyorlardı. Nitekim kadınlar her yerde benzeri kıskançlıkları kaçınılmaz şekilde göstermektedirler. Fakat onlar, peygamber hanımı olduklarını ve ona karşı edepli olmaları gerektiğini kesinlikle unutmadılar ve onların kıskançlıkları Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* gözetimi altındaki

(221) Buhârî, kitabu'l-itikaf: (2041). Müslim, kitabu'l- itikaf: (1173). Sünen-i Ebi Davud, kitabu's-savm: (2464). Sünen-i Nesai, kitabu'l-mesacid: (709). Sünen-i İbn Mace, kitabu's-savm: (1771).

(222) Müslim, kitabu'r-rada: (1462).

yaşamlarına herhangi bir zarar vermedi. Bir ana-babadan olan dokuz kız kardeşin, aileleriyle birlikte bir arada yaşarken aralarında meydana gelen kıskançlık duyguları, uzun bir zaman birlikte yaşamış olan Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* zevceleri arasındaki kıskançlıktan kat kat daha fazladır.

Şu tartışılmaz bir gerçektir ki, sohbet şerefine nail olmak insanı yüksek bir konuma ve dereceye ulaştırmakta, ancak tabiat ve karakterinden herhangi bir şeyi değiştirememektedir. Kadınlık hali de böyle bir şeydir. O, tabiatı ve fıtratı gereği sevgisine bir başkasının ortak olmasına asla razı olmaz ve hiçbir bölünmeyi de kabul etmez. Fakat Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşleri ise diğerlerinden farklıdır. Onlar bir ışığın koruması – Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* sevgi ışığı - etrafında korunuyorlardı. Hepsinin kalpleri bir tek kandilden aydınlanıyor ve bir tek ışıktan nurlanıyordu. Bütün bunların yanında onlar; bir kısım istisnai ve duygusallık ifade eden rivayetler dışında Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşleri olarak, aralarında sevgi, dayanışma ve şefkat açısından eşsiz birer örnek ve modeldirler.

İşte Zeyneb binti Cahş *radiyallâhu anhâ*; Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onunla evlendiğinde Âişe *radiyallâhu anhâ* onu kutlamış ve tebrik etmiştir.(223) Bir kısım kindar ve münafık kalpler ifk hadisesinde Âişe'yi *radiyallâhu anhâ* suçlamaya kalkınca bu entrikaya – Zeyneb'in *radiyallâhu anhâ* kız kardeşi – Hamne binti Cahş da katılmıştı. Fakat Zeyneb *radiyallâhu anhâ* ise, bir an olsun doğru olandan sapmadı ve o hal ve konumunu hep korudu. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* kendisine: Ey Zeyneb, ne biliyorsun ya da ne gördün? diye Âişe'nin durumunu sorunca o,

(223) Buhârî, kitabu refsiri'l-Kur'an: (4793) Enes'ten *radiyallâhu anhâ* Rasûlullah'ın Zeyneb ile evliliğini ve bu hususiaki şu kıssayı rivayet eder"... Derken Âişe'nin odasına giderek dedi ki: Ey ehl-i beyt, Allah'ın selamı ve rahmeti üzerinize olsun. Oda karşılık olarak: Ve aleykesselam ve rahmetullah, dedi. Ehlini nasıl buldun, sana mübarek olsun..."

Allah'a sığınarak şöyle dedi: "Kulağımı ve gözümü koruyorum; ben hayırdan başka bir şey bilmiyorum" O, bu münasebetle öfkeli bir kuma olarak ileri geri konuşabilir ve bir kelimeyle onu yerle bir edebilirdi. Fakat Mustafa *sallallâhu aleyhi ve sellem* in sohbeti ile şereflenmiş olması onu, bu küçük şeylerden çok yüksek ve yüce hale getirmiş, dolayısıyla ağzını batıl söze bulaştırmamıştır. Bundan dolayı Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*, onu minnet ve şükran kelimeleriyle andığını görmekteyiz. Onun hakkında şöyle der: "Verası sebebiyle Allah onu korumuştur."(224)

Şüphe yok ki ölülerin güzelliklerini anmak onların yaşamlarına devamlı bir güzellik katar. Âişe *radiyallâhu anhâ* ise kuma ve yakınlarını güzellikle anma noktasında en iyi örneklerdendir. Kendisi şöyle anlatır: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşlerine dedi ki: Bana en çabuk kavuşacak olanınız eli en uzun olanınızdır. Der ki: Bunun üzerine biz de Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefatından sonra birimizin evinde toplanarak ellerimizi duvara doğru uzatarak uzunluğunu ölçüyorduk. Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşi Zeyneb binti Cahş *radiyallâhu anhâ* vefat edinceye kadar biz bu hale devam ettik. O, kısa bir hanımdı, bizim en uzunumuz da değildi. İşte o zaman anladık ki Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* uzun elle kastettiği şey sadaka imiş. Zeyneb kendi el emeği ile çalışırdı. Deri tabaklar, incik-boncuk dizer ve sonra da onlardan elde ettiğini Allah yolunda sadaka olarak verirdi.(225)

Daha önce Âişe ile Zeyneb arasında meydana gelen bir hadiseden ve bu hadisenin son derece sıkıntılı bir noktaya ulaştığından bahsetmiştik. İşte bu acı kıssayı; nefret ve kin duygularından uzak, sevgi ve samimiyet içerisinde tatlı bir üslupla bize Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle anlatmaktadır. Onu methederek

(224) Buhârî, kitabu'ş-şehadat: (2661). Müslim, kitabu't-tevbe: (2770).

(225) Müslim (muhtasar olarak), kitabu fedaili's-sahabe: (2452). Sahih-i İbn Hiban: (8/108: 3314). Hakim, Müstedrek, lafız ona aittir: (6/26: 6776). Taberani, Mucemu'l-Evsat: (3/233:6276).

kıssayı anlatıyor: "Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşleri, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* diğer eşi Zeyneb binti Cahş'ı göndermişlerdi. O, hanımlar arasında Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* nezdinde konumunun yüksekliği benim gibi olan birisiydi. Dindarlıkta, takvada, doğru sözlülükte, sıla-i rahim yapmada, sadaka verme noktasındaki yücelikte, sadaka vererek Allah'a yaklaşma için gösterdiği gayret hususunda Zeyneb'ten daha hayırlı bir kadın görmedim. Ancak onun tabiatında sertlik vardı ki bu özelliği, onu teşebbüs ettiği işten dönmesini çabuklaştırırdı."(226)

7-ÜMMÜ'L-MÜMİNİN ÜMMÜ HABİBE *(Allah, kendisinden razı olsun)*

Hadis kitapları bize, onun, Âişe ile olan ilişkileri hakkında uyumlu veya uyumsuzluk yönünden her hangi bir kayıtta bulunmamışlardır. Ancak rical kitapları, kendisinin vefat anında Âişe'nin ondan dua istediğini ve ona şöyle dediğini naklederler: Bizlerle kumalar arasında bir takım şeyler olmuştur ve de oluyor. Böyle şeyler olmuşsa Allah, bundan dolayı beni de seni de bağışlasın. Ardından dedim ki- konuşan Âişe'dir- : Allah, senin için bütün bunları affedip bağışlasın ve seni bundan temize çıkarsın. Bunun üzerine Ümmü Habibe *radiyallâhu anhâ*: Beni sevindirdin, Allah da seni sevindirsin, demiştir.(227)

8-ÜMMÜ'L-MÜMİNİN MEYMUNE *(Allah, kendisinden razı olsun)*

Hadis kitapları onun, Âişe ile ilgili herhangi bir ilişkisi oldu-

(226) Müslim: (2442). Beyhaki, Sünen-i Kübra: (7/299: 14526). Nesai, Sünen-i Kübra: (5/281: 8892). Taberani, Mucem-i Evsat: (9/88: 9211).

(227) Müellif sadece İbn Sa'd'ın Tabakatına havale etmiştir: (8/100). Ayrıca H - kim, Müstedrek: (4/24: 6773). Zehebi, Siyer-i A'lami'-Nübela: (2/223). İbn Hacer, İsabe: (7/653).

ğuna dair bir şey zikretmemişlerdir. Rical kitaplarında şöyle bir nakil mevcuttur. Meymune *radiyallâhu anhâ* vefat ettiğinde Âişe *radiyallâhu anhâ* onun hakkında şöyle demiştir: "Ona gelince, o, bizim Allah'tan en çok sakınanlarımızdan ve en çok sıla-i rahim yapanlarımızgandı."(228)

9-ÜMMÜ'L-MÜMİNİN SAFİYYE B. HUVEY *(Allah, kendisinden razı olsun)*

Rasûlullah'ın sohbet şerefine nail oldu ve sadece üç sene evliliği devam etti. Diğe ümmehatü'l-müminininden farklıydı, çünkü o, Hayberli ve bir Yahudi ailesindendi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onunla Hayber'de evlendi. Medine'ye yaklaştıklarında Rasûlullah hızlı bir şekilde yürüdü, derken Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* dişi devesi el-adba tükezledi ve Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yere düştü. Yerden hemen kalkarak Safiye'yi örttü. Bu sırada diğer kadınlar yüksek bir yerden bakıyorlardı, şöyle dediler: Allah, Yahudi kızını uzak eylesin! (229)

Ümmü'l-Müminin Safiye *radiyallâhu anhâ* güzel yemek yapmasıyla meşhurdu. Âişe *radiyallâhu anhâ* onu bu özelliğinden dolayı kıskanırdı. Bu kıskançlığını da gizlememiş aksine bunu rivayet eden de kendisidir, biz bu durumu onun anlatmasından biliyoruz. Şöyle der: Safiyye gibi yemek yapanı görmedim. Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* bir kap yemek getirmişti de ben nefsime yediremedim ve o kabı kırdım. Derken Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* bu durumun keffaretini sordum, o da şöyle buyurdu: "Kap kap gibi, yemek de yemek gibidir"(230)

---

(228) Hakim, Müstedrek: (6/34: (6799). İbn Sa'd, Tabakat: (8/138). Müsned-i Haris: (1/513: 455). Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliya: (4/97). Zehebi, Müslimin şartı üzere, der. Şeyh Şuayb Arnaud isnadını hasen bulmuştur. İbn Hacer der ki: Bu, sahih bir senettir, el-İsabe: (8/128).

(229) Müslim: (1365).

(230) Sünen-i Nesai: (3957). Sünen-i Kübra: (5/286: 8905). Ahmed, Müsned:

Buhârî'nin rivayeti de şöyledir: Ümmehatü'l-Müminininden birisi hizmetçisiyle bir kap yemek göndermişti. O da tabağı eliyle vurup kırdı. Sonra onları toplayıp içine de yemeği koydu ve sonra da: Hadi yeyin. Yemeyi bitirinceye kadar Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile tabağı alıkoydu, derken kırık tabaın yerine sağlamını verdi ve kırığı yanında tuttu. (231)

Safiyye *radiyallâhu anhâ* kısa boylu idi.Bir defasında Âişe *radiyallâhu anhâ* Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle demişti: -Kısalığını kastederek- Safiye'nin şöyle şöyle olması sana yeter. Bunun üzerine buyurdu ki:"Öyle bir söz söyledin ki, deniz suyuna karışsa onu bozar. Âişe ona, bir insanı hikaye ettiğini söyler. O da *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurur: Bir insanı hikaye edip sonra da onun şöyle şöyle olduğunu söylemek benim hiç hoşuma gitmez."(232) Kuma karşısındaki bu hislerin geçici olup zeval bulduğuna delil, Safiyye'nin *radiyallâhu anhâ*, her türlü işinde Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* tarafında olup onu desteklemiş olmasıdır.

BAZI ZAYIF RİVAYETLER HAKKINDA UYARILAR

Her birimiz, kumalar arasında samimiyet, sevgi ve vefanın bu günkü toplumumuzda yok denecek kadar az olduğunu bilir. Fakat Ümmehatü'l-Müminininin bu hususta durumu diğer bütün kadınlardan farklıydı. Onlar, İnsanlık dünyasının, özellikleri ve ayrıcalıkları hususunda kendilerinden beklenti içerisinde olduğu

(6/148: 25196). Bu rivayetin lafızları kitaptan kitaba farkeder. Kıssanın tamamı diğer rivayetlerinde bir araya getirilmesi ile tam bir şekilde ortaya çıkar.

(231) Buhârî, kitabu'l-mezalim: (2481). Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-ahkam: (1359). Sünen-i Nesai, kitabu işreti'n-nisa: (.3955). Sünen-i Ebi Davud, kitabu'l-buyu: (3567). Fakihler bu hadisten usui fıkıh kuralı olarak büyük bir kural ortaya çıkarmışlardır; o da tazminat ödeme şeklidir.

(232) Sünen-i Ebi Davud: (4875). Sünen-i Tirmizî, kitabu sıfati'l-kıyame: (2502). Münziri, Terğib ve Terhib: (2/327: 4286). Şeyh Elbani bunu sahih bulmuştur.

durumdan daha yüksek ve yüce bir konumdaydılar. Onlar şüphe yok ki, kadınlar dünyasının kendilerine yönelik gördüğü bu hayalleri gerçekleştirmişler ve hiç bir şekilde onların emellerini boşa çıkarmamışlardır. Bundan dolayı Allah'a hamdolsun. Fakat bununla beraber onlar, Peygamber hanımı olduklarını unutmadılar, O'na karşı edeplerini muhafaza ettiler, rızasını gözetip gazabından da sakındılar.

Daha önce naklettiğimiz hadis ve tarihle ilgili rivayetlerin büyük çoğunluğu sahih kitaplardan seçilmiş olmakla beraber, içlerinde bazı zayıf noktalar ya da asli şeklini bozan bir takım durumlar da mevcuttur. Araştırma ve incelemeye tabi tuttuğumuzda bunlar açık bir şekilde ortaya çıkacaktır. Bunlardan bazı örnekler sunalım:

1-Yemek kabını kırma ile ilgili kıssa: Bu kıssa, yaklaşık olarak diğer hadis kitaplarında mevcuttur. Ebû Davud, Nesai gibi Sünen ve Ahmed b. Hanbel ve diğerleri gibi Müsnedlerde varid olan hadislerde Âişe ismi geçtiği halde Buhârî ile Müslim, tabağı kıranın Âişe *radiyallâhu anhâ* olduğuna dair bir tayinde bulunmamışlardır. Burada garip olan, onların, bunu bizzat Âişe'den *radiyallâhu anhâ* rivayet ediyor olmalarıdır. Bu senedin ravilerinin ilki Cesra binti Decace'dir. Her ne kadar İcli[233] ve İbn Hibban[234] onu güvenilir bulsalar da Buhârî onun hakkında şöyle der: Cesre'de acayiplikler vardır.[235] İbn Hazm ise onun hadisinin batıl olduğunu iddia etmiştir.[236]

İkinci ravi ise Eflet el-Amiri'dir. Her ne kadar muhaddislerden bazısı onu sika bulmuşlarsa da onların çoğunluğu onun zayıf

(233) Tehzibu't-Tehzib, İbn Hacer Askalani: (12/435: 2749).
(234) Kitabu's-Sikat, İbn Hibban: (4/121: 2097). Tehzibu't-Tehzib, İbn Hacer: (12/435: 2749).
(235) Tarih-i Kebir, Buhârî: (2/67: 1710). Tehzibu't-Tehzib, İbn Hacer: (12/435: 2749).
(236) Aynı kaynak.

olduğu hakkında ittifak etmişlerdir.

İmam Ahmed: Onda bir sakınca görmüyorum, der.(237) Hattabi, Ahmed'in şöyle söylediğini nakleder: Eflet, mechul bir ravidir. Beğavi, Şerhü's-Sünne'de: Ahmed bu hadisi, yani: "Mescidi, hayızlı ve cünübe helal kılmıyorum" hadisini zayıf bulmuştur, çünkü bu, Eflet'in rivayetindendir ki o, mechuldür.(238) İbn Hazm ise şöyle der: O, meşhur değildir ve sika olduğu da bilinmemektedir, dolayısıyla hadisi batıldır.(239)

2-Sünen-i Tirmizî'de Safiyye binti Huyey'in *radiyallâhu anhâ* şöyle dediği rivayet edilir: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanıma girdi. Bana da Âişe ve Hafsa'dan bir takım sözler ulaşmıştı. Bunları O'na arzettim de, bunun üzerine şöyle buyurdu: " Onlara demedin mi ki, siz benden nasıl daha hayırlı olabilirsiniz? Benim kocam Muhammed, babam Harun ve amcam da Musa'dır. Bu söz onlara ulaştığında onlar da şöyle dediler: Biz Rasûlullah'a ondan daha yakınız. Dediler ki: Biz, Rasûlullah'ın eşleri ve amcasının kızlarıyız."(240) Tirmizî der ki: Bu, garib bir hadistir. Biz, onu sadece Haşim el-Kufi yoluyla Safiye hadisinden biliyoruz. Bundan dolayı isnadı sağlam değildir.

Siyer kitapları bu rivayeti birbirlerine aktarmış olmalarına rağmen İmam Tirmizî'nin raviler hakkındaki yorumunu naklet-memişlerdir. Biz aşağıda isnadın medarı olan Hişam el-Kufi hakkında muhaddislerin sözlerini nakledelim:

İmam Ahmed: Onu tanımıyorum, der.(241) İbn Main: Bir şey

(237) Cerh ve Tadil, İbn Ebi Hatim: (2/346: 1316). Mizanü'l-İtidal, Zehebi: (2/125: 1483).
(238) Tehzibu't-Tehzib: (1/320: 668).
(239) Aynı kaynak.
(240) Sünen-i Tirmizî: (3892). Hakim, Müstedrek: (4/31: 6790). Taberani, Mucem-i Evsat: (8/236: 8503), Mucem-i Kebir: (24/75: 196). Şeyh Elbani bunu zayıf bulmuştur.
(241) Tehzibu't-Tehzib: (11/17: 37).

değildir, der.(242) Ebû Hatim: Hadisi zayıftır,(243) İbn Adiy: Yaptığı rivayetlerin miktarı mutabaata yeterli değildir,(244) der. Bütün bunlarla beraber Tirmizî'deki Enes *radiyallâhu anhâ* rivayetinde Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* adı zikredilmemiştir.(245)

3-Ahmed b. Hanbel'in Müsnedinde; Ali b. Zeyd'den, o da babasının karısı Ümmü Ahmed'den, o da Âişe'den rivayetine göre Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle demiştir: Yanımızda Ümmü Seleme vardı, gecenin karanlığında Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* gelerek, eliyle yaptığı şeyi anlattı. (Âişe) der ki: Ümmü Seleme'yi anlamıyordu. Âişe der ki: Anlasın diye ona işaret etmeye başladım. Ümmü Seleme : Şimdi de bu mu? Demek ki bizim her birimiz gördüğüm kadarıyla senin nazarında tatlı dille kandırılan kimselermişiz, dedi ve ona sövdü. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onu bundan alıkoymaya çalışmasına rağmen kabul etmedi. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* : Sen de ona söv, dedi. O da sövdü ve ta ki onu bastırdı. Derken Ümmü Seleme *radiyallâhu anhâ* Ali *radiyallâhu anhâ* ile Fatıma'nın *radiyallâhu anhâ* yanına giderek şöyle dedi: Âişe bana sövdü, size de dedi, size de dedi… (246)

Hadisin ikinci ravisi Ali b. Zeyd'dir. İbn Sa'd onun hakkında: Ama olarak doğdu, çok hadis rivayeti vardır ve onda zaaf bulunduğundan dolayı kendisiyle hüccet getirilemez, der. Salih b. Ahmed babası hakkında: Sağlam değildir, insanlar ondan rivayette bulunmuşlardır. Ahmed: Bir şey değildir, der. Hanbel Ahmed hakkında: Hadisi zayıftır, der. Yahya: Zayıftır, der. Bir rivayete göre de: Her şeyde zayıftır, der. Cüzcani der ki: Hadisi

(242) Aynı kaynak
(243) Aynı kaynak
(244) Aynı kaynak
(245) Sünen-i Tirmizî: (2894). Şeyh Elbani bunu sahih bulmuştur.
(246) Ahmed, Müsned b. Hanbel: (6/130: 25030). Şeyh Şuayb Arnaud der ki: Metnindeki nekaretten dolayı isnadı zayıftır.

vahidir, zayıftır, burada gayeden sapma vardır, hadisi ile hüccet getirilemez. Hakim Ebû Ahmed de der ki: Onlar nazarında sağlam değildir. Ebû Zur'a şöyle der: Kavi değildir. Buhârî: Onunla hüccet getirilemez, der. Süleyman b. Harb, Hammad b. Zeyd kanalıyla der ki: Ali b. Zeyd bize tahdis etti o, hadislerde kalb yapardı. Bir rivayete göre de şöyle der: Bugün bize bir hadis rivayet ederdi, sonra onu ertesi günde rivayet ederdi ancak sanki öyle değildi.(247)

SEYYİDE SIDDÎKA ÂİŞE *RADİYALLÂHU ANHÂ* SEYYİDE FATIMATU'Z-ZEHRA *RADİYALLÂHU ANHÂ* İLE OLAN SAĞLAM İLİŞKİLERİ

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* dört tane kızı vardı ve hepsi Hatice'dendi. Onlar; seyyide Zeyneb, Seyyide Rukiye, Seyyide Ümmü gülsüm ve Seyyide Fatıma'dır (Allah, hepsinden razı olsun). Fatıma hariç diğerlerinin hepsi, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe ile evliliğinden önce evlenip kocalarının evlerine gitmişlerdi. Seyyide Rukiye *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe *radiyallâhu anhâ* ile evliliğinden bir sene sonra vefat etmiştir. Seyyide Zeyneb *radiyallâhu anhâ* ile Seyyide Ümmü Gülsüm *radiyallâhu anhâ* ise; babalarının eşi Âişe ile beraber yaklaşık yedi veya sekiz sene yaşadıktan sonra hicretin sekiz ve dokuzuncu senesinde ard arda Allah'ın rahmetine kavuşmşlardır. Bu zaman aralığında aralarında ilişkilerine zarar verecek her hangi bir şey yaşanmamıştır. İşte Seyyide Zeyneb *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* en büyük kızı. Onun hakkında şöyle buyurmuştur: "O, kızlarımın en faziletlisidir, benim için belalara katlanmıştır."(248) Zeyneb'in Ümame adında bir kızı var-

(247) Bütün bu kaviller için bkz: Tehzibu't-Tehzib: (7/184: 545. Biyografi).

(248) Hakim, Müstedrek: (2/219: 2812) ve (4/46, 4/47). Ebû 'l-Mehasin Y - suf b. Musa, Mu'tasaru'l-Muhtasar: (2/246). Ahmed b. Amr eş-Şeybani,

dı. Onu çok severdi. Ona olan sevgisinin belirtisi; namaz kılarken onu kucağında tutar, secde edeceği zaman yere koyar ve kıyama kalkarken de kucağına alırdı.(249) Bir defasında Rasûlullah'a akikten yapılmış bir kolye hediye edilmiş, o da *sallallâhu aleyhi ve sellem*: "Onu, ailemden bana en sevimli olana vereceğim." Buyurmuştu. Bunun üzerine eşleri: Onu Ebû Kuhafe'nin kızına götüreceksin değil mi, dediler. Derken Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Ümame binti Zeyneb'i çağırarak kolyeyi onun boynuna taktı.(250)

Seyyide Fatıma *radiyallâhu anhâ* ise, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe *radiyallâhu anhâ* ile evlendiğinde bekardı. Fakat ondan yaklaşık beş ya da altı yaş büyüktü. Âişe *radiyallâhu anhâ* ile birlikte bir sene veya daha az bir zaman yaşamıştı. Çünkü o, hicretin ikinci senesinin ortalarında evlenmişti. Âişe de, onun evlilik hazırlıklarını ve evini yerleştirme işlerini yerine getirenlerden birisiydi. O, şöyle der: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bize, Fatıma'yı hazırlayıp Ali'nin yanına sokmak için emir verdi. Evine gittik, geniş vadiden yumuşak toprak serdik, sonra iki dirseklik lif doldurduk ve ellerimizle onu kabarttık. Sonra onlara hurma ile kuru üzüm ve tatlı su ikram ettik. Elbise ve su kırbasını asması için evin kenarına bir tahta diktik . Fatıma'nın *radiyallâhu anhâ* düğününden daha güzelini görmedik.(251) Fatıma'nın evlendikten sonra ikamet ettiği evini Âişe'nin odasından bir duvar ayırıyor-

el-Ahad ve'l-Mesani: 5/372: 2975). İbn Hacer el-Askalani, Fethu'l-Bari: (7/109) Tahavi'den naklen. Buhârî, Tarih-i Sağir: (1/7) Mebhasü hadisi Zeyneb binti Resulillah *sallallâhu aleyhi ve sellem*.

(249) Buhârî: (516). Müslim, kitabu'l-mesacid: (543). Sünen-i Ebi Davud, kitabu's-sala: (917). İmam Malik, Muvatta, kitabu'n-nida li'-sala: (412). Sünen-i Darimi, kitabu's-sala: (1359).

(250) İmam Ahmed, Müsned: (6/101: 24748). Heysemi, Mecmau'z-Zevaid: (9/254). Taberani, Mucem-i Kebir: (22/442: 1080). Şeyh Şuayb Arnaud bunu zayıf bulmuştur.

(251) Sünen-i İbn Mace, kitabu'n-nikah: (1911) Şeyh Elbani, bu hadisi zayıf bulmuştur.

du. Aralarında bir sarnıç vardı ve oradan konuşuyorlardı.

İşte bu şekilde hadis kitapları bize, onlardan hiç birisinin diğerine karşı kalbinde herhangi bir kin ve öfke taşıdığını gösteren sahih ve doğru bir olay kaydetmemişlerdir. Aksine, bütün siyer ve hadis kitapları Âişe ile Fatıma arasındaki ilişkilerin insan tabiatının rıza göstereceği halin en mükemmelini yansıtmaktaydı, adeta bir kalpte iki ortaktılar, biribirleriyle yarışıyorlardı fakat iki cömert ortak gibiydiler. İşte Fatıma *radiyallâhu anhâ*, Rasûlullah'a değirmen taşının elinde oluşturduğu yaralardan şikayet etmek için gelir. Rasûlullah'a bir çok esirin geldiği haberini almıştır fakat onu evde bulamaz ve durumu Âişe'ye *radiyallâhu anhâ* anlatır... (252)

Bu rekabetin etkilerinden birisi, Ümmehatü'l-Müminininin Seyyide Fatıma'yı *radiyallâhu anhâ* Ebû Kuhafe'nin kızı hakkında adaletli olması için Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* göndermeleridir. Fakat onun nasıl bir tavır takındığını görmekteyiz, şöyle anlatır: O'nunla konuştuğun da ona: Ey kızcağızım, benim sevdiğimi sen de sevmiyor musun? Dedi, o da: Tabiki seviyorum, dedi ve hemen onların yanına giderek durumdan kendilerini haberdar etti. Onlar: Tekrar git, dedilerse de o gitmeyi kabul etmedi.(253)

İşte Âişe de *radiyallâhu anhâ* şu sözleriyle Fatıma'yı *radiyallâhu anhâ* övüyor: Babası *sallallâhu aleyhi ve sellem* hariç, Fatıma'dan *radiyallâhu anhâ* daha faziletlisini görmedim. (254)

---

(252) Buhârî, kitabu'n-nafakat: (5361). Müslim, kitabu'z-zikr ve'd-dua: (2727). Sünen-i Ebi Davud, kitabu'l-harac: (2988).

(253) Buhârî, kitabu'l-hibe: (2581). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2442). Sünen-i Nesai, kitabu işreti'n-nisa: (3944).

(254) Taberani, el-Mucemu'l-Evsat'ta Âişe'den *radiyallâhu anhâ*: (3/137: 2721) "Onun babasından daha faziletlisini görmedim..." şeklinde tahric etmiştir. Hakim (4756) onu rivayet etmiş ve: Müslim'in şartına göre sahihtir, o bunu tahric etmemiştir, demiş, Zehebi de ona muvafakat etmiştir. Ayrıca Ebû Ya'la da rivayet etmiştir: (4700).

Âişe *radiyallâhu anhâ* yine şöyle der: "Otururken, kalkarken,gülmesinde, ağırbaşlılığında ve tavrında Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* Fatıma'dan daha çok benzeyenini görmedim. O, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanına girdiğinde Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ayağa kalkar, onu öper ve oturduğu yere oturturdu. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* de onun yanına girdiğinde o da Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* için ayağa kalkar, onu öper ve oturduğu yere oturturdu."(255)

Aynı zamanda Fatıma *radiyallâhu anhâ* ile ilgili en yüce menkıbelerden birisi kabul edilen Ehl-i Beyt'in fazileti hakkındaki hadisi şerifi rivayet eden de yine Âişe *radiyallâhu anhâ*dir. Aşağıda gelecek olan bu hadis, onun Fatıma *radiyallâhu anhâ* ile olan sağlam ilişkilerinin ne boyutta olduğunu ve aynı zamanda onu övdüğünü göstermektedir. O, şöyle der: Rasûlullah'ın eşleri yanındaydı, hiç birisine vefasızlık gösterip terketmemişti. Bu arada Fatıma yürüyerek geldi, onun yürüyüşü Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* yürüyüşünden farksızdı. Onu görünce karşıladı ve: Merhaba kızıma, dedi ve sonra onu sağ veya sol tarafına oturttu. Sonra ona gizlice birşey söyledi, bunun üzerine o, şiddetli bir şekilde ağladı. Onun hıçkırığa boğulduğunu görünce ikinci defa gizli bir şey daha söyledi, bu sefer güldü. Ben Fatıma'ya: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşleri arasından sadece sana gizli birşey söyledi, sonra sen neden ağlıyorsun?. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* kalkınca ona dedim ki: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* sana ne dedi? O da bana: Rasûlullah'ın sırrını ifşa edecek değilim, dedi. Ayşe dedi ki: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefat edince dedim ki: Ben, senin üzerinde bulunan hakkım adına sana söz verip yemin ettim ki Rasûlullah'ın *sallallâhu aley-*

(255) Sünen-i Tirmizî: (3772). Sahih-i İbn Hibban: (15/403: 6953). Hakim, Müstedrek'te: (3/174: 4753) rivayet ederek: Şeyhan'ın şartına göre sahih bir hadistir fakat onlar (kitaplarında) tahric etmemişlerdir. Sünen-i Ebi Davud: (5217). Şeyh Elbani bunu sahih bulmuştur.

hi ve sellem sana söylediğini bana söyleyeceksin. Bunun üzerine Fatıma şöyle dedi: Şimdiki isteğine gelince, evet onu söyleyeceğim. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bana ilk gizli söylediği zaman, Cibril'in, Kur'an'ı her sene bir ya da iki defa kendisi ile mukabele ettiğini, bu defa ise iki defa mukabele ettiğini haber vererek: Ben, bunun ecelimin yaklaşmış olduğuna delalet ettiğini zannediyorum, onun için Allah'tan kork ve sabırlı ol, ben senin için çok güzel bir öncü olacağım, buyurunca gördüğün gibi ağladım. Rasûlullah hüznümü tutamayıp hıçkırarak ağladığımı görünce ikinci defa gizlice: Ey Fatıma! Müminlerin hanımlarının efendisi ya da bu ümmetin hanımlarının efendisi olmaya razı olmuyor musun? Buyurdu. İşte bunun üzerine ben, gördüğün şekilde güldüm." Dedi.(256)

Bu hadis, aralarındaki ilişkinin sağlamlığına en iyi delildir. Ayrıca biliyoruz ki bu hadise, Fatıma'nın *radiyallâhu anhâ* ömrünün sonlarında meydana gelmiştir. Buradan da ortaya çıkmaktadır ki, miras ve fedek meseleleri, aralarındaki güzel ilişkiyi hiç bir şekilde etkilememiş, sadakat ve ihlasın bir araya getirdiği bağı bozacak hiç bir haksızlığın meydana gelmesine sürüklememiştir. Ayrıca ikisinden de ev ya da diğer işler hakkında kalbi ve ruhi birlikteliklerini bozacak hiç birşey bilinmemektedir.

Dolayısıyla bu hadisin (yani, üçüncü hadisin) zahiri Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* onunla olan menkıbesi ve onu övmesi var gibi görünüyor. Fakat dikkatle bakıp iyi bir şekilde incelenince ravinin Ümmehatü'l-Müminini kendilerinden nefret duyulacak şekilde takdim etmeye çalıştığı ortaya çıkmaktadır. Bu belanın kaynağı, alimlerin zayıf bulduğu Ali b. Zeyd et-Temimi'dir.(257)

---

(256) Buhârî, kitabu'l-menakıb: (3624). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2450) lafız Müslim'e aittir. Sünen-i Tirmizî, kitabu'l-menakıb: (3872). Sünen-i İbn Mace, kitabu ma cae fi'l-cenaiz: (1621).

(257) Tehzibu't-Tehzib: (7/83-284: 545. Biyografi).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÂİŞE *RADİYALLÂHU ANHÂ* SEBEBİYLE NAZİL OLAN AYETLER

BİRİNCİSİ: İFK (İFTİRA) HADİSESİ:

Medine-i Münevvere'ye hicretlerinden sonra Müslümanların karşılaştığı sıkıntı ve musibetler Mekke-i Mükerreme'de karşılaştıkları sıkıntılardan tamamen farklıydı. Orada münafıklardan bir topluluk ortaya çıkmıştı ve bunların işi gücü Müslümalara karşı komplo ve entrikalar düzenlemek ve içlerine fitne düşürmek için hileli kurgular meydana getirmekti.

Şüphe yok ki ırz ve namus, insanın ana sermayesi ve nazarında metaların en pahalı olanıdır. İnsanların ırzına saldırmaya , ona ta'n etmeye ve namuslarına sataşarak menfaat elde etmeye ancak lanetli bir düşman ve karektersiz alçak birisi cesaret edebilir. Medine-i Münevvere sadık, Allah yolunda canını veren, ihlas, vefa ve yüce himmet sahibi müminlerin barınak ve meskeni olduğu gibi aynı zamanda orada kalplerinde nifak gizleyen hain düşmanlardan bir topluluk da vardı. Onların bütün gayretleri, Müslümanlara hıyanet, ihanet içinde olmak ve onlara yönelik ellerinden gelen her türlü entrikayı reva görmekti. En büyük ve güçlü silahları ise, yalan şayialar yaymak ve dokunulmazlıklarına

dil uzatarak Müslümanların ırz ve namusları üzerinden menfaat elde etmek için yalan haberler neşretmekti. Aynı zamanda bir iç savaşı ateşlemek için uygun ortam hazırlamaktı.

Eğer müslümanlar üzerinde Allah'ın tevfiki ve İlahi inayet Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* kuşatmış olmasaydı, bu çirkin ve pis gayretler başarı ile sonuçlanacak ve İslam toplumu içerisinde fitneyi körükleyeceklerdi. Bu sadece sahabenin arasına tefrika sokup birlik ve beraberliklerini bozmak yoluyla değil, bilakis savaş ve kan akıtmaya varacak sebepleri de tahrik edecekti.

İşte kıskanç kalplerin, Müslümanlara yönelik olarak giriştikleri bu gayretlerin en kötü ve çirkin örneklerinden birisi "İfk" hadisesidir. Ebû Bekir Sıddık (r.a) ve Ömer Faruk *radiyallâhu anhâ* efendilerimiz, bu kıskanç ve münafık kalplerin en büyük düşmanlarından olunca, bu hilekar taife, bozuk gayret ve mesailerinin büyük bir bölümünü Nübüvvet haremi olan Ümmehatü'l-Müminin Seyyide Âişe'ye *radiyallâhu anhâ* ve Seyyide Hafsa'ya *radiyallâhu anhâ* yöneltti.

Müreysi gazvesi, hicri beşinci senenin Şaban ayında olmuştu. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Necd bölgesine yakın olan ve Müreysi denilen Beni Mustalik kabilesinin kuyusunun etrafında karargah kurdu. Müşriklere karşı savaştılar. Bu savaşa münafıklardan da bir gurup çıkmıştı, halbuki onlar bundan önceki savaşlara katılmamışlardı; çünkü onlar, her hangi bir şey olmayacağını ve kanlı bir savaş olmayacağını zannetmişlerdi. İbn Sa'd der ki: " Onlarla beraber bir çok münafık da çıkmıştı, daha önceki savaşlara bu kadar münafık kesinlikle çıkmamıştı."(258)

Savaşa çıkmadan önce Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, adeti üzere eşleri arasında kura atar, hangisinin payına çıkarsa onu götürürdü. Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle anlatır: "Gazalardan

(258) *et*-Tabakatu'l-Kübra, İbn Sa'd: (2/63). Müreysi gazası en sahih görüşe göre altıncı senededir.

birisi için aramızda kura attı, benim payıma çıktı, bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile beraber ben çıktım."

Âişe *radiyallâhu anhâ* kız kardeşi Esma'dan gerdanlığını ödünç olarak almış ve boynuna takmıştı. Gerdanlığın ipi zayıf olduğu için düşüp parçalandı. O zaman Âişe, on dört yaşındaydı. Bu yaştaki kızların adeti olduğu üzere bundan dolayı endişelenmişti. O, bu basit ve mütevazı süsü kendine göre en kıymetli bir eşya olarak algılar ve onu elde edebilmek için ne zorluklara katlanır.

Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle anlatır: "Benim yol nakliyatımı yapmakta olanlar, gelip hevdecimi yüklemişler ve hevdecimi bindiğim deve üzerinde götürmüşlerdi. Onlar benim, hevdecin içinde olduğumu zannediyorlarmış . O zaman kadınlar hafiftiler, şişman değildiler. Onları yağ ve et kaplamazdı. Çünkü onlar az yemek yerlerdi. Dolayısıyla bana hizmet edenler hevdeci yüklemek için kaldırdıklarında hevdecin ağırlık derecesinin farkında olmadan yüklemişler. Özellikle ben, küçük yaşta daha yeni bir kadındım, bunun için deveyi kaldırıp çekip gitmişler."

Medine-i Münevvere'ye dönerken yolda münafıklar, Muhacirlerle Ensar arasında kargaşa ve kavga ateşini tutuşturdu ve durum öyle bir hal aldı ki neredeyse silahlarını çekip savaşacaklardı.

Münafıklar Ensarı, müslüman ve muhacirlere kanat germemeleri, onları barındırmamaları ve onları desteksiz ve yardımsız bırakmaları için teşvik ediyorlardı. Derken münafıkların reisi Abdullah b. Ubey de şöyle diyordu: "Onlar: Andolsun, eğer Medine'ye dönersek, üstün olan zayıf olanı oradan mutlaka çıkaracaktır, diyorlardı."(259)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Muhacirle Ensar arasındaki bu kavgayı işitir işitmez çıktı ve şöyle dedi: "Bu cahiliye davası da

(259) Münafikun Suresi: (8. Ayet).

ne oluyor? Sonra dedi ki: Bunların hali nedir böyle? Muhacirle Ensar arasında geçenler kendisine haber verilince şöyle buyurdu: Onu terkedin, şüphe yok ki o pis bir şeydir. Sonra yola devam etmeyi emrederek insanları kendi başlarına bıraktı. Derken Abdullah b. Übey'in oğlu Abdullah, gelip yolda babasının karşısında durarak: Senin zelil, Muhammed'in ise aziz olduğunu görünceye kadar senin önünden çekilmeyeceğim, dedi.(260)

Âişe şöyle der: "Nihayet Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bu gazasını bitirip döndüğü ve Medine'ye yaklaştığımızda bir yerde kanakladı. Gecenin bir kısmını orada geçirdikten sonra hareket edilmesini bildirdi. Hareket emri verildiği zaman ben, kalkıp ihtiyacımı gidermek için yalnız başıma ordudan ayrılıp gittim, ihtiyacımı giderip dönüp yerime geldim. Derken göğsümü şöyle bir yokladığımda baktım ki Yemen akikinden yapılmış gerdanlığım düşmüş. Hemen dönüp gerdanlığı aramaya koyuldum fakat onu aramak beni yoldan alıkoymuştu." – sefer yolculuğu başlamadan kaybettiğini bulacağına kesin kanati vardı, ondan dolayı kimseye haber vermedi ve onlardan, kendisini beklemelerini talep etmedi – devamla şöyle der: "Benim yol nakliyatımı yapmakta olanlar gelip hevdecimi, bindiğim deve üzerinde götürmüşlerdi. Onlar benim, hevdecin içinde olduğumu zannediyorlarmış..., Der ki: Ordu gittikten sonra gerdanlığımı buldum.

(260) Tabakatu'l-Kübra, İbn Sa'd: (2/65). Sünen-i Tirmizî, tefsiru sureti'l-Münafikun: (3315) vEbû hârî de bunu rivayet etmişler ve bu vakanın Müreysi gazasında olduğunu tercih etmişler, Nesai ise, Sünen-i Kübra: (6/491: 11597): TEbû k gazasında olduğunu söylemiştir. Sahih olan birincisi olup, bütün siyer ve meğazi sahipleri de bunun üzerinde ittifak etmişlerdir. Buhârî'nin rivayetinden de bu anlaşılmaktadır. Hafız İbn Hacer, Fethü'l-Bari'de bu konu hakkında tafsilatlı durarak şöyle demiştir: "Biz savaştayken Süfyan asker arasında bir defa dediki" İbn İshak, bu gazveyi Beni Mustalık gazvesi olarak adlandırdı. Aynı şekilde İsmaili'nin yanında da İbn Ebi Ömer, Süfyan tarikiyle böyle vaki olmuştur ki Süfyan şöyle der: Onlar bu gazveyi Beni Mustalık gazvesi olarak görüyorlardı. Urve'nin mürselinde de böyledir. Fethü'l-Bari: 8/649."

Derken onların konakladıkları yere geldim fakat orda onlardan ne bir çağıran ne de cevap veren vardı. Bunun üzerine ben, daha önce bulunduğum konak yerine geldim. Onlar beni, hevdecte bulamazlar da beni aramak için dönüp yanıma gelirler diye düşündüm. Bu düşünce ile otururken gözlerim bana galebe etmiş ve uyumuşum. Safvan b. Muattal es-Sülemi ez-Zekvani, askerin arkasından sabaha yakın yürümüş, benim bulunduğum yere gelmiş, bir insan karaltısı görünce yanıma gelmiş ve beni görür görmez tanımış. O, hicabtan önce beni görmüştü. Ben, onun beni tanıdığı sırada onun, istirca' (inna lillah ve inna ileyhi raciun) sözleriyle uyandım ve hemen örtümle yüzümü örttüm. Vallahi onunla bir kelime bile konuşmadım ve ondan istircadan başka hiç bir kelime işitmedim.Devesini çöktürdü ve binmem için devenin ön ayağına bastı. Ben de deveye bindim. O, bindiğim deveyi önünden çekerek yürüdü. Nihayet kafile konakladıktan sonra öğlen sıcağında orduya yetiştik."(261)

Hadisenin gerçek yüzü işte budur. Çoğu hallerde yolculuk anında kişi yalnız kaldığında bu olağan bir durumdur. Teknolojinin son derece ilerlediği ve çeşitli ulaşım araçlarının bulunduğu zamanımızda bile böyle bir durumun yaşanması çok normaldir.

Sonra Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* başına gelenler ve pak olup kötülüklerden uzak bulunan iffetli bu kimseye karşı haset ve kin besleyen kıskanç kalp sahiplerinin yaptıkları bu şeyler yeni değil, bilakis daha önce İsrailoğullarının bakire ve iffetli Meryem'e (a.s.) yaptıklarının bir tekrarıdır.

Bunun üzerine Allah'ın düşmanı habis Abdullah b. Ubey rahat bir nefes aldı. Göğsünü daraltan nifak ve hased daraltısından nefes aldı ve ifkle ilgili şüphe tohumları atarak ortalığı karıştırmaya, etrafa yayıp dağıtmaya başladı. Dostları da yanına yaklaşıyorlardı. Samimi müslümanlar ve ashabın ileri gelenleri

(261) Buhârî, hadisu'l-ifk: (4141).

bunu duyunca: Bu, büyük bir iftiradır, dediler. İşte Ebû Eyyub'un *radiyallâhu anhâ* hanımı Ümmü Eyyub, kendisine şöyle diyor: Ey Ebû Eyyub, insanların Âişe hakkında söylediklerini duymuyor musun? O da: Evet, duyuyorum, bu bir yalandır, ey Ümmü Eyyub, sen böyle birşey yapar mıydın? Der. O da: Vallahi yapmazdım, der. Bunun üzerine o (Ebû Eyyub): İşte Âişe senden daha hayırlıdır, der.(262)

Özellikle bir kız için, saygınlığına ve itibarına yerle bir edecek, mutluluğunu sarsacak, sevdiği erkeği ve yaşadığı yeri kaybedecek şekilde dil uzatılması kadar ağır bir şey olamaz. Bu işlerden beri ve izzet sahibine en ağır gelen şey, şeref ve itibarından kaybettiği şeyler karşısında, sıkıntı ve haksızlığın olduğundan fazla abartılmış olmasıydı. Çünkü Âişe *radiyallâhu anhâ*, bu elim ve feci haberin farkında değildi ve bir kötülük de algılamamıştı, bundan dolayı Ümmü Mistah ile beraber ihtiyaç yerleri olan Menası denen tarafa doğru yola çıktı. Âişe *radiyallâhu anhâ* şöyle anlatır: "Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*sefere çıkmak istediği zaman adeti üzere hanımları arasında kura çekerdi. Kura hangisine çıkarsa onu beraberinde götürürdü. Gideceği bir gazve için aramızda kura attı da benim ismim çıktı. Bunun üzerine onunla sefere ben çıktım. Bu sefer, hicab ayeti nazil olduktan sonraydı. Ben, hevdecim içinde (deveye) bindirilir ve yine hevdecim içinde (konaklama yerinde) indirilirdim. Bütün yolculuğumuzda böyle oldu. Nihayet Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bu gazasını bitirip döndüğü ve Medine'ye yaklaştığımızda bir yerde konakladı. Gecenin bir kısmını orada geçirdikten sonra yola devam edilmesini bildirdi. Hareket emri verildiği zaman ben kalkıp ihtiyacımı gidermek için yalnız başıma ordudan ayrılıp gittim. İhtiyacımı gördükten sonra tekrar yerime döndüm. Bu arada göğsümü yokladım, baktım ki Yemen akikinden yapılmış gerdanlığım ko-

(262) es-Siretü'n-Nebeviyye, İbn Hişam: (4/26). Tarih-i Taberi: (2/114).

pup düşmüş. Hemen dönüp gerdanlığımı aradım fakat onu aramak beni yoldan alıkoymuştu.

Benim yol hazırlığımı yapanlar gelip hevdecimi yüklemişler ve hevdecimi bindiğim deve üzerinde götürmüşlerdi. Onlar benim, hevdecin içinde olduğumu zannetmişler. O zamanda kadınlar hafiftiler, şişman değildiler. Et ve yağ onları bürüyüp kaplamazdı. Çünkü onlar az yemek yerlerdi. Bundan dolayı bana hizmet edenler hevdeci yüklemek için kaldırdıklarında hevdecin ağırlık derecesinin farkına varmayarak yüklemişler. Özellikle ben, küçük yaşta daha yeni bir kadındım. Bu sebeple deveyi kaldırmışlar ve çekip gitmişler. Ordu gittikten sonra ben gerdanlığımı buldum. Ardından ben ordunun konakladığı yerlere geldim, fakat oralarda ne bir çağıran ne de bir cevap veren vardı. Bunun üzerine daha önce bulunduğum konak yerime geldim. Onlar beni hevdecimde bulamazlar da beni aramak için dönüp yanıma gelirler diye düşündüm. Bu düşünce ile yerimde otururken gözlerim bana galebe etmiş ben de uyumuşum. Safvan b. Muattal es-Sülemi ez-Zekvani askerin ardından sabaha yakın yürümüş, benim bulunduğum yere gelmiş, uyuyan bir insan karaltısı görünce yanıma gelmiş ve beni görünce tanımış. O, hicabtan önce bana gelmişti ve beni görürdü. Ben, onun, devesini çöktürürken söylediği istirca (inna lillahi ve inna ileyhi raciun) kelimesi üzerine uyandım ve hemen elbiseme bürünüp yüzümü örttüm. O da hemen devesini çöktürdü ve devenin ön ayağına bastı, ben de bindim. O, bindiğim deveyi önünden çekerek yürüdü.Sonunda kafile konak yerine geldikten sonra öğlen sıcağında orduya yetiştik. Bu sırada hakkımda (iftira ederek) helak olan helak olmuştur. İftiraya önayak olan Abdullah b. Ubey b. Selul olmuş. Derken Medine'ye girdik. Medine'ye geldiğimizde ben, bir ay boyunca hasta oldum. Meğer bu sırada halk iftiracıların sözlerine dalmış, ben ise bunlardan habersiz-

dim. Yalnız hastalığım sırasında beni şüpheye düşüren bir durum vardı. Hastalandığım diğer zamanlarda Rasûlullah'tan *sallallâhu aleyhi ve sellem* gördüğüm lütuf ve şefkati bu hastalığımda göremiyordum. Sadece yanıma girip selam veriyor, sonra da: Hastanız nasıl? Diyordu. İşte bu durum beni endişelendiriyordu. Fakat ben şerri hissedemiyordum. Nihayet hastalığımdan henüz düzelmiş bir halde Mistah'ın annesi ile birlikte dışarı çıktım. İhtiyaç gördüğümüz yerler olan Menası tarafına doğru gittik. Biz, ancak buraya geceden geceye çıkardık. Bu adet, evlerimizin yakınına helalar edinmemizden önceydi. O zamanlar bizim durumumuz, önceki Arapların sahradaki nezahetine benziyordu. İşte ben ve Ümmü Mistah binti Ebi Ruhm yürüyerek dönerken onun ayağı yün çarşafı içinde sürçtü. Bunun üzerine: Mistah helak olsun, diye oğluna beddua etti. Ben de ona dedim ki: Söylediğin şey ne kötüdür, Bedir'e katılmış bir adama mı sövüyorsun? Bunun üzerine dedi ki: Ah,saf kız, söylediklerini duymadın mı? Sonra iftiracıların söylediklerini bana haber verdi. Bu sefer hastalık üzerine bir hastalığa daha düştüm. Eve döndüğümde Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* yanıma geldi ve : Hastanız nasıl, dedi. Ben: Ebeveynimin yanına gitmeme müsade eder misin? Dedim. Âişe der ki: Ben o sırada bu haberi ebeveynim tarafından araştırmak istiyordum. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bana izin verdi, ben de ebeveynimin yanına geldim. İnsanların hakkında konuştukları şeyleri anneme sordum, o da şöyle dedi: Ey kızcağızım, kendini üzme! Sen, kendi nefsini ve sıhhatini düşün. Vallahi bir erkeğin yanında sevgili, parlak, güzel bir kadın olsun ve bir çok kumaları olsun da onun aleyhinde çok laf etmesinler, pek nadirdir, dedi. Ben de dedim ki: Subhanellah! İnsanlar bunu konuşuyorlar. Der ki: Göz yaşlarım dinmeden sabaha kadar bütün gece ağladım ve gözüme de uyku girmiyordu, ağlaya ağlaya sabah ettim. Bu arada Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Ali b. Ebi Talib ile Üsame b.

Zeyd'i çağırarak, vahy gecikince ailesi ile ayrılma hususunda onlarla istişare etmişti. Üsame b. Zeyd, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* ailesi hakkında bildiği beraati ve ehl-i beyt için gönlünde beslediği sevgiyi Rasûlullah'a tavsiye ve işaret ederek dedi ki: Ya Resulellah! Onlar senin ehlindir. Biz onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmeyiz, dedi. Ali b. Ebi Talib ise şöyle dedi: Allah sana dünyayı dar etmemiştir. Âişe'den başka kadınlar çoktur. Bununla beraber Âişe'nin cariyesi Berire'ye de sorsan o da sana doğruyu anlatır. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Berire'yi çağırdı ve ona: Ey Berire! Âişe'de seni şüphelendiren bir hal gördün mü? Diye sordu. Berire şöyle dedi: Seni hak peygamber olarak gönderene yemin ederim ki ben Âişe'den kendisini ayıplayabileceğim bir kusur olarak kesinlikle şundan fazla bir şey görmüş değilim: Âişe, yaşı küçük daha yeni bir kadındı. Ailesinin hamurunu yoğururken uyurdu da evin besi koyunu gelir hamuru yerdi, dedi. Bunun ardından Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* minber üzerinde ayağa kalkarak ve iftirayı ilk ortaya atan Abdullah b. Ubey İbn Selul hakkında konuşmama hususundaki mazeretinin kabul edilmesini isteyerek şöyle hitap etti: Ev halkım hakkında bana eziyeti ulaşan bir şahıstan dolayı bana kim yardım eder? Vallahi ben, ehlim hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum. Bu iftiracılar bir adamın da ismini ortaya attılar ki, ben onun hakkında da hayırdan başka bir şey bilmiyorum ve bu kimse şimdiye kadar benimle beraber olma dışında ailemin yanına giren birisi değildi. Bunun üzerine Sa'd b. Muaz kalkarak şöyle demiş: Ya Resulellah! O kimseye karşı sana ben yardım edeceğim. Eğer bu iftirayı çıkaran Evs'den ise biz onun boynunu vururuz. Yok eğer Hazrecli kardeşlerimizden ise ne yapılacaksa sen bize emredersin biz de emrini yerine getiririz. Derken bu sefer de Hazrec'in reisi olan Sa'd b. Ubade kalkmış. Bundan önce iyi bir kimseydi, fakat bu defa kabilecilik hamiyeti onu cahilliğe sürük-

lemiş de Sa'd b. Muaz'a karşı şöyle demiş: Sen yalan söylüyorsun. Allah'ın ebediliğine yemin ederim ki sen onu (Abdullah b. Ubey'i) öldüremezsin ve buna güç de yetiremezsin! Bunun üzerine Useyd b. Hudayr kalkarak şöyle demiş: Allah'ın ebediliğine yemin ederim ki sen yalan söylüyorsun, vallahi biz onu öldürürüz. Sen kesinlikle münafıksın ki, münafıklar hesabına bizimle mücadele ediyorsun, diye karşılık vermiş. Bu şekilde Evs ve Hazrec kabileleri ayaklandılar, hatta birbirleriyle vuruşacak hale gelmişler. Rasûlullah ise henüz minberdeymiş. Hemen minberden inerek onlar sukunete erinceye kadar kendilerine yumuşak sözler söylemiş ve kendisi de susmuş.Ben o gün ağladım. Ne gözümün yaşı dindi ve ne de gözüme uyku girdi. Anam-babam yanımda sabahladılar. İki gece ve birgün boyunca ağladım, öyleki ağlamak ciğerimi parçalayacak zannediyordum. Bu şekilde anam-babam oturuyorlarken ve ben de ağlarken Ensarlı bir kadın izin istemişti, ben de izin verdim. O da oturup benimle ağlıyordu. Biz bu haldeyken Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* içeri girdi ve oturdu. Halbuki daha önce hakkımda dedikodu başladığı günden beri yanımda oturmamıştı. Bir ay beklediği halde benim durumumla ilgili hiç vahiy gelmiyordu. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* oturduğu zaman, şehadet kelimelerini söyledikten sonra şöyle dedi: Ey Âişe! Hakkında bana şöyle şöyle sözler geldi. Eğer sen bu isnatlardan beri isen yakında Allah seni muhakkak beri kılıp temizliğini ilan edecektir. Yok eğer böyle bir günaha yaklaştıysan Allah'tan mağfiret dile ve tevbe et. Çünkü kul, günahını itiraf edip sonra tevbe ederse Allah da onun tevbesini kabul edip bağışlar. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* sözünü bitirince gözümün yaşı kesildi, hatta göz yaşını bile hissetmiyordum. Babama dedim ki: Benim yerime Rasûlullah'a sen cevap ver. O da dedi ki: Ben Rasûlullah'a ne diyeceğimi bilmiyorum. Anneme dedim ki: Benim yerime Rasûlullah'a sen cevap ver. O da dedi ki: Ben Rasûlullah'a ne

diyeceğimi bilmiyorum. Bunun üzerine ben, henüz Kur'an'dan çok okuyamayan küçük yaşta bir kız olmama rağmen şöyle dedim: Vallahi kesinlikle sizin bu dedikoduyu işittiğinizi anladım. Hatta bu söz sizin gönüllerinizde yer etmiş ve ona inanmışsınız. Şimdi ben size, bu işten beriyim desem, Allah beri olduğumu muhakkak biliyorken sizler benim bu sözümü tasdik etmeyeceksiniz. Benim muhakkak beri olduğumu Allah biliyorken size fena bir itirafta bulunacak olsam sizler beni hemen tasdik edeceksiniz. Vallahi ben bu durumda kendim ve sizin için Yusuf'un babasının söylediği "Artık (bana düşen) güzelce sabretmektir. Anlattığınız karşısında (bana) yardım edecek olan, Allah'tır."(263) Ayeti örnek getirmekten başka bir şey yapamıyorum. Ben bunu söyledikten sonra dönüp yatağıma yattım. Allah'ın, beni temize çıkaracağını ümid ediyorum, fakat Allah'ın, benim hakkımda vahy indireceğini zannetmezdim. Ve şanım da, bana ait bir mesele için Allah Teala'nın, tilavet olunacak bir kelamla tekellüm buyurması karşısında çok hakirdi. Ancak Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, uykuda bir rüya görmesini ve Allah'ın da o rüyayla beni temize çıkarmasını umuyordum. Vallahi daha Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* oturduğu yerden kalkmamış ve ev halkından kimse de dışarı çıkmamıştı. Derken vahy geldi. Ona vahiy inerken olagelen hal hemen gelip istila ediverdi ki, kış gününde bile üzerine indirilen sözün ağırlığından dolayı inci tanesi gibi ter dökülürdü. Rasûlullah'tan vahiy hali gidince kendisi sevincinden gülüyordu. Konuştuğu ilk söz şu oldu: Allah'a hamdet, ey Âişe! Allah, seni kat'i olarak temize çıkardı. Bunun üzerine annem bana: Kızım Rasûlullah'a doğru kalk da teşekkür et, dedi. Dedim ki: Hayır vallahi, ne ona kalkarım, ne de Allah'tan başkasına hamdederim. Bunun üzerine Allah Teala şu ayeti indirdi: "(Peygamber'in eşine) bu ağır iftirayı uyduranlar

(263) Yusuf Suresi: (18. Ayet).

şüphesiz sizin içinizden bir guruptur. Bunu kendiniz için bir şer sanmayın, aksine o, sizin için bir hayırdır. Onlardan her bir kişiye, günah olarak ne işlemişse (onun karşılığı ceza) vardır. Onlardan (elebaşlık yapıp) bu günahın büyüklüğünü yüklenen kimse için de çok büyük bir azap vardır."(264) Allah Teala beraatim hakkında bu ayetleri indirince Ebû Bekr, akraba ve fakirliğinden dolayı infak etmekte bulunduğu Mistah b. Üsase için şöyle dedi: Âişe hakkında söylediği bu sözlerden sonra vallahi ona ebediyyen hiç bir şekilde infakta bulunmayacağım. Bunun üzerine Allah Teala şu ayeti inzal buyurdu: "İçinizden faziletli ve servet sahibi kimseler akrabaya, yoksullara, Allah yolunda hicret edenlere (mallarından) vermeyeceklerine yemin etmesinler. Allah'ın, sizi bağışlamasını arzulamaz mısınız? Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir."(265)

Bu ayetin nüzulü üzerine Ebû Bekir dedi ki: Vallahi, ben Allah'ın beni bağışlamasını muhakkak severim. Daha sonra Mistah'a daha önce verdiği nafakayı vermeğe devam etti. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşi Zeyneb binti Cahş'a benim hakkımda sormuş: Ey Zeyneb, ne biliyorsun, ne gördün. O da şöyle cevap vermiş: Ya Resulellah, ben kulağımı ve gözümü koruyorum, vallahi onun hakkında hayırdan başka hiç bir şey bilmiyorum. Ayşe der ki: Zeyneb, Rasûlullah'ın eşleri arasında bana eşit olanıydı. Allah Teala onu vera ve takvası sebebiyle (iftiracılara katılmaktan) muhafaza buyurdu.(266)

Ümmü'l-Müminin Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* bu ithamların hepsinden tam bir şekilde beri olduğu açıkça ortadaydı, ancak ihtiyaç, bu sözleri dillendirenlerin dillerini susturmayı gerektirmişti. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Ali

(264) Nur Suresi: (11.ayet).
(265) Nur Suresi: (22. Ayet).
(266) Buhârî, kitabu'ş-şehadat: (2518). Müslim, kitabu't-tevbe: (2770).

radiyallâhu anhâ ve Üsame'yi *radiyallâhu anhâ* çağırarak, ailesi ile ayrılma ve onlar için gönlünde beslediği sevgi hakkında istişare etmek için çağırdı. Üsame dedi ki: Onlar senin ailendir, biz ancak hayır biliyoruz. Ali de şöyle dedi: Ya Resulellah, Allah seni daraltmaz, kadınlar onun dışında da çoktur, cariyeye de sorsan sana doğruyu söyler. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Berire'yi çağırarak ona şöyle dedi: Ey Berire, seni şüphelendirecek bir şey gördün mü? "Berire Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* sorusuna kuşatıcı bir cevap veremedi, çünkü vakıa aslında çok uzak ve müstahildi. O, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, ev işleriyle ilgili soru sorduğunu zannetmişti." O da şöyle cevap verdi: Seni hak ile gönderene yemin ederim ki, ben Âişe'den, kendisini ayıplayabileceğim bir kusur olarak kesinlikle şundan fazla bir şey görmüş değilim. Âişe, yaşı küçük daha yeni bir kadındı. Ailesinin hamurunu yoğururken uyurdu da evin besi koyunu gelir o hamuru yerdi. (267) Daha sonra Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ona açık bir şekilde sorunca o da şöyle cevap verdi: Kulağımı ve gözümü koruyorum, vallahi Âişe en iyi altından daha hoştur.(268)

Kumalarından birisi de Zeyneb binti Cahş *radiyallâhu anhâ* idi. O, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşleri arasında Âişe'ye *radiyallâhu anhâ* eşit olandı. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* durumu hakkında ona da sorar: Ey Zeyneb, ne biliyorsun, ne gördün? O da şöyle der: Ya Resulellah, ben kulağımı ve gözümü koruyorum, vallahi onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum.

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bunun üzerine o gün Abdullah b. Ubey b. Selul hakkında sööz söyleme hususunda

(267) Buhârî: (4141).

(268) Tefsir-i Taberi: (18/95). Müsned-i İshak b. Rahaveyh: (2/559). Beyhaki, Şuabu'l-İman: 5/385). El-Kifaye fi ilmi'r-Rivaye: (1/98).

mazur tutulmasını isteyerek şöyle dedi: "Ev halkım hakkında bana eziyeti ulaşan bir şahıstan dolayı bana kim yardım eder? Vallahi ben, ehlim hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum. Onlar bir adamın da ismini ortaya attılar ki, bu kişi hakkında da ben hayırdan başka bir şey bilmiyorum. Bunun üzerine Sa'd b. Muaz kalkarak şöyle dedi: Ya Resulellah, o kimseye karşı ben sana yardım edeceğim. Eğer bu iftirayı çıkaran Evs'ten ise biz onun boynunu vururuz. Yok eğer Hazrecli kardeşlerimizdense yapılacak işi sen bize emredersin, biz de emrini yerine getiririz – Evs ile Hazrec arasındaki düşmanlık uzun zamandan beri devam ediyordu. İslam güneşi doğunca bu fitneyi sona erdirmişti – Hazrec'in reisi Sa'd b. Ubade bunu duyar duymaz hemen onu kötüledi ve Sa'd b. Muaz'ın yaptığının, haksız yere kendi kabilesinin dışındaki bir kabilenin işine müdahale etmek olduğunu gördü de bunun üzerine ayağa kalkarak şöyle dedi: Yalan söylüyorsun, Allah'ın ebediliğine yemin ederim ki, onu öldüremezsin ve buna gücün de yetmez. Bunun üzerine Sa'd b. Muaz'ın amca oğlu olan Üseyd b. Hudayr ayağa kalkarak şöyle dedi: Sen, yalan söylüyorsun, Allah'ın ebediliğine yemin ederim ki, biz onu elbette öldürürüz. Sen mutlaka münafıksın ki münafıklar hesabına bizimle mücadele ediyorsun. Bunun üzerine Evs ve Hazrec kabileleri ayaklandılar , hatta bir birleriyle savaşmaya kastettiler. Rasûlullah ise daha minberdeydi. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* onlar sakinleşinceye kadar kendilerine yumuşak konuştuve sonra kendisi de sustu.

Sonra Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'nin yanına girdi. O hasta yatağında yatıyor, anne babası da yanında oturuyorlardı, Âişe'nin göz yaşları bir türlü dinmek bilmiyordu. Derken yanlarına oturdu ve şöyle dedi: Ey Âişe, senin hakkında bana şöyle şöyle sözler ulaştı. Eğer sen bu işten beriysen Allah seni temize çıkaracaktır. Yok eğer bir günaha bulaştıysan he-

men Allah'tan bağışlanma dile ve tevbe et. Çünkü kul, günahını itiraf edip tevbe ederse Allah, tevbesini kabul eder. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* sözünü bitirince Âişe dedi ki: Göz yaşlarım kesilmişti ve artık bir damlasını bile hissetmiyordum. Babama dedim ki: Rasûlullah'a benim yerime sen cevap ver. Babam dedi ki: Vallahi ben Rasûlullah'a ne diyeceğimi bilmiyorum. Bu sefer anneme dedim ki: Rasûlullah'a benim yerime sen cevap ver. O da dedi ki: Vallahi, ben Rasûlullah'a ne diyeceğimi bilmiyorum. Bunun üzerine ben şöyle dedim: Ben yaşı küçük bir kızım, Kur'an'da delil bulmayı çok da bilmem. Vallahi ben sizin kesin olarak bu dedikoduyu işittiğinizi anladım. Hatta o sizin gönüllerinizde yer etmiş ve onu tastik etmişsiniz. Vallahi ben size bu işten beri olduğumu söylesem de – Allah beri olduğumu biliyor – siz beni tasdik etmezsiniz. Ben size fena bir itirafta bulunsam – Allah böyle olmadığını biliyor – sizler beni hemen tasdik edersiniz. Vallahi ben, kendim ve sizin için söyleyecek Yusuf'un babasının sözünden başkasını misal getirmekten başka birşey bulamıyorum: "Artık (bana düşen) güzelce sabretmektir. Anlattığınız karşısında (bana) yardım edecek olan, ancak Allah'tır."(269)_(270)

MÜNAFIKLARIN İFK HADİSESİNİN ARDINDAKİ HEDEFLERİ

Münafıklar, bu dehşet veren fitnenin ardından şunları hedeflemişlerdi:

1-Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* ehl-i beyti ve Ebû Bekir Sıddık'ın evinin itibar ve saygınlığını yok etmek, ırzlarına ve mukaddesatlarına saldırarak oradan menfaatlerine ulaşabilmek.

(269) Yusuf Suresi: (18. Ayet).
(270) İfk hadisesi için bkz: Buhârî ve Müslim.

2-Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* saygın ailesi içerisinde dağınıklığa sebep olup tefrikaya sürüklemek.

3-Müslümanların bütünlüklerini ve bir arada oluşlarını dağıtıp parçalamak, kuvvet ve birliktelikleri arasına fitne sokmak ve tek olan İslam kardeşliği arasına ayrılık tohumları ekmek.

Âişe *radiyallâhu anhâ* sözlerine şöyle devam eder: Vallahi Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* daha henüz yerinden kalkmamıştı ve ev halkından kimse de dışarı çıkmamıştı ki vahiy nazil oldu. Ona vahiy inerken devamlı olan hal yine kendisini kuşatıverdi. Ki kış gününde bile üzerine indirilen sözün ağırlığındann dolayı inci tanesi gibi ter dökülürdü. Rasûlullah'tan *sallallâhu aleyhi ve sellem* vahiy hali gidince kendisi sevincinden gülüyordu. Söylediği ilk söz şu oldu: Ey Âişe, Allah seni temize çıkardı. Şu ayetleri indirdi: "(Peygamber'in eşine) bu iftirayı uyduranlar şüphesiz sizin içinizden bir guruptur. Bunu kendiniz için bir şer zannetmesin, aksine o sizin için bir hayırdır. Onlardan her bir kişiye, günah olarak ne işlemişse (onun karşılığı ceza) vardır. Onlardan (elebaşlık yapıp) bu günahın büyüklüğünü yüklenen kimse için de çok büyük bir azap vardır. Bu iftirayı işittiğiniz de erkek ve kadın müminlerin, kendi vicdanları ile hüsnüzanda bulunup da: 'Bu apaçık bir iftiradır' demeleri gerekmez miydi? Onların (iftiracıların) da bu konuda dört şahit getirmeleri gerkmez miydi? Madem ki şahitler getiremediler, öyle ise onlar Allah nezdinde yalancıların ta kendisidirler. Eğer dünyada ve ahirette Allah'ın lütuf ve merhameti üzerinizde olmasaydı, içine daldığınız bu iftiradan dolayı size mutlaka büyük bir azap isabet ederdi. Çünkü siz bu iftirayı, dilden dile birbirinize aktarıyor, hakkında bilgi sahibi olmadığınız şeyi ağızlarınızda geveleyip duruyorsunuz. Bunun önemsiz olduğunu sanıyorsunuz. Halbuki bu, Allah katında çok büyük (bir suç)tur. Onu duyduğunuzda: 'Bunu konuşup yaymamız bize yakışmaz. Haşa! Bu, çok büyük bir iftiradır'

demeli değil miydiniz? Eğer inanmış insanlarsanız, Allah, bir daha buna benzer tutumu tekrarlamaktan sizi sakındırıp uyarır. Ve Allah ayetleri size açıklıyor. Allah, (işin iç yüzünü) çok iyi bilir, hüküm ve hikmet sahibidir. İnananlar arasında çirkin şeylerin yayılmasını arzulayan kimseler için dünyada da ahirette deçetin bir ceza vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz."(271) "Namuslu, kötülüklerden habersiz mümin kadınlara zina isnadında bulunanlar, dünya ve ahirette lanetlenmişlerdir. Yapmış olduklarına, dilleri, elleri ve ayaklarının, aleyhlerinde şahitlik edeceği gün onlar için çok büyük bir azap vardır."(272)

Bunun üzerine annesi: Kalk Rasûlullah'a teşekkür et, dedi. Âişe ise şöyle dedi: Vallahi onun yanına gitmem ve Allah'tan başkasına da hamdetmem.(273)

Buhârî'nin Mesruk'tan rivayetine göre o, şöyle demiştir: Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* yanına girdiğimiz de onun yanında Hassan b. Sabit vardı ve ona iltifatta bulunarak şu şiiri söylüyordu:

O, gafillerin etlerinden aç olarak sabahladığı halde
Şüphe vızıltıları karşısında iffet ve vakar timsalidir.

MÜSTEŞRİK (ORYANTALİST) WİLLEAM MAYER'İN İFK HADİSESİNE YAKLAŞIMI

Müsteşrik yazar Willeam Mayer, ifk hadisesini anlatırken

(271) Nur Suresi: (11-19. ayetler)

(272) Nur Suresi: (23-24. Ayetler).

(273) Tafsilatlı bir şekilde ifk hadisesini Buhârî, kitabu'ş-şehadat: (2661), kitabu'l-meğazi: (4141), kitabu tefsiri'l-Kur'an: (4750) ve Müslim, kitabu't-tevbe: (2770) de rivayet etmişlerdir. Rivayet ve nakletme esnasında yapılan ziyade ve eklemeler diğer hadis, siyer, teracim ve tarih kitaplarından seçilmiştir. Olayı naklederken Fethü'l-Bari'ye itimad ettim. Rivayetlerin tatbikinde, bu konudaki mevcut ihtilaflarda ve vakanın tertip ve tashihinde Hafız İbn Hacer el-Askalani'nin yolunu takip ettim.

edebi açıdan olsun tarihi açıdan olsun büyük ve feci hatalara düşmüştür. Bu kısa kitapta onun edebi ve tarihi bütün hatalarını ortaya koyacak değilim, sadece bu müsteşrikin, amaçladığı tarihi ve edebi cinayetini ortaya çıkaran bir misali nakletmekle yetineceğim.

Willeam Mayer diyor ki: "Müslümanlar Beni Mustalık'tan dönüp Medine'ye ulaştıklarında beraberlerinde Âişe'nin hevdecini de taşıyarak Mescid-i Nebevi'nin yakınında bulunan kapının yanına Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* önüne koydular. Hevdeci açınca içinde Âişe'yi bulamadılar. Kısa bir süre sonra muhacir sahabi Safvan b. Muattal göründü. Âişe devenin üzerinde, o da hayvanı çekiyor."

Sonra şöyle der: "Safvan b. Muattal orduya yetişebilmek için hızlı hareket etti fakat yapamadı. İnsanlar konaklayıp da çadır kurduğunda Âişe gelip insanların gözü önünde Medine'ye girmiş, Safvan b. Muattal da onun hayvanını çekiyordu."

Bu her iki açıklama da diğer hadis ve siyer kitaplarındaki nakillere aykırıdır. Şüphe yok ki Willeam Mayer'in bundan maksadı, ifk hadisesine tutunanların amacı ile tamamen aynıdır. O da İslama dil uzatabilmek için bir yol aramak ve hadisenin şeklini daha kötü ve çirkin bir hale sokarak zihinleri bulandırmaktır. Çünkü bütün siyer ve tarih alimlerinin ittifakıyla Safvan, ordu Medineye ulaşmadan öğle sıcağında orduya yetişmiştir. Dolayısıyla konunun Medine-i Münevvere ile hiç alakası yoktur.

İKİNCİSİ: TEYEMMÜMÜN MEŞRU KILINMASI

Âişe *radiyallâhu anhâ*, seferlerinden birisinde Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile birlikte çıkmış ve boynunda da Beni Mustalık gazvesindeki gerdanlığı vardı. Müslümanlar dönüp Zatü'l-Ceyş'e vardıklarında gerdanlık boynundan düştü, o an

gece vaktiydi.(274) Derken onun aranmasından dolayı Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* alıkonmuştu.

Âişe *radiyallâhu anhâ* kıssayı tam olarak bize şöyle anlatır: "Seferlerinin birisinde Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile birlikte çıkmıştık. Beyda ya da Zatü'l-Ceyş'e vardığımızda gerdanlığım koptu. Bunun üzerine aranıp bulunması için Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* orada kaldı, insanlar da onunla beraber kaldı. O anda ne bir su başındaydılar ne de suları vardı. İnsanlar Ebû Bekir'e gelerek ona dediler ki: Âişe'nin yaptığını görmüyor musun? Hem Rasûlullah'ı *sallallâhu aleyhi ve sellem* hem de insanları alıkoydu, ne su başındalar ne de yanlarında su var. Bunun üzerine Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* geldi, Rasûlullah da *sallallâhu aleyhi ve sellem* başını dizime koyup uyumuştu, bana dedi ki: Rasûlullah'ı ve insanları alıkoydun, ne su başındalar ve ne de yanlarında suları var. Âişe der ki: Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* beni azarladı ve Allah'ın izin verdiği kadar söylendi durdu, eliyle de böğrüme vurmağa başladı. Beni kıpırdamaktan, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* dizimin üzerinde bulunmasından başka hiçbir şey engel olmuyordu. Bu halde Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* sabaha kadar uyudu. Sabah olduğunda su yoktu. Bunun üzerine Allah Teala teyemmüm ayetini inzal buyurdu, derken her kes teyemmüm etti."(275)

İslam şeriatının hususiyetlerinden ve ayrıcalıklarından birisi de Allah Teala'nın, uygun vakitlerde, insanların ihtiyacı ve maslahatları için vahiy inzal buyurmasıdır. Abdest namaz için bir farzdır, fakat müslümanlar onlarca yerde suyun bulunmadığı zamanlarda zorluklarla karşı karşıya bulunabiliyorlar. Bu yerlerden birisi de müslümanların, su bulamadıkları yerdi, bunun üzerine şu

(274) Müsned-i İmam Ahmed: (6/272: 26384).

(275) Buhârî, kitabu't-teyemmüm: (334), kitabu'l-menakıb: (3672), kitabu't-tefsir: (4607). Müslim, kitabu'l-hayz, babu't-teyemmüm: (367).

ayet-i kerime nazil oldu: "Eğer hasta olur veya bir yolculuk üzerinde bulunursanız, yahut sizden biriniz ayak yolundan gelirse, yahut kadınlara dokunup da (bu durumlarda) su bulamamışsanız o zaman temiz bir toprakla teyemmüm edin: Yüzlerinize ve ellerinize sürün. Şüphesiz Allah çok affedici ve bağışlayıcıdır."(276) Bu ayet nazil olunca azarlama ve öfke birden sevinç ve mutluluğa dönüşüverdi. Müslümanlar ellerini göklerin ve yerin yaratıcısına kaldırarak müminlerin annesi Âişe *radiyallâhu anhâ* için dua ettiler. Çünkü müslümanlar bu büyük ilahi nimete onun vesilesi ile kavuşmuşlardı.Useyd b. Hudayr *radiyallâhu anhâ* yüzünden belli olan sevinçli haliyle ayağa kalkarak şöyle dedi: "Ey Ebû Bekir ailesi, bu sizin ilk bereketiniz değildir."(277) İşte Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*, kendisinden şiddet ve öfke gördüğü Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ*, Allah tarafından müslümanlar için ruhsat geldiğinde şöyle demeye başladı: "Ey kızcağızım, vallahi senin mübarek birisi olduğunu bilememişim. Allah, senin alıkoyman sebebiyle müslümanlara bereket ve kolaylık bahşetti."(278) Daha sonra Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* kaybettiği gerdanlığı devenin altında buldular.

(276) Nisa Suresi: (43. Ayet)

(277) Buhârî, kitabu't-teyemmüm: (334). Müslim, kitabu't-teyemmüm: (367).

(278) Ahmed, Müsned: (6/272: 26384). Beyhaki, Sünen-i Kübra: 1/208: 947). Sünen-i İbn Mace, babu't-teyemmüm: (565). Şeyh Şuayb Arnaud bu hadisi sahih bulmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

RASÛLULLAH *sallallâhu aleyhi ve sellem*'İN VE ÂİŞE *radiyallâhu anhâ*'IN VEFATLARI

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Vefatında Müminlerin Annesi Âişe *radiyallâhu anhâ*

HİCRİ ON BİRİNCİ SENE

Şimdi biz, bir kadının başına gelen yaşam musibetlerinden nihai olarak en son ve kritik merhaleye girmiş bulunmaktayız; o da kadının eşinden ayrılmasıdır.

Mustafa *sallallâhu aleyhi ve sellem* Refik-i A'la'ya yükseldiğinde Âişe *radiyallâhu anhâ* on sekiz yaşındaydı. Hicri on brinci senenin Safer ayından bir gündü. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Âişe'nin yanına girmiş, Âişe şöyle demişti: Ah başım, Bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: Bilakis ben, ah başım,[279] dedi. O zamandan itibaren Meymune'nin *radiyallâhu anhâ* evinde ağrısı başlamıştı ve mübarek başında ağrı vardı. Ona en çok ağrı veren baş ağrısıydı. Buna rağmen eşlerini dolaşmaya başladı. Hastalığını hissetmeye başladığında : Âişe'nin evinde kalmak istediği günün çabucak gelivermediğinden yakınırcasına: Yarın

(279) Buhârî, kitabu'l-merda: (5666) ve kitabu'l-ahkam: (7217).

neredeyim, yarın neredeyim, diyordu. Bunun üzerine eşleri istediği yerde kalması için izin verdiler. Bunun üzerine Âişe'nin evinde kaldı ve orada vefat etti.(280)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'ın Hastalandığında Âişe radiyallâhu anhâ'nın Evinde Kalmak İstemesinin Sebebi

Belki bazı insanlar, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, hastalığı zamanında Âişe'nin evinde kalmasının sebebi olarak ona olan sevgisini gösterebilirler. Ancak biz, daha önce Allah Teala'nın Âişe'ye *radiyallâhu anhâ*bir çok fazilet, fıtri bir ayrıcalık bahşettiğini ve ona, mükemmel bir akıl, kuvvetli bir hafıza, süratli bir anlayış, keskin bir zeka ve zihninde toparladığı şeyleri hemen elde edebilecek bir imkan, hadiselerden hüküm çıkarabilme kabiliyeti ve ictihad için nadir bir kapasite verdiğini naklet-miştik. O halde Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem*, hastalığında Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* evinde kalmak istemesindeki gayesi, Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*, son günlerinde Rasûlullah'tan *sallallâhu aleyhi ve sellem* sadır olacak söz ve fiillerinin hepsini hıfz etmesidir, denmesinde bir garabet yoktur. Şu kaçınılmaz derecede bir gerçektir ki,Müslümanlar, Peygamberlerinin durumunu, dini işleri ile alakalı durumu ve vefatı anında Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* durumu ile ilgili bir çok şeyi Âişe'nin *radiyallâhu anhâ*, kocası olan Rasûlullah'tan *sallallâhu aleyhi ve sellem* rivayet etmiş olduğu hadisler vasıtasıyla öğrenmişlerdir.

Her geçen gün Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* hastalığı artıyordu. Öyle ki artık mescidde insanlara namaz kıldıracak gücü kalmamıştı. Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* bir takım duaları vardı, hastalandığında o duaları okuyup kendisine üflerdi. Âişe

(280) Buhârî, kitabu'l-cenaiz: (1389), kitabu'l-menakıb: (3774), kitabu'l-meğazi: (4450), kitabu'n-nikah: (5218). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2443).

de bu şekilde bu Muavvize surelerini ve duaları okuyarak O'na üflüyor ve eliyle meshediyordu. (281) İnsanlar yatsı namazı için mescidde Rasûlullah'ı bekliyordu. Kalkmaya çalıştığı her an düşüp bayılıyordu. Bunun üzerine şöyle buyurdu: Ebû Bekir'e söyleyin insanlara namazı kıldırsın. Âişe dedi ki: Ya Resulellah, Ebû Bekir çok yufka yüreklidir, namaz kıldıracağı zaman göz yaşlarına hakim olamaz. Ebû Bekir'den başkasına emretsen. Âişe der ki: Beni buna sevkeden şey, öyle sanıyordum ki Rasûlullah'ın yerine geçen kimseyi halk kesinlikle uğursuz sayacaktır. Yine der ki: Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* Ebû Bekir'in imam olmaması konusunda iki ya da üç defa müracaat ettim. Fakat o şöyle buyurdu: Ebû Bekir insanlara namaz kıldırsın, sizler Yusuf'un sahibeleri gibisiniz.(282)

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefatına sebep olan hastalığından önce Âişe'ye biraz altın bırakmıştı da hastalığı anında onu hatırlayarak Âişe'ye şöyle dedi: Ey Âişe, altını ne yaptın? Altın beşle yedi veya sekiz dukuz tane gibiydi, getirdi. Onları elinde çevirmeye başladı ve şöyle buyurdu: Muhammed O'na kavuşurken yanında bu vardı zannedilmesim, onları hemen infak et.(283)

Seyyidü'l-mürselinin *sallallâhu aleyhi ve sellem* yaşamının son anları yaklaşmıştı. Âişe *radiyallâhu anhâ* Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi*

(281) Müellif, Buhârî'nin Âişe'den *radiyallâhu anhâ* rivayet ettiği şu hadise işaret ediyor: "Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* hastalandığında Muavvizat surelerini okuyup üzerine üfler ve onlarla eliyle meshederdi. Vefat ettiği hastalığında okuyup üflediği muavvizat suresini ona üflüyor ve onun yerine ben Rasûlullah'ın eliyle vücudunu meshettiriyordum. Buhârî, kitabu'l-meğazi: (4439). Müslim, kitabu's-selam: (2192). Sünen-i Ebi Davud, kitabu't-tıp: (3902). Sünen-i İbn Mace, kitabu't-tıp: (3529).

(282) Buhârî, kitabu'l-ezan: (687). Müslim, kitabu's-sala: (418). Lafız Müslim'e aittir.

(283) Ahmed, Müsned b. Hanbel: (6/49: 24268), (6/182: 25531). Sahih-i İbn Hibban: (8/8: 3212). Musannef-i İbn Ebi Şeybe: (7/83: 34371). Şeyh Şuayb Arnaud bunu sahih bulmuştur.

ve sellem destek vererek şöyle dedi: Elinde misvak olduğu halde Abdurrahman yanıma girdi, ben de Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* destek veriyordum. Ona baktığını gördüm ve misvakı istediğini anladım. Dedim ki: Senin için alayım mı? Evet anlamında başı ile işaret etti, ben de onu hemen aldım fakat biraz sertti. Senin için yumuşatayım mı? dedim. Evet anlamında başı ile işaret etti, ben de onu yumuşattım, fakat onu acı buldu. Bir rivayet de şöyledir: "En güzel bir şekilde onunla misvaklandı." (284)_(285)

Âişe *radiyallâhu anhâ* nail olduğu bu faziletle iftihar ediyor ve bunu bir şeref kabul ederek şöyle diyordu: Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* benim evimde, benim yanımda olduğu gün, kucağımda vefat emiş olması Allah'ın benim üzerimdeki nimetlerdendir. Allah ikimizin nefesini bir araya topladı.(286)

Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefatına sebep olan hastalığı ağırlaşınca Âişe *radiyallâhu anhâ* elini tuttu ve şöyle dedi: Ey insanların Rabbi, rahatsızlığı gider. Şifa veren sensin. Senin şifandan başka şifa yoktur, öyle şifa ver ki hiç bir hastalık bırakmasın. Âişe der ki: Derken elini benden çekti ve sonra şöyle dedi: "Allahım! beni bağışla ve beni Refik-i A'lada kıl."(287)

Âişe *radiyallâhu anhâ* derdi ki: Rasûlullah*sallallâhu aleyhi ve sellem* sağlıklı olduğu zamanlarda şöyle buyururdu: "Hiçbir Peygamberin ruhu, cennetteki yeri kendisine gösterilmedikçe kabzedilmez, sonra muhayyer kılınır.Nihayet kendisine ölüm hastalığı geldiğin de başı benim dizimde bulunduğu sırada baygınlık geçirdi, sonra ayılıp gözünü evin tavanına dikerek şöyle dedi: Allahım, Refik-i A'la(yı istiyorum). Ozaman dedim ki: O, bizi tercih etmiyor ve

(284) Buhârî, kitabu'l-meğazi: (4449).
(285) Buhârî, kitabu'l-meğazi: (4451). Müsned-i İmam Ahmed: (6/274: 26390).
(286) Buhârî, kitabu fardi'l-humus: (3100), kitabu'l-meğazi: (4449). Müslim, kit - bu fedaili's-sahabe: (2443).
(287) Müsned-i İmam Ahmed: (6/126: 24990). Buhârî, kitabu'l-meğazi: (4463).

anladım ki, bize daha önce söylediği hadis doğruymuş."[288]

Şüphe yok ki Seyyide Âişe *radiyallâhu anhâ* için en yüce fazilet, saadet ve en önemli menkıbe Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* son meskeninin, vefat ve defnedildiği yerin onun odasının olmasıdır.

"İNNA LİLLAH VE İNNA İLEYHİ RACİ'UN!"

Müminlerin Annesi Âişe *radiyallâhu anhâ*'nın Rüyası

Âişe *radiyallâhu anhâ* rüyasında odasına üç tane kamerin düştüğünü görmüştü. Der ki: Bunu Ebû Bekir'e *radiyallâhu anhâ* sorduğum da şöyle dedi: Ey Âişe, eğer rüyan sadık ise yeryüzünün en hayırlısı olan üç kişi senin evine defnedilecektir. Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* ruhu kabzedilip defnedildiğinde Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* bana dedi ki: Ey Âişe, işte bu, o kamerlerin en hayırlısıdır, o, onların birincisidir.[289] Daha sonraki vakalar diğer iki kamerin de Ebû Bekir *radiyallâhu anhâ* ile Ömer'in *radiyallâhu anhâ* olduğunu isbat etmiştir. Şimdi Seyyide Âişe *radiyallâhu anhâ* dul kalmıştır. Ömründen geriye kalan kırk seneyi bu şekilde geçirmiştir. Kendisini Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* kabr-i şerifiyle teselli edrek yaşamı boyunca evinden ayrılmamıştır. O andan itibaren cennet mekan mevkiden, umre, hac ya da akraba ziyareti dışında bir an olsun ayrılmamış ve Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* kabr-i şerifine bitişik olan odayı kendisine mesken edinmiştir. O, pak bedeninin bulunduğu kabri hariç O'ndan *sallallâhu aleyhi ve sellem* ayrıldığına inanmıyor ve dirileri ziyeret eder gibi O'nu *sallallâhu aleyhi ve sellem* ziyeret ediyordu.

---

(288) Buhârî, kitabu'l-meğazi: (4437-4463). Müslim, kitabu fedaili's-sahabe: (2444).

(289) Hakim, Müstedrek: (3/62: 4400) rivayet etmiş ve: Bu, şeyhanın şartlarına göre sahihtir, fakat onlar tahric etmemişlerdir. Heysemi, Mecmau'z-Zevaid: (7/185 ve 9/38). Taberani, el-Evsat: (6/266: 6373). Taberani, el-Kebir: (23/48: 127). İmam Malik, Muvatta: (1/232: 548).

Ayrıca o, kabr-i şerifi Ömer'in *radiyallâhu anhâ* vefatına kadar on üç sene boyunca aralıksız ve örtüzüz bir şekilde ziyaret ederdi.(290) Oraya Ömer *radiyallâhu anhâ* de defnedilince Âişe *radiyallâhu anhâ* peçe ve elbisesini giyindikten sonra, onlar yaşıyorlarmışçasına kendilerini ziyaret ediyordu.

Allah Teala, Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefatından sonra eşlerine evliliği yasaklamıştır.

Kureyş'in ileri gelenlerinden bir adam şöyle demişti: "Şayet Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* vefat ederse Âişe ile evlenirim."(291) Bu durum, hem dini ve siyasi maslahatlara aykırı ve hem de Nübüvvet makamına saygısızlık anlamına geleceğinden dolayı Allah Teala şu ayeti inzal buyurmuştu: "Peygamber, müminlere kendi canlarından daha yakındır. Eşleri, onların analarıdır."(292) "Sizin Allah'ın Resulünü üzmeniz ve kendisinden sonra onun hanımlarını nikahlamanız asla caiz olamaz. Çünkü bu, Allah katında büyük (bir günah)tır."(293)

Bu konuda aslolan, hayatlarının her alanında Allah Teala'nın, kendilerini sevgili peygamberinin sohbetiyle şereflendirdiği ezvac-ı tahirat O'nun öğretilerini yüklenerek, sünnetlerini ezberleyerek, özellikle de çoğunlukla kendilerinin dışında kimsenin muttali olamadığı evindeki sünnetlerine tabi olarak yaşadılar. Yaşamlarından geri kalanını ise, yaşadıkları sürece mubarek ve yüce eşleri olan seçilmiş sevgiliden *sallallâhu aleyhi ve sellem* öğrendikleri ders ve talimatları insanlara anlatma ve neşretme uğrunda harcamışlar ve göreverini yerine getirme dışında hiç bir şeye yönelmemişlerdir. Onlar müminlerin anneleridir, sorumlulukları ise çocuklarını eğitim ve öğretimden geçirmekti. Onlar, yanlarında

(290) Hakim, Müstedrek: (4/8: 6721).
(291) İmam Kurtubi bunu Tefsirinde zikretmiştir: (14/228). Beyhaki, Sünen-i Kübra: 7/69: 13196).
(292) Ahzab Suresi: (6. Ayet).
(293) Ahzab Suresi: (53. Ayet).

ezberlenen Kur'an ayetleri ve ezberledikleri sünnet ve hadisler hususunda birinci derceden kaynaktılar. Öyle ki onların evleri oğullarının ve kızlarının barınağıydı.

Allah Teala buyurur ki:

"Ey Peygamber hanımları! Sizden kim açık bir hayasızlık yaparsa, onun azabı iki katına çıkarılır. Bu, Allah'a göre kolaydır. Sizden kim, Allah'a ve Resulüne itaat eder ve salih amel işlerse ona mükafatını iki kat veririz. Ve ona (cennette) bol rızık hazırlamışızdır. Ey Peygamber hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer (Allah'tan) korkuyorsanız, (yabancı erkeklere karşı) çekici bir eda ile konuşmayın; sonra kalbinde hastalık bulunan kimse ümide kapılır. Güzel söz söyleyin. Evlerinizde oturun, eski cahiliye adetinde olduğu gibiaçılıp saçılmayın. Namazı kılın, zekatı verin, Allah'a ve Resulüne itaat edin. Ey Ehl-i Beyt! Allah sizden, sadece günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor. Evlerinizde okunan Allah'ın ayetlerini ve hikmeti hatırlayın. Şüphesiz Allah, herşeyin iç yüzünü bilendir ve herşeyden haberi olandır."(294)

Müminlerin Annesi Âişe *radiyallâhu anhâ*'nın Vefatı

Âişe *radiyallâhu anhâ*, Muaviye'nin *radiyallâhu anhâ* hilafetinin son dönemlerinde vefat emiştir. O zaman altmış yedi yaşındaydı. Hicretin elli sekizinci senesi Ramazan ayında hastalanmıştı. Kendisine: Nasıl sabahladın? Diye sorulduğunda: İyi, Allah'a hamdolsun, demişti.(295) Kendisini ziyaret edip tebrik eden her kese: Ben, keşke taş olaydım, ben keşke çamur olaydım, diye cevap veriyordu.(296)

(294) Ahzab Suresi: (30-34).
(295) İbn Sa'd, Tabakat-ı Kübra: (8/75).
(296) İbn Sa'd, Tabakat-ı Kübra: (8/74).

İbn Abbas *radiyallâhu anhâ* yanına girmek için izin istediyse de izin vermedi. Erkek kardeşinin çocukları ona dediler ki: Ona izin ver, çünkü o, senin çocuklarının en hayırlılarındandır. O da dedi ki: Bırakın beni, onun tezkiyesini istemiyorum. Onlar diretince izin verdi. İbn Abbas *radiyallâhu anhâ* içeri girdiğinde şöyle dedi: Şüphe yok ki sen müminlerin annesisin, mesut olasın. Doğmadan önce bu isim sana kondu. Sen eşleri arasında Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* en sevimli olanıydın. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ancak temiz ve hoş olanı severdi. Seninle sevgilinin arsını ayıran şey sadece ruhun bedenden ayrılmasıdır. Ebva gecesi gerdanlığın düşmüştü de Allah bunda müslümanlara hayır kılmıştı. Ayrıca teyemmüm ile ilgili ayetleri indirmişti. Yine senin hakkında Kur'an'dan ayetler indirdi ve müslümanların mescidlerinden hiç bir mescid yoktur ki geceler ve gündüzler boyunca senin beri olduğun tilavet edilmesin. Bunun üzerine Âişe *radiyallâhu anhâ* dedi ki: Ey İbn Abbas! Bırak beni tezkiye etmeyi! Ben o zaman unutulup yok olmayı ne kadar da istemiştim. (297)

Vefat edeceği zaman şöyle demiştir: "Beni onlarla birlikte defnetmeyin, arkadaşlarımla (kumalarımla) birlikte Baki mezarlığına defnedin. Ben kesinlikle onunla tezkiye edilmek istemiyorum."(298) İbn Sa'd'ın rivayeti de şöyledir: "Ben Rasûlullah'tan *sallallâhu aleyhi ve sellem* sonra söylemiştim, onun için beni Rasûlullah'ın *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşleriyle beraber defnedin.(299) Ayrıca vefat

(297) Hadisin birinci bölümünü Buhârî, sahihinin kitabu'l-menakıb (3771) ve Tefsiru'l-Kur'an bölümünde tahric etmiştir. Hakim, Müstedrek'te tamamını rivayet etmiş (4/9: 6726) ve:Bu, isnadı sahih bir hadistir, şeyhan tahric etmemiştir, der ve Zehebi de onu sahih kabul etmiştir. Müsned-i İmam Ahmed: (1/220: 1905). Şeyh Şuayb Arnaud der ki: İsnadı, Müslim'in şartına göre kavidir.

(298) Buhârî, kitabu'l-cenaiz: (1391), kitabu'l-itisam: (7327).

(299) Hakim, Müstedrek (4/7: 6717)te rivayet etmiş ve: Şeyhan'ın şartlarına göre sahihtir, onlar tahric etmemişlerdir. İbn Sa'd, Tabakat-ı Kübra: (8/74).

ettiğinin gecesi defnedilmesini de emretti.

İmam Muhammed Muvatta'da şöyle tahric etmiştir: Âişe'ye *radiyallâhu anhâ*: Keşke onlarla beraber defnedilsen? Denildiğinde o şöyle dedi:" O zaman ben, yaptığıma dönmüş olurum."(300)

Kıymetli okur! Bütün bunlar, kendisinden geçtiğine, işinde ciddiyetine ve son derece vera sahibi olduğuna delalet etmektedir.

Âişe *radiyallâhu anhâ*, hicri elli sekiz senesinin Ramazan ayının on yedinci gecesi vitir namazı sonrasında miladi 678 tarihinde vefat etmiş ve insanlar cenazesinde bir araya gelmişlerdi. Gece vakti bu kadar insanın toplandığı görülmemişti.

Osman b. Ebi Atik'ten rivayete göre şöyle der: "Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* vefat ettiği gece, içerisinde ateşin bulunduğu bir bezde geceleyin bir hurma yaprağı gördüm, ayrıca bayram varmış gibi kadınları da Baki mezarlığında gördüm."(301) Ümmü Seleme *radiyallâhu anhâ* bir çığlık sesi işitince hizmetçisine: Git, bak bakalım ne oldu, der. Hizmetçi de: Vacib oldu, diye cevap verir. Bunun üzerine Ümmü Seleme *radiyallâhu anhâ* şöyle der: Nefsimi elinde tutana yemin ederim ki o, insanlar içinde Rasûlullah'a en sevimli olandı, fakat babası hariç.(302) Tayalisi'nin rivayeti de şöyledir: Ümmü Seleme *radiyallâhu anhâ* Âişe için çığlık sesi duyunca hemen hizmetçisini göndererek şöyle dedi: Bak bakalım ne oldu? Hizmetçi gelerek: Hak vaki oldu, deyince o, şöyle dedi: Allah ona rahmet etsin. Canım elinde olana yemin ederim ki babası hariç, o, bütün insanlar içinde Rasûlullah'a *sallallâhu aleyhi ve sellem* en sevimli olandı.(303) Ebû Hureyre *radiyallâhu anhâ* Medine valisine niyabet ediyordu, Âişe'nin *radiyallâhu anhâ* namazını kıl-

(300) İmam Muhammed, Muvatta: (973).
(301) İbn Sa'd, Tabakat-ı Kübra: (8/77).
(302) Hakim, Müstedrek: (4/15: 6746).
(303) Müsned-i Tayalisi: (1/224).

dırdı. Kabre, Kasım b. Muhammed b. Ebi Bekir, Abdullah b. Abdurrahman b. Ebi Bekir, Abdullah b. Atik, Urve b. Zübeyr ve Abdullah b. Zübeyr indirdi ve Baki mezarlığına defnedildi.(304) Medine'nin ışıklarından biri söndüğünden dolayı adeta Medine-i Münevvere'de kıyamet kopmuştu. Büyük Tabii Mesruk şöyle der: Bazı durumlar olmasaydı Ümmü'l-Müminin *radiyallâhu anhâ* için ağlama merasimi düzenlerdim.(305)

Medine halkından olan bir adama: İnsanların Âişe *radiyallâhu anhâ* hakkındaki duyguları nasıldı? Diye sorulduğunda şöyle demişti: Onların arasındaydı ve hep öyle oldu, ona ancak annesine hüzünlenen kimse hüzünlenir.(306)

Âişe *radiyallâhu anhâ* ormanlık bir alan miras olarak geride bırakmıştı. Kız kardeşi Esma *radiyallâhu anhâ* kendisine mirasçı olmuştu. Daha sonra Muaviye *radiyallâhu anhâ* orayı yüz bin dirheme satın aldı. Esma *radiyallâhu anhâ* bunları Kasım b. Muhammed ile İbn Ebi Atik arasında paylaştırdı.(307)

(304) İbn Sa'd, Tabakat-ı Kübra: (8/77).
(305) İbn Sa'd, Tabakat-ı Kübra: (8/77).
(306) İbn Sa'd, Tabakatı Kübra: (8/75).
(307) Buhârî.

SONUÇ

Ümmü'l-Müminin, Seyyidü'l-Mürselin'in *sallallâhu aleyhi ve sellem* eşi ve ümmetin Sıddık'ının *radiyallâhu anhâ* kızının pak siretinden güzel kokular içimize çektikten ve kadının, ahlak ve ilim için mütekamil bir okul olmasının mümkün olduğunu tarih açısından ispatladıktan sonra umuyoruz ki, kızlarımız için Rasûlullah'ın Ehl-i Beytini hem ilim hem de amel açısından en yüce örnek olarak almalarına yardımcı olmuşuzdur.

Allah Teala, bizi ve sizi bu kitaptakilerle ve dinine yardım edilen şeylerle faydalandırsın.